

Prazgodovinska višinska naselja v Suhi krajini

Janez DULAR, Borut KRIŽ, Drago SVOLJŠAK in Sneža TECCO HVALA

Izvleček

Prispevek obravnava rezultate sondiranja na sedmih višinskih naseljih v Suhi krajini. Predstavljeni so terenski izvidi in najdbe, poudarjena pa je tudi časovna opredelitev najdišč. Dve naselji sodita v bakreno dobo, dve v pozno bronasto dobo in dve v železno dobo. Eno naselje (Korinjski hrib nad Velikim Korinjem) je bilo obljudeno v več obdobjih, in sicer v bakreni dobi, srednji bronasti dobi, v železni dobi in v pozni antiki.

Abstract

The results of test excavation at seven elevated or upland settlements in the area called Suha krajina are offered in this report. The field survey and finds are presented, and emphasis is also laid on the chronological classification of the sites. Two settlements were from the Bronze Age, two from the late Bronze Age, and two from the Iron Age. One settlement (Korinjski hrib above Veliki Korinj) was inhabited in several periods: in the Copper Age, the middle Bronze Age, the Iron Age and the late Roman period.

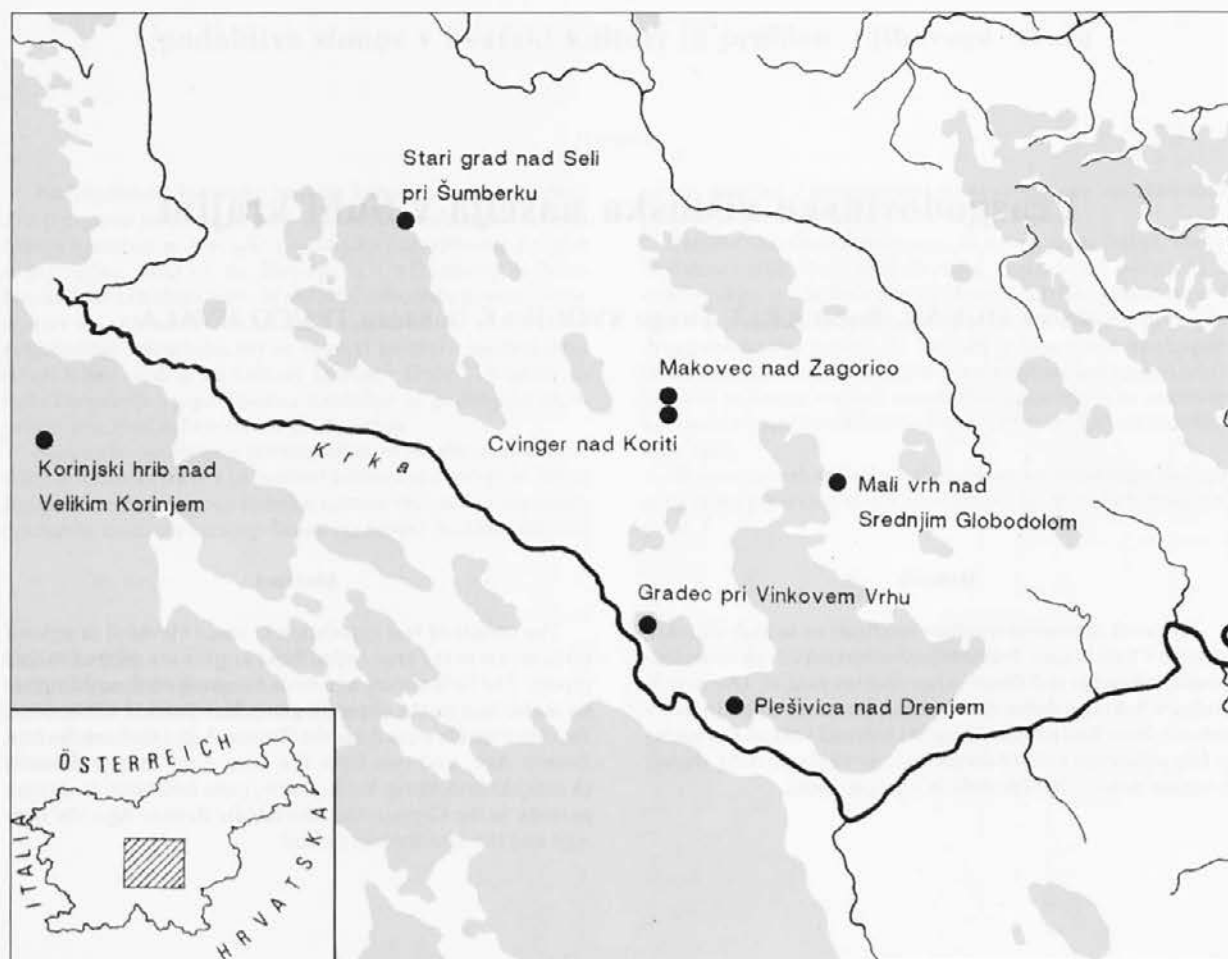
VSEBINA

UVOD	89
GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI	
SUHE KRAJINE	91
NASELJA	91
Korinjski hrib nad Velikim Korinjem	91
Stari grad nad Seli pri Šumberku	96
Makovec nad Zagorico pri Dobrniču	99
Cvinger nad Koriti	103
Gradec pri Vinkovem Vrhu	110
Mali vrh nad Srednjim Globodolom	115
Plešivica nad Drenjem	118
SKLEP	120
KATALOG	122
Korinjski hrib nad Velikim Korinjem	122
Stari grad nad Seli pri Šumberku	123
Makovec nad Zagorico pri Dobrniču	124
Cvinger nad Koriti	125
Gradec pri Vinkovem Vrhu	128
Mali vrh nad Srednjim Globodolom	130
Plešivica nad Drenjem	131
SEZNAM LITERATURE	131

UVOD

S člankom o višinskih naseljih v Suhi krajini nadaljujemo z objavami rezultatov raziskav, ki jih že vrsto let opravljamo v okviru projekta *Utrjena prazgodovinska naselja na Dolenjskem*. Projekt je skupno delo več inštitucij, saj ob Inštitutu za arheologijo pri raziskavah ves čas sodeluje Narodni muzej iz Ljubljane, prav tako pa tudi arheologi iz Zavoda za naravno in kulturno dediščino iz Novega mesta.

Ker so bili glavni cilji projekta in metode dela predstavljeni že ob objavi naselij v Temeniški in Mirenski dolini (Dular *et al.* 1991), jih na tem mestu ne kaže znova ponavljati. Lahko pa povemo, da smo do leta 1994 s terenskimi obhodi pregledali skoraj osemdeset odstotkov področja, ki ga raziskujemo. Na ta način nam je uspelo ustvariti razmeroma obsežno podatkovno zbirko, ki je že sedaj odlična osnova za študij poselitvene zgodovine osrednje Slovenije v pozni bronasti in železni dobi. Hkrati z rekognosciranjem smo analizirali tudi stare arhivske vire, brez katerih bi bilo poznavanje najdišč zelo pomankljivo. V letu 1994 smo s pomočjo GIS tehnologije opravili tudi prve analize,

Sl. 1: Prazgodovinska višinska naselja v Suhi krajini.

Abb. 1: Vorgeschichtliche Höhensiedlungen in Suha krajina.

kako je na poselitev vplivalo okolje (Stančič *et al.* 1995). Za take raziskave pa moramo imeti kvalitetne podatke, in sicer ne le o legi, temveč tudi o starosti posameznih najdišč. Ker smo se tega zavedali že na začetku našega dela, smo naselja sistematično sondirali. Rezultati dosedanjih raziskav so se pokazali kot zelo uspešni. Čeprav smo na večini naselij izkopali le po eno sondo, smo lahko skoraj v vseh primerih dokaj natančno ugotovili njihov časovni razpon. Kronologija je bila torej eden od glavnih ciljev našega dela. Podatki o fortifikacijah in notranjih strukturah so seveda prav tako pomembni, nismo pa jih postavljali v ospredje našega zanimanja. Rezultate dosedanjih raziskav smo predstavili v več objavah (Tecco Hvala 1990; Dular *et al.* 1991; Dular 1992; id. 1993), s sprotnim publiciranjem pa nameravamo nadaljevati tudi v prihodnje.

V pričujočem članku predstavljamo torej terenske izvide in najdbe iz sedmih višinskih naselij v Suhi krajini, na katerih smo delali med leti 1990 in 1993 (sl. 1). Tako smo leta 1990 raziskali pet naselij, in sicer Cvinger nad Koriti, Makovec nad

Zagorico pri Dobrniču, Mali vrh nad Srednjim Globodolom, Plešivico nad Drenjem in Stari grad nad Seli pri Šumberku. Naselje Gradec pri Vinkovem Vrhu smo sondirali leta 1993, medtem ko je bil Korinjski hrib nad Velikim Korinjem raziskan že deset let prej (1983), in sicer v okviru izkopavanja tamkajšnjega poznoantičnega naselja (*cf.* Ciglencečki 1984).

Pri projektu je avtorjem tega članka pomagalo več sodelavcev. Tako sta Janez Dirjec in Primož Pavlin sodelovala pri vodstvu izkopavanja, Polona Bitenc, Andreja Dolenc in Barbara Jerin so skrbele za terensko risarsko dokumentacijo, inventarizacijo gradiva v Narodnem muzeju pa sta opravili Zvezdana Modrijan in Barbara Jerin. Keramično gradivo je pripravil Mišo Pflaum, risbe predmetov pa so delo Tamare Korošec in Dragice Knific Lunder. Pri izkopavanju na Makovcu nad Zagorico in na Malem vrhu nad Srednjim Globodolom je kot gost sodeloval tudi kolega Michael N. Geselowitz iz Cambridgea v ZDA. Vsem se na tem mestu za njihovo sodelovanje najlepše zahvaljujemo!

Dular

GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI SUHE KRAJINE

Ko govorimo o Suhi krajini, mislimo običajno na pokrajino na obeh straneh zgornjega toka reke Krke. To je izrazit kraški svet, ki se razteza na zahodu do Dobropolja in Male gore, na severu do izvira Krke ter na vzhodu do Temeniške doline. Na jugu se Suha krajina konča pri Soteski oziroma ob vznožju Kočevskega Roga. Večji del te prostrane planote leži na nadmorski višini med 300 in 400 metri, nekaj hrbtov in vrhov pa seže tudi višje. Med najbolj značilnimi velja omeniti Lisec (565 m), Trebni vrh (581 m), Plešivico (594 m), Korinjski hrib (731 m) in Planski vrh (777 m).

Planota ima izrazit kraški značaj, saj jo prepdajo številne vrtače in uvale. V njih se je nabralo obilo prepereline. Vmes so tudi večje kotanje, med katerimi je za poselitev posebej zanimiva tista pri Dobrničju, ki ima veliko rodovitne zemlje. Tipično kraško polje je tudi Globodol. Razteza se v smeri sever-jug, z vseh strani pa ga obdajajo visoki, z gozdom poraščeni hribi. Rodovitna zemlja je omogočila, da so se v njem zgnetle kar tri vasi.

Zaradi močne zakraselosti v Suhi krajini ni površinskih voda. Vsi vodotoki so prestavljeni v notranjost in tudi redki studenci naglo poniknejo pod površje. Izjema je seveda reka Krka, ki si je svojo strugo vrezala v 15 do 20 metrov globok kanjon in ki predstavlja v sušnih obdobjih v Suhi krajini edini zanesljiv vodni vir. Krka priteče na dan kot močan kraški izvir pri vasi Gradiček in je v svojem zgornjem delu z izjemo Višnjice brez večjih pritokov. Dodatno vodo dobiva le iz manjših kraških izvirov tik ob strugi, med katerimi pa se lahko z nekoliko večjo vodnatostjo pohvali le Globočec pri Zagradcu.

Poljedelskih površin je v Suhi krajini zelo malo. Od celotnega območja je obdelanih komaj nekaj več kot 10 % zemljišč. Najbolj rodovitna polja so na terasah ob Krki in v Dobrniški kotanji. Sicer pa prerašča večino pokrajine grmičevje in gozd, ki pa z izjemo revirja nad Sotesko, ni kdovekako kvaliteten. Prevladujeta namreč bukev in breza.

Za nekdanje gospodarstvo v Suhi krajini je bilo pomembno tudi to, da vsebujejo tamkajšnja tla obilo železove rude. Prevladuje bobovec, ki ga je moč najti že na površini, zato ni čudno, da so še v 19. stoletju delovali ob Krki veliki železarski obrati (Zagradec, Dvor).

Suha krajina je pomembna tudi zaradi cestnih povezav. Glavno prometno žilo predstavlja dolina reke Krke, ki je lahko prehodna v vsej svoji dolžini od izvira do Dolenjskih Toplic. Izjema je pravza-

prav le ozek predel nad Sotesko, ki pa tudi ni daljši kot slaba dva kilometra. Po dolini Krke je namreč vzpostavljena najkrajša pot med Grosupeljsko kotlino in Stiškim kotom na severu ter Črmošnjisko dolino in Belo krajino na jugu. Razmeroma ugodne so tudi prečne povezave. Omenimo naj le dve najpomembnejši. Prva vodi od Žužemberka v Dobrnič in še naprej v Temeniško dolino. Nič manj zanimiva ni tudi druga pot. Gre namreč za zelo staro traso, ki je bila speljana od izvira Krke v Dobropolje, in od tam naprej čez Rašico na Bloke. Na ta način je bila namreč vzpostavljena najkrajša vez med Notranjsko in Dolenjsko.

Dular

NASELJA

Vseh sedem naselij je obravnavano na enak način. Najprej je na kratko predstavljeno najdišče, temu pa sledi opis sonde, terenskih izvidov in časovna opredelitev.

Korinjski hrib nad Velikim Korinjem

Lega: Korinjski hrib (731 m) je dominantna vzpetina sredi hribovja, ki se razteza med dolino Krke in Dobropoljem (sl. 2). Do vasi Veliki Korinj, nad katerim je naselje, pridemo najlažje po cesti, ki pelje iz vasi Krka, možen pa je tudi nekoliko daljši pristop, in sicer po gozdni cesti iz vasi Videm v Dobropolju.

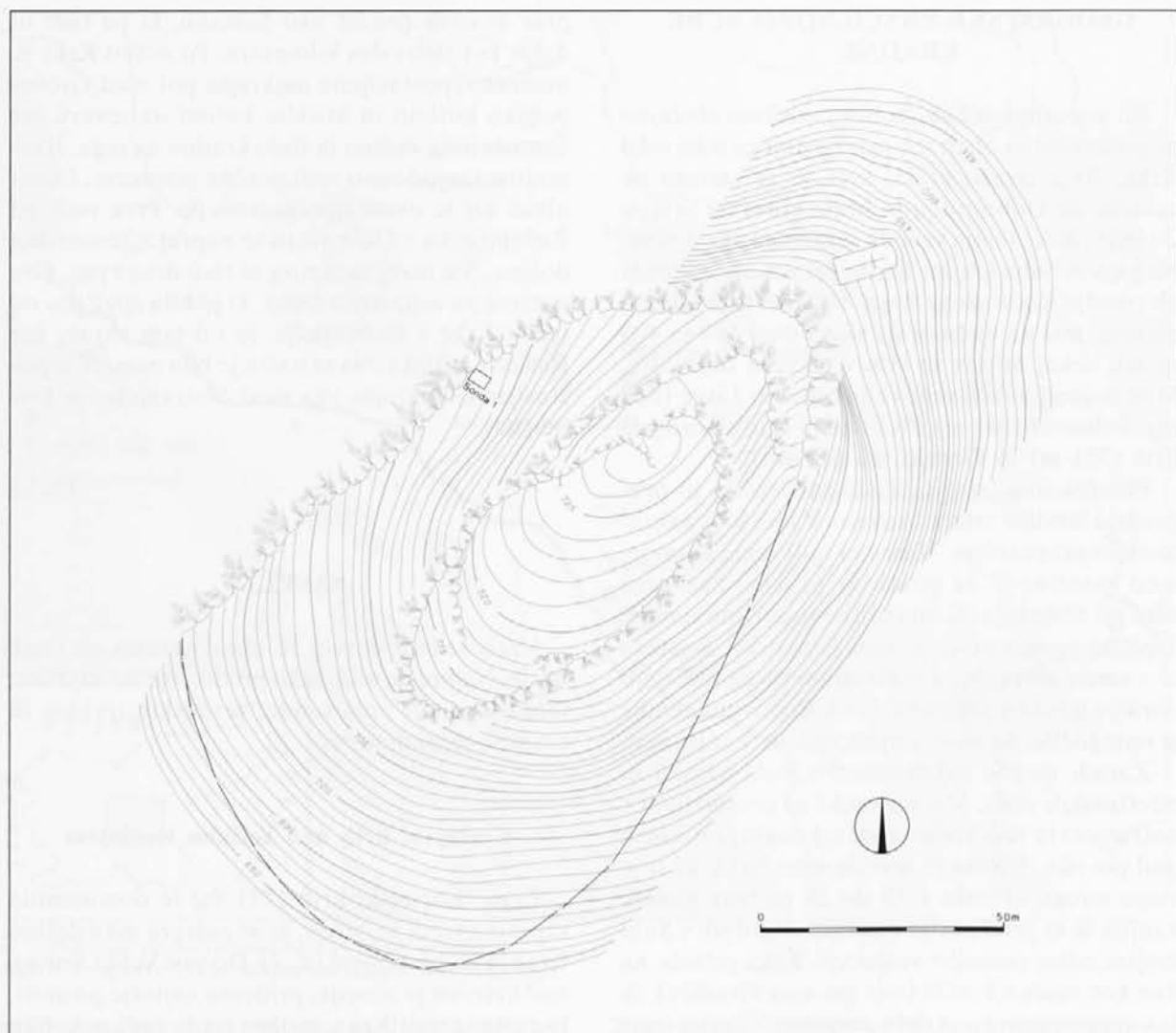
Sestava tal: Izrazit kraški svet; vrh je skalnat, prav tako tudi njegova severna in vzhodna pobočja.

Vegetacija: Listnat gozd in grmičevje.

Sl. 2: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. Pogled na naselje z zahoda. (Foto S. Ciglencečki).

Abb. 2: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj. Blick auf die Siedlung von Westen.

Sl. 3: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. Tloris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 3: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj. Grundriß der Siedlung.

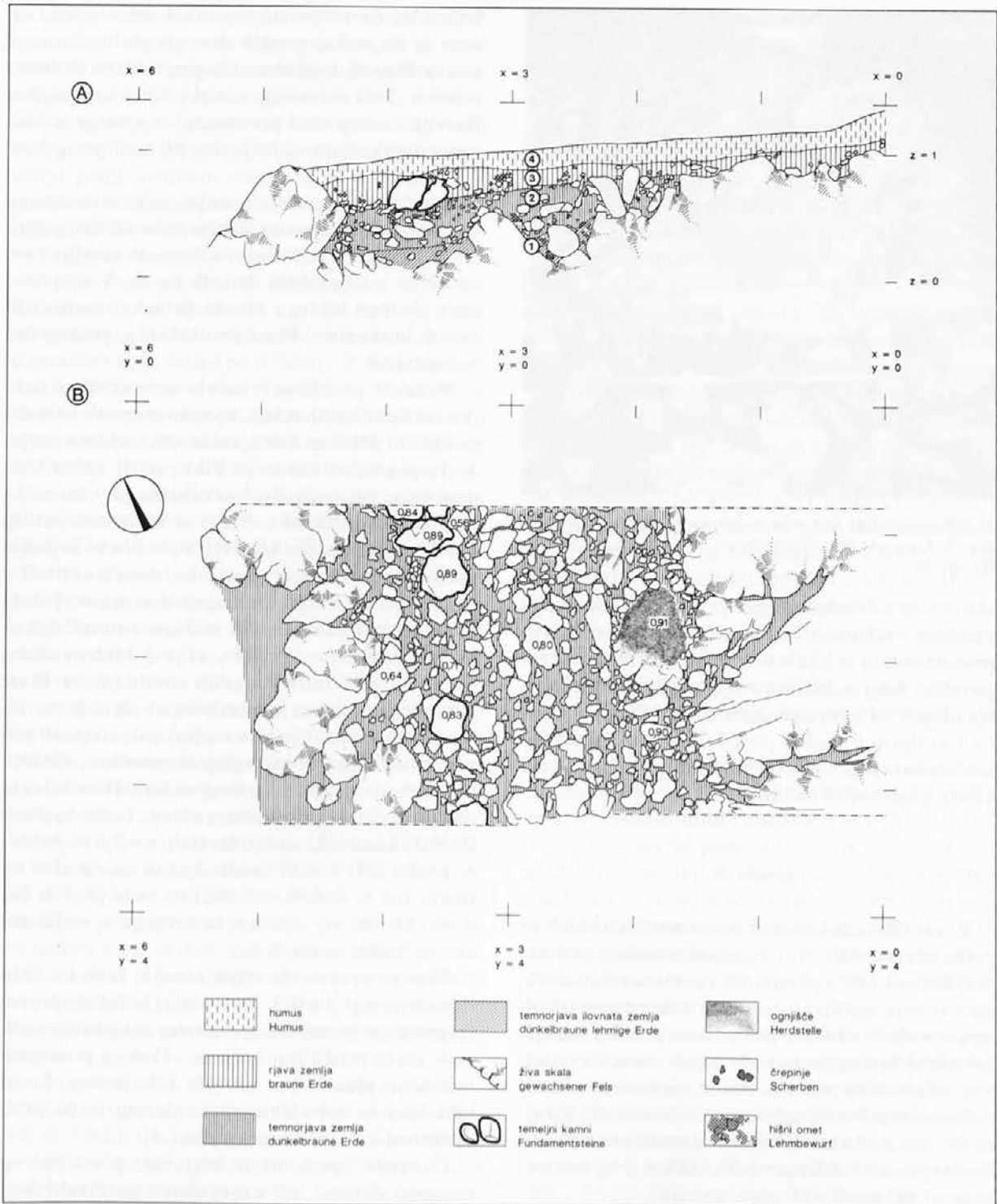
Komunikacije: Naselje leži ob stari poti, ki pelje iz doline Krke v Dobrepolje in še naprej proti Rašici. Njegova lega je zakotna in skrita sredi težko prehodnega hribovja. Z vrha je dober razgled na vse strani, še zlasti pa v smeri proti Stični, Višnji Gori in po Suhi krajini.

Opis: Korinjski hrib je strm, zato je dostop nanj z vseh strani neugoden. Poselitev se je zgostila okoli samega vrha, ki ga obdajata dva prstana naravnih skal (sl. 3). Za njimi so nastale manjše terase, na katerih so najverjetneje stale stavbe. Obod naselja je jasen. Na severovzhodni strani se namreč zaključuje v velikem skalnem čoku, ki ima oster rob in prepadne stene. Skalnata in previsna je tudi vsa severozahodna stran, medtem ko je južno pobočje zložnejše. Raziskovanja so pokazala, da naselje na tem predelu ni imelo obzidja, tako da ga lahko omejimo le približno. Sodeč po oblikovanosti tal, je obod sledil liniji,

kjer se strmina močnejše prevesi v dolino. Na tem mestu so v pozni antiki zgradili več stolpov, iz česar lahko zaključimo, da se je poznoantično naselje v pretežni meri vsedlo na prazgodovinsko osnovo.

Teren v notranjosti naselja je zelo skalnat in strm. Prostora, ki bi bil ugoden za poselitev, je zato malo. Računati smemo predvsem na terase za skalnim robom in na platoje med posameznimi skalnimi čoki, ki pa so zelo majhni. Prepoznavanje prazgodovinskih poselitvenih struktur na Korinjskem hribu otežujejo tudi poznoantične pozidave, ki so zanesljivo poškodovale starejše ostaline.

Zgodovina raziskav: Kot vrsto drugih najdišč je tudi naselje na Korinjskem hribu odkril Jernej Pečnik in na njem ugotovil prazgodovinske in rimske ostaline. Prav tako je dognal, da je bil v gozdu na vzhodni strani naselja najden depo, ki

Sl. 4: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem, sonda 1. A: Severovzhodni profil. B: Tloris latenske hiše. M. = 1:50.

Abb. 4: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj, Schnitt 1. A: Nordostprofil. B: Grundriß des latenezeitlichen Hauses.

je vseboval približno 6 suličnih osti, 4 sekire in več narokvic, ki so bile narejene iz bronaste pločevine. Od celotne najdbe se je ohranila le bronasta ovratnica, ki jo je Pečnik pridobil za takratni Deželni muzej (Pečnik 1889, 41, 43; Pečnik 1894, 11 s). Rimski nagrobnik (*AIIJ* 227 = *CIL* III 10791), ki je bil vzidan v podrti cerkvi sv. Jurija tik pod

severovzhodnim robom naselja, pa je bil znan že od prej (Freyer 1851).

Leta 1982 je Inštitut za arheologijo pod vodstvom Slavka Ciglenceškega naselje na Korinjskem hribu sondiral. Izkazalo se je, da so na njem ohranjeni obsežni ostanki poznoantičnih stavb, pod katerimi pa so ležale tudi skromne prazgodovin-

Sl. 5: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem, sonda 1. Ognjišče.
Abb. 5: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj, Schnitt 1. Herdstelle.

ske ostaline. Naslednje leto (1983) so izkopavanja prerasla v sistematična. V celoti so raziskali vso poznoantično arhitekturo, ki je bila vidna že na površini. Tako je dobilo naselje zaključeno podobo. Na njegovem robu so namreč ugotovili pet obrambnih stolpov, v sredini pa je bila odkrita zgodnjekrščanska cerkev z vežo in baptisterijem (Ciglencečki 1984; Ciglencečki 1985).

Sonda 1

Legat: Ob raziskovanju poznoantičnih stavb so prihajale na dan tudi prazgodovinske ostaline. Najdbe so tičale v glavnem v premetanih plasteh, zato za stratigrafijo prazgodovinskega naselja nimajo prave vrednosti. Ker pa smo želeli o starejši poselitvi Korinjskega vrha kljub vsemu zvedeti kaj več, smo se odločili, da na njegovem severozahodnem robu izkopljemo manjšo sondo. Zanimalo nas je, kako debele so naselbinske plasti, hkrati pa smo želeli ugotoviti, kakšen je bil časovni razpon prazgodovinskega naselja.

Kot rečeno, smo sondo zakoličili na severozahodni strani Korinjskega vrha. Tu smo namreč za skalami našli razmeroma dobro ohranjeno vendar majhno teraso, ki je dajala videz, da je ni poškodovala poznoantična poselitev. Sonda je bila široka 2,5 m in dolga 6 m. Z njo smo prerezali celo teraso. Vse višine so bile merjene od stalne točke, ki pa ji nismo izmerili absolutne višine.

Terenski izvidi: Rezultat sondiranja je bil skromen. Proti našemu pričakovanju se je namreč

izkazalo, da so plasti na terasi zelo tenke, saj smo le na nekaj mestih dosegli globino enega metra. Povsod drugod smo že prej trčili na skalnato osnovo. Tudi ločevanje plasti je bilo zelo težko. Barvne razlike med posameznimi nasutji so bile namreč zelo majhne, lažje smo jih ločili po njihovi strukturi.

Kot je moč razbrati iz risbe severovzhodnega profila (sl. 4 A), smo na platoju izdvojili štiri plasti. Na plast 1, to je temnorjavo ilovnato zemljo, smo zadeli le v najglobljih skalnih žepih. V njej smo našli drobce hišnega ometa in nekaj netipičnih kosov lončenine. Plast je nastala s postopnim nalaganjem.

Neravno površino, iz katere so še vedno štrlela posamična skalna rebra, so nato zravnali s skoraj pol metra debelim nasutjem iz temnorjave zemlje. To je plast 2, v kateri je bilo precej kamnitega drobirja, pa tudi drobcov hišnega ometa in fragmentov keramike. Na vrhu izravnave je bilo nabito kamenje. Žal ta detajl v profilu ni najbolje viden, dobro pa smo ga lahko dokumentirali v tlorisu (sl. 4 B). Kamnit drobir moramo interpretirati kot tlak hiše. To razlago namreč dobro podpira odkritje ognjišča, ki je ležalo na tlaku tik ob naravni skali v sredini sonde (sl. 5). Plast ilovnatega premaza je bila debela 5 cm in je merila 50x60 cm. Čeprav je bila razpokana, so imeli posamezni kosi še vedno zglajeno površino. Oblike hiše seveda nismo mogli ugotoviti. Prav tako je moralo ostati odprto tudi vprašanje, čemu so služili veliki kamni, ki so bili na liniji $x=3,6$ razvrščeni preko cele širine sonde. Ležali so namreč na tlaku, kar se dobro vidi tudi na risbi profila (sl. 4 A). Morda so ostanek kamnitega temelja severozahodne stene hiše.

Tlak je prekrivala rjava zemlja, ki je na risbi označena kot plast 3. Tudi v njej je ležalo precej fragmentov keramike, med katerimi pa smo našli zelo malo profiliranih kosov. Gre za postopno naloženo plast, ki je nastala šele potem, ko je bila hiša že zapuščena. Vse skupaj je na vrhu prekrival gozdni humus (plast 4).

Časovna opredelitev: Najnižjo plast žal ne moremo datirati, saj v njej nismo našli značilnih najdb. Za hišo z ognjiščem pa lahko z zanesljivostjo trdimo, da sodi v mlajšo železno dobo. Da je res tako, ne dokazujejo le najdbe iz plasti 2, na kateri je bila zgrajena (t. I: 1-4,6-8), temveč tudi značilne poznoantenske črepinje, ki so bile najdene v samem tlaku (t. I: 11-13). Hiša in plast pod njo sodita torej v fazo Mokronog III.

Toliko o dogajanju na terasi. Kakšen pa je bil sicer kronološki razpon naselja na Korinjskem hribu? Odgovor na to vprašanje nam nudijo že

nekatero najdbe, ki smo jih našli v sondi 1. Gre namreč za razmeroma staro gradivo, ki je sicer ležalo v latenski plasti 2, vendar pa je prišlo vanjo najverjetneje ob planiranju terase (*t. 1: 5,9,15*). Še več podatkov o časovnem razponu naselja nam omogočajo najdbe, ki so prišle na dan ob izkopavanju poznoantičnih objektov. Ker so ležale v premetanih plasteh, nimajo znanih prvotnih najdiščnih kontekstov. Objavljamo jih tipološko. Točna lega predmetov je navedena v katalogu.

Najstarejši najdbi, ki dokazujeta, da je bil Korinjski hrib obljuden že v mlajši bakreni dobi, sta bakreni ploščati sekiri. Od ene se je ohranil fragment rezila, druga pa je cela (*t. 2: 1-2*). Slednja ima odlično paralelo v sekiri in kalupih iz Dežmanovega kolišča pri Igu, ki jih je Mayer uvrstil v tip Altheim (Korošec 1969, t. 105, 13; Mayer 1977, 58). Tako oblikovane sekire se pojavljajo skozi celo bakreno dobo, najdemo pa jih na širokem prostoru vzhodno, severno in južno od Alp (ib. 62 s; Kibbert 1980, 70; Říhový 1992, 67 s, t. 11: 116). Poselitev Korinjskega hriba v bakreni dobi potrjuje tudi fragment keramike, ki je okrašen z značilnim vrezanim ornamentom (*t. 2: 3*).

Naslednje gradivo, ki ga želimo predstaviti, je bronastodobno. Ta ugotovitev seveda ne velja le za kovinske najdbe ampak tudi keramiko, med katero je nekaj zelo značilnih kosov. V mislih imamo predvsem fragmente ostenij, ki so okrašeni z izboklinami in tunelaste ročaje (*t. 2: 9-16*), torej oblike, kakršne poznamo iz Dolnjega Lakoša in najdišč virovitiške skupine (Šavel 1988-1989, t. 3: 1; Vinski-Gasparini 1973, t. 11: 2,3,5; 14: 1; 16: 1,5; Sokol 1988-1989, t. 2: 2; 3: 1,2). Te vezi dodatno potrjuje odkritje treh posod, na katere so naleteli pri zemeljskih delih nedaleč od vasi Krka, ki leži le nekaj kilometrov severno od Korinjskega hriba (Gabrovec 1991). Čeprav okoliščine najdbe niso povsem jasne (ne vemo namreč, če gre za grobišče ali naselje), pa je na dlani, da sodijo posode iz Krke v zgoraj omenjeni kulturni krog. Za to govorijo tako oblike, kot tudi značilen okras s kaneluro obdanih izboklin. Keramično gradivo iz Krke in bližnjega Korinjskega hriba torej bistveno razširja prostor lakoške skupine, saj moramo z njenimi vplivi resno računati tudi v osrednji Sloveniji (glej tudi najdbo iz Malih Dol, kjer je bila najdena podobna keramika - Pleterski 1986).

Poleg keramike so na Korinjskem hribu pri izkopavanju poznoantičnih stavb odkrili tudi nekaj poškodovanih kovinskih najdb: dve igli, nož in dva srpa. Igla s sploščeno kroglasto glavico (*t. 2: 5*) se dobro vključuje v zgoraj načrtani kulturni krog, saj je bil podoben primerek najden v nase-

lju v Rabelčji vasi (Strmčnik-Gulič 1988-1989, t. 4: 25). Zelo številne so tudi v depojih II. stopnje v severozahodni Hrvaški (Vinski-Gasparini 1973, t. 17: 12; 28: 25; 30: 13,17; 44: 15; 51: 19 itd.). V omenjenih depojih je moč najti zelo dobre analogije tudi za oba naša srpa (*t. 2: 7,8 - cfr. Vinski-Gasparini 1973, t. 34: 4; 40: 9,11; 64: 10 itd.*). Skoraj identičen srp vsebuje depo z Debelega vrha nad Predgradom, ki je prav tako značilen predstavnik Ha A1 horizonta (Hirschbäck-Merhar 1984, t. 6: 2).

Druga igla (*t. 2: 4*) je, kot kaže, nekoliko mlajša. Sodi namreč v skupino tako imenovanih igel s sklečkasto glavico, ki so doma zlasti v Transdanubiji (najboljše paralele so znane z Velemszentvida) in ki jih je Říhový opredelil v srednji in mlajši žarnogrobiščni čas. (Říhový 1979, 209 ss; 1983, 51 s). Ta datacija nekako ustreza Ha A2 in Ha B1 horizontu po srednjeevropski kronologiji, potrjuje pa jo fragmentirana igla s sklečkasto glavico iz Dobove, ki je bila najdena v grobu iz III. faze tamkajšnjega grobišča (Stare 1975, t. 16: 11; Dular 1978, kombinacijska tabela).

Bronastemu nožu (*t. 2: 6*) težko najdemo ustrezne primerjave. Še najbolj je podoben nožu iz Gromugla, ki je bil najden v grobu Ha A1 horizonta (Říhový 1972, 20; *cfr. še Müller-Karpe 1959, 103*).

Keramične in kovinske najdbe so torej jasen dokaz, da je bil Korinjski hrib poseljen tudi v mlajši bronasti dobi (horizonta Bd D in Ha A). Ta ugotovitev je pomembna, saj smo doslej to obdobje v osrednji Sloveniji poznali le na podlagi gradiva iz depojev in redkih grobnih najdb. Izjema je bila le dobovska nekropola, ki pa jo bo treba nanovo definirati in pojasniti predvsem njen odnos do najdb lakoškega kompleksa. Na Korinjskem hribu imamo namreč gradivo, ki je tipično za Dolnji Lakoš, pa tudi najdbe, ki jih pozna Dobova (npr. igla s sklečkasto glavico in latvice s poševno kaneliranimi ustji - *t. 3: 1,2*). Vse kaže, da je bil v mlajši bronasti dobi prostor osrednje Slovenije odprt na več strani. Na povezave z zahodnim Balkanom je z gradivom iz Ljubljane pokazala že Biba Teržan (Teržan 1990, 22). Temu lahko sedaj dodamo še stike s Transdanubijo in z najdišči v medrečju Drave in Save.

Na vprašanje, ali je bil Korinjski hrib poseljen tudi v pozni bronasti dobi (Ha B), pa za zdaj še ne moremo odgovoriti. Fragmenta fasetirane latvice in fasetiranega ustja lonca (*t. 1: 5,16*) bi vsekakor dopuščala to možnost, vendar pa je tak okras lahko tudi starejši.

Zanesljiva pa je seveda poselitev v mlajši železni dobi. Dokaz za to ni le ostanek hiše, na katero

smo zadeli v sondi 1, ampak tudi gradivo, ki je prišlo na dan ob izkopavanju poznoantičnih objektov. Omenimo naj le ustje pokalne posode, fragment železne fibule in del bradavičastega obročka (t. 3: 8,9,13), torej predmete, ki so značilni za stopnjo Mokronog III (Božič 1987, 876 ss; id. 1993, 190 ss). V isti čas sodi najverjetneje tudi bronast gumb (t. 3: 10), ki ima na Dolenjskem nekaj dobrih paralel, žal pa so vse brez preciznih najdiščnih podatkov (Stare 1973, t. 8: 1; Teržan 1973, t. 13: 20-21,24-27; Gabrovec 1994, t. 13: 4).

Naša izvajanja lahko na koncu strnemo v kratek zaključek: naselje na Korinjskem hribu je bilo zanesljivo obljudeno v štirih obdobjih, in sicer v mlajši bakreni dobi, mlajši bronasti dobi, pozno-latenski dobi in v poznoantični dobi. Je torej točka, ki je bila poseljena v "kritičnih" obdobjih, zato ji gre tudi s tega vidika med doslej sondiranimi naselji na Dolenjskem posebno mesto.

Dular

Stari grad nad Seli pri Šumberku

Lega: Severno od Sel pri Šumberku se vleče manjši greben, ki ima dva skoraj enako visoka vrhova. Severni je prazen, na južnem pa so ohranjeni ostanki prazgodovinskega naselja (sl. 6). Pobočja grebena so razmeroma strma, le z juga je dostop nanj zložnejši. S te strani pelje na Stari grad tudi sedanja pot.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Listnat gozd.

Komunikacije: Lega Starega gradu je odročna. Naselje leži namreč na robu Suhe krajine, zato

Sl. 6: Stari grad nad Seli pri Šumberku. Pogled na naselje z juga.

Abb. 6: Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku. Blick auf die Siedlung von Süden.

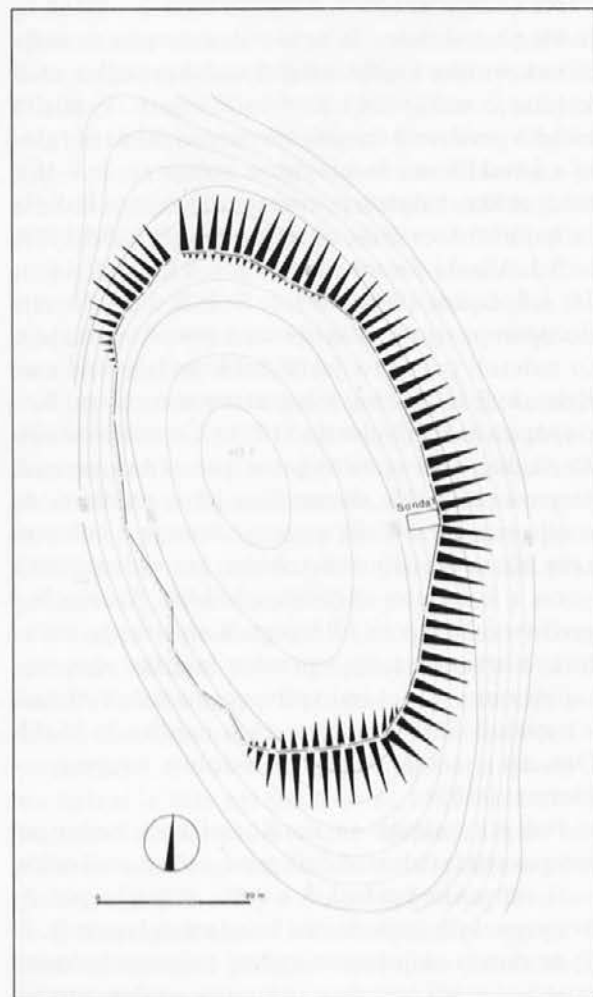
mimo njega niso vodile pomembnejše poti. To ugotovitev potrjuje tudi dejstvo, da ni v njegovi širši okolici nobenega drugega arheološkega najdišča. Ob vznožju teče sedanja cesta Žužemberk-Bič.

Opis: Naselje na Starem vrhu je majhno, saj meri v premeru komaj 100 metrov (sl. 7). Obod, ki je sklenjen, je v celoti prilagojen oblikovanosti tal, zato v bistvu le obroblja vrh. Na južni strani, kjer je bil dostop v naselje najlažji, je ohranjen kot okop, ki pa je dolg le dobrih 30 metrov (sl. 8). Na vzhodni strani je obod ohranjen kot rob strme ježe, za katero je nastala nekoliko nagnjena ozka terasa.

Proti severu preide terasa zopet v nizek okop, ki je prav tako kot tisti na jugu iz kamna. Okop ni dolg. Kmalu ga zopet zamenja terasa, ki pa se po slabih tridesetih metrih prav tako izgubi v zahodnem pobočju. Od tu naprej obod naselja ni več ohranjen.

Sl. 7: Stari grad nad Seli pri Šumberku. Tloris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 7: Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku. Grundriß der Siedlung.

Sl. 8: Stari grad nad Seli pri Šumberku. Kamnit okop na južni strani naselja.

Abb. 8: Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku. Steinwall im südlichen Teil der Siedlung.

Notranjost Starega gradu je precej skalovita. Več prsti se je nabralo le na terasi na vzhodni strani naselja in na manjših ravnih prostorih med naravnimi skalami. Na teh mestih je moč najti v krtinah posamezne fragmente keramike in drobce hišnega ometa.

Kje je bil vhod ni jasno. Iskati ga smemo predvsem v severozahodnem koncu naselja, koder pripelje na vrh tudi gozdna pot.

Dosedanja raziskovanja: Naselbino omenja že Jernej Pečnik (Pečnik 1889, 115). Leta 1935 je na njej kopal Walter Schmid, ki je, kot poroča časnik Jutro, našel temelje večje in manjše hiše, kamnito sekiro, fragmente keramike in železove žindre. Poleg tega naj bi med skalami našel topilnico in v njej velik kos litega železa. To bi dokazovalo, da je bila v naselju tudi železarska dejavnost (Jutro, ponedeljska izdaja, 2. sept. 1935, str. 2). Nekaj najdb s teh izkopavanj hrani Narodni muzej v Ljubljani, gre pa za netipične fragmente keramike in hišnega ometa (inv. št. P 13015-13019).

Sonda 1

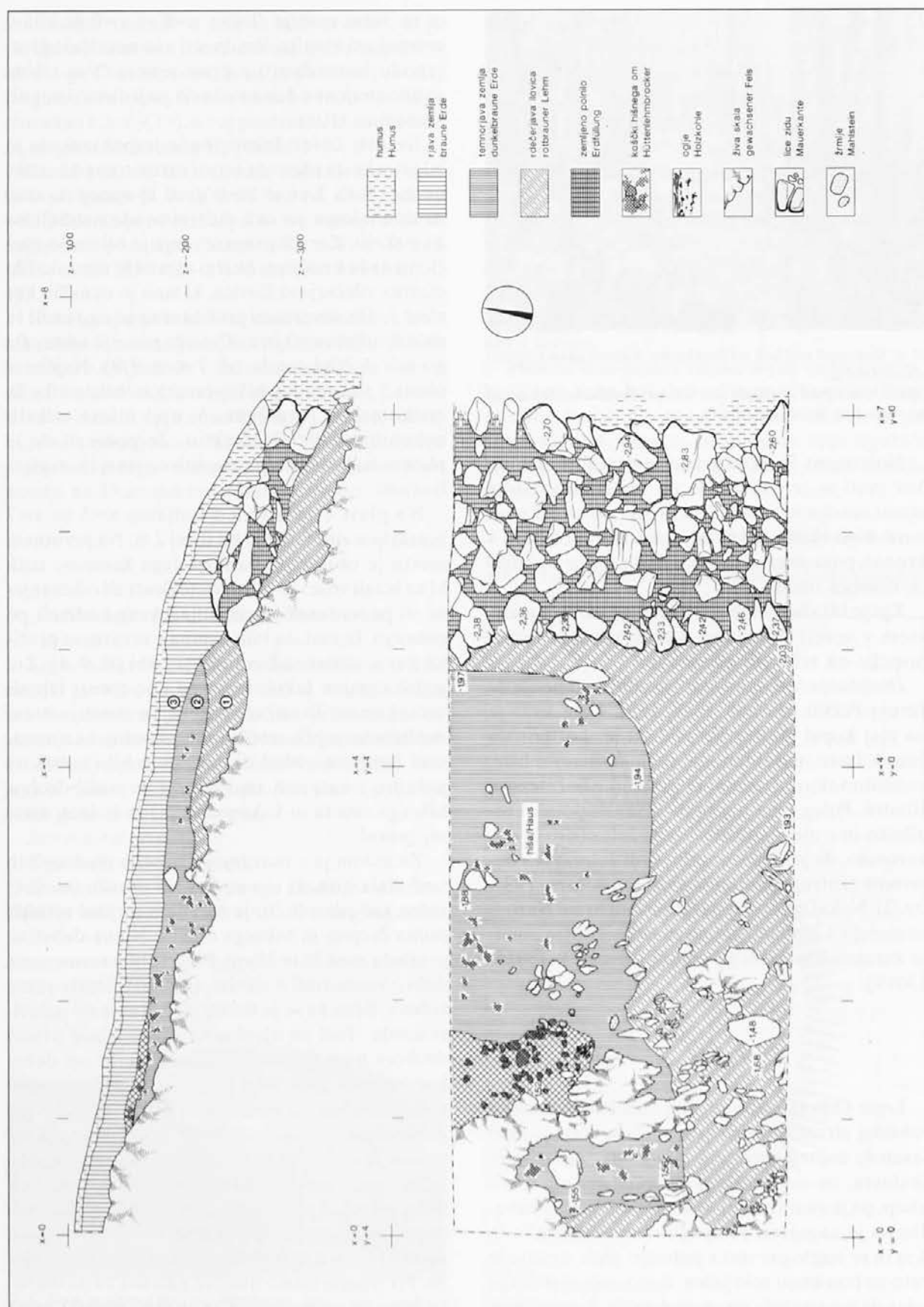
Legat: Odločili smo se, da raziščemo teraso na vzhodni strani Starega gradu. Tu se nam je zdel teren še najbolj primeren, saj je sredina naselja skalnata, na mestih, kjer je obod ohranjen kot okop, pa je za njim bolj malo ugodnega prostora. Terasa je nagnjena proti vzhodu. Široka je 6 do 8 m in se naglo prevesi v pobočje. Rob naselja je zato na tem kraju zelo jasen. Sondo smo zakoličili tako, da je presekala teraso in del ježe. V notranjost naselja je segala 6 m in po pobočju 3 m. Z njo smo torej želeli raziskati strukturo plasti na terasi

in na robu naselja. Točka $x=0$ in $y=0$ je bila v notranjosti naselja. Vrednosti x so naraščale proti vzhodu in vrednosti y proti severu. Vse višine so bile merjene od ene točke, ki pa ji nismo izmerili absolutne višine.

Terenski izvidi: Izkop sonde je pokazal, da je bila struktura plasti na terasi razmeroma enostavna (sl. 9 A). Ker je Stari grad iz apnenca, smo na dnu izkopa po celi dolžini sonde naleteli na živo skalo. Zaradi preperevanja je bila zelo razčlenjena in krušljiva. Skalni osnovi je nato sledila mastna rdečerjava ilovica, ki smo jo označili kot plast 1. Ob severnem profilu smo jo ugotovili le med linijama $x=3$ in $x=7$, sicer pa se je raztezala po celi dolžini sonde (sl. 9 A in 9 B). Najdbe v plasti 1 (keramika, hišni omet) so bile redke in enakomerno razpršene. V njej nismo odkrili nobenih gradbenih struktur. To pomeni, da je plast nastajala postopoma, najverjetneje z naplavljanjem.

Na plast 1 je bil med linijama $x=5$ in $x=7$ postavljen zid. Širok je bil torej 2 m. Na prvotnem mestu je obstala le najnižja lega kamnov; tisti, ki so ležali višje, so bili v preteklosti ali odstranjeni ali pa so zaradi precejšnje strmine zdrseli po pobočju. Izjemi sta bila kamna v severnem profilu, kar je dobro vidno tudi na risbi (sl. 9 A). Zid je bil zgrajen tako, da so za obe fronti izbrali večje kamne. To velja še posebej za zunanjo stran, medtem ko je bila sredina zidu zapolnjena z manjšimi lomljenci. Med drobirjem je bilo zemljeno polnilo, v katerem smo tu in tam našli drobce hišnega ometa in kakšen netipičen košček ostenij posod.

Za zidom je v notranjosti naselja med $x=1$ in $x=5$ stala hiša, ki je v severnem profilu (sl. 9 A) vidna kot plast 2. To je bila temnorjava zemlja, polna črepij in hišnega ometa. Njena debelina je nihala med 20 in 30 cm. Plast je bila razmeroma dobro vidna tudi v tlorisu (sl. 9 B). Imela jasne robove, širila pa se je skoraj po celi severni polovici sonde. Tudi na njeni površini je ležalo precej drobcev hišnega ometa, na strnjen, 10 cm debel kup pa smo zadeli ob skalnem rebro v severovzhodnem vogalu sonde. Poleg je ležal fragment glinastega svitka, vijček in kos žrmelj. Liso temnorjave zemlje (plast 2), kup ometa in najdbe lahko brez zadržkov interpretiramo kot ostanek hiše. S sondo smo prerezali le njen južni del, ohranjena pa je bila tako slabo, da ni bilo mogoče ugotoviti, v kakšni gradbeni tehniki je bila zgrajena. Pri izkopu nismo namreč naleteli ne na ostanke brun in ne na luknje za stojke. Stenski omet je bil v glavnem zdobljen. Na nekaj kosih so se ohranili odtisi okroglih brun s premeri med 5 in

Sl. 9: Stari grad nad Seli pri Šumberku, sonda 1. A: severni profil. B: tloris hiše in zidu. M. = 1:50.

Abb. 9: Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku, Schnitt 1. A: Nordprofil B: Grundriß des Hauses und der Mauer.

10 cm, vsaj na dveh fragmetih pa tudi odtisi klanih desk. V vzorcu izpod podrte stene smo s paleobotaničnimi analizami ugotovili prisotnost žitaric (proso) in križnic (gorčica, repica) (Culiberg, Šercelj 1995, 173).

Kronološki odnos med hišo in zidom pred njo ni čisto jasen, saj se neposredno ne stikata (glej risbo severnega profila -sl. 9A). Vendar pa ležita oba objekta na plasti 1, zato med njima verjetno ni bilo večje časovne razlike.

Ko je hiša zgorela in zid propadel, se je na terasi, ki smo jo raziskali s sondo, postopoma naložila rjava zemlja (plast 3). Prepletena je bila s številnimi koreninami, najdbe v njej pa so bile redke in razpršene (poleg prazgodovinskih črepinj tudi recentna lončenina). Plast je nastala šele potem, ko je bilo naselje na Starem gradu že opuščeno.

Časovna opredelitev: Sondiranje terase na vzhodni strani Starega gradu je pokazalo, da je bila plastovitost na tem predelu naselja skromna, saj smo odkrili le dve plasti in zid.

Fragmenti keramike v plasti 1 so večinoma redukcijsko žgani, žal pa ni bilo med njimi nobenega profiliranega kosa. Precizna datacija plasti zaradi tega ni mogoča.

Kasneje je bil na robu naselja zgrajen zid, za njim pa je stala hiša. Oba objekta sta najverjetneje sočasna. Tudi najdbe v plasti 2 (hiša) so večinoma redukcijsko žgane. Bile so sicer številne, vendar netipičnih oblik. Izjemi sta le dva kosa, in sicer ostenje, ki je okrašeno z značilnim vrezanim ornamentom v obliki ribje kosti, in fragment razčlenjenega držaja (t. 4: 6-7). Enake predmete smo našli na Gradcu pri Mirni, in sicer v njegovi fazi 3, ki jo je moč vzporejati s horizontom Ljubljansko barje III (Maharski prekop-a) oziroma stopnjo Boleraz v Podonavju (Dular *et al.* 1991, 89, t. 30: 17-19; 34: 16). To je torej tudi časovni okvir, v katerega moramo postaviti obzidje in hišo na Starem gradu nad Seli pri Šumberku. Plast 1, ki je vsebovala keramiko podobne fature, je že zaradi stratigrafske soodvisnosti starejša, koliko, pa je seveda težko reči.

Po propadu stavbe in zidu je bilo naselje opuščeno. Vendar, kot kaže, ne za stalno. Če je namreč poročilo o Schmidovih raziskavah točno, potem je bil Stari grad poseljen tudi v železni dobi. Žal pa s sondo, ki smo jo izkopal na terasi, teh podatkov nismo mogli potrditi. Kaj takega ne moremo sklepati niti na osnovi skromnih črepinj, ki jih iz Schmidovih raziskav hrani Narodni muzej. Tako ostaja za zdaj zanesljivo le to, da je bilo naselje obljudeno v bakreni dobi.

Makovec nad Zagorico pri Dobrniču

Leg: Naselje leži severno od Cvingerja nad Koriti in je od njega oddaljeno komaj 500 metrov. Postavljeno je torej na isti hrib, ki se dviga sredi Dobrniškega polja, le da je locirano na sosednji vrh (sl. 10). Ob zahodnem vznožju Makovca leži vas Zagorica pri Dobrniču.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Travniki in gozd.

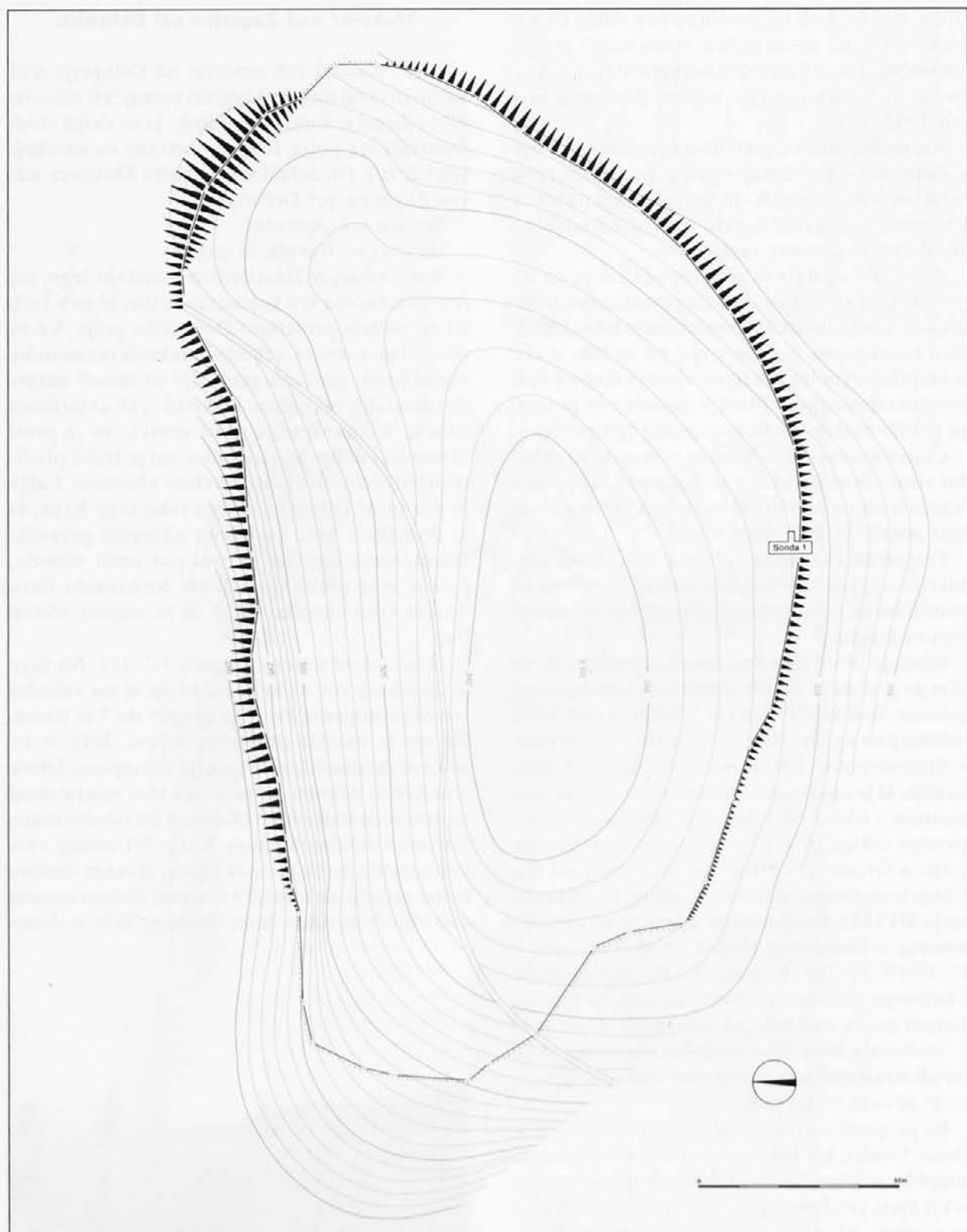
Komunikacije: Naselje ima osrednjo lego, saj je umeščeno na vrh kopastega hriba, ki ga z vseh strani obdaja prostrano Dobrniško polje. Le-to obrobajo s severa, vzhoda in zahoda razmeroma visoki hribi, zato ima področje že zaradi naravnih danostih zaključen, lahko bi rekli avtarkičen značaj. Komunikacija proti severu, to je proti Temeniški dolini je neugodna, saj je treba prečiti približno 200 m višji greben Grmade. Lažja je pot proti dolini zgornjega toka reke Krke, ki je dosegljiva brez vsakršnih naravnih preprek. Razmeroma ugodna je tudi pot proti vzhodu, kjer je moč preko prevala pri Jordankalu hitro doseči Globodolsko polje in še naprej Mirno Peč.

Opis: Obod naselja je jasen (sl. 11). Na jugu je ohranjen kot nizka ježa, ki pa se na vzhodni strani postopoma krepí in doseže do 7 m širine. Za njo je nastala prostrana terasa. Ježa se na severovzhodnem koncu naselja postopoma izteče v pobočje, deloma pa je bil na tem mestu obod spremenjen tudi zaradi obdelave tal (sledí oranja, dovoz na nekdanjo njivo). Ker je bil dostop s severovzhoda po širokem in skoraj ravnem temenu hriba najlažji, so naselje s te strani skrbno zavarovali z močnim oddvojnimi okopom. Ta je še danes

Sl. 10: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Pogled na južni rob naselja.

Abb. 10: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Blick auf die Siedlung von Süden.

Sl. 11: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Floris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 11: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Grundriß der Siedlung.

do 3 m visok, njegova največja širina pa znaša preko 15 m (sl. 12). Okop sega na zahodni strani le do kolovoza, kjer naglo preide v ježo, ki se nato vleče skoraj preko celega severnega pobočja

hriba. Tudi tu je za ježo ohranjena terasa, ki pa je v primerjavi z južno znatno ožja. Na skrajni zahodni strani Makovca ježa ni več ohranjena. Obodu naselja lahko sledimo le približno, in sicer

Sl. 12: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Oddvojni okop na severovzhodni strani naselja.

Abb. 12: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Abschnittswall auf der Nordostseite der Siedlung.

po robu razmeroma ravnega terena, ki se nato prevesi v zahodno strmino.

Kje je bil vhod v naselje ni jasno. V poštev prideta dve točki, in sicer tam, kjer sta speljani na Makovec tudi sedanji kolovozni poti.

Notranjost naselja je prostrana in skoraj ravna. Na vrhu, ki je kopast, štrle tu in tam iz tal naravne skale. Za poselitev je bil primeren ves vrh, vendar se posamezni drobcji keramike pojavljajo predvsem na južni in zahodni terasi. Na samem vrhu najdb na površju praktično ni. Drobce prežgane zemlje je moči najti tudi zunaj naselja, in sicer na njegovem jugovzhodnem travnatem pobočju.

Dosedanja raziskovanja: Naselje omenja že Simon Rutar, vendar pa do leta 1990 ni bilo raziskovano (Rutar 1899, 48).

Dular

Sonda 1

Leg: Za sondo 1 smo izbrali travnati in z grmovjem nestrnjeno poraščeni južni rob naselja. Blago nagnjena terasa, ki jo oster rob dobro ločuje od dolgega pobočja, se nam je zdela najbolj primerno mesto za sondo. Sonda je bila dolga 11 m in široka 3 m. Zakoličili smo jo tako, da je njen daljši del segal v notranjost naselja (9 m), krajši pa čez rob na zunanje pobočje (2 m). Izhodiščna točka ($x=0$; $y=0$) je bila v notranjosti naselja, vrednosti x so naraščale proti vzhodu, vrednosti y pa proti jugu. Višinska razmerja so bila merjena od žive skale severovzhodno od sonde, ki pa nima izmerjene absolutne višine.

Terenski izvidi: Z izkopavanjem smo ugotovili, da je bila stratigrafija na tem predelu naselja zelo

Sl. 13: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Notranjost naselja. Abb. 13: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Innenbereich der Siedlung.

preprosta (*pril. 1*). Z izkopom smo povsod dosegli nivo sterilne rumene ilovice, le v skrajnem severnem delu sonde smo že 0,2 m pod površjem zadeli na skalno osnovo. Med humusom z rušo (plast 4) in mrtvico se je po celi dolžini sonde vlekla slabo ločljiva rjava ilovnata zemlja (plast 1), ki je postala med $y=8$ in $y=11,5$, torej prav na robu naselja, nekoliko bolj sive barve.

Sl. 14: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Sonda 1, lončenina ob vzhodnem profilu.

Abb. 14: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Schnitt 1, Tonscherben neben dem Ostprofil.

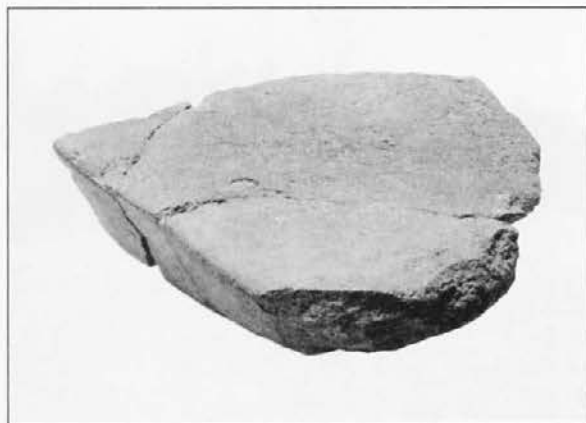
Sl. 15: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Sonda 1, lončenina v podaljšku sonde.

Abb. 15: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Schnitt 1, Tonscherben in der Verlängerung des Schnittes.

Na risbi zahodnega profila (*pril. 1*) je dobro vidno, da je ta sivi vrinek (plast 2) debel do 0,4 m in da sledi blagemu nagibu mrtvice, v kateri je na $y=8,6$ opaziti plitev vkop oziroma poravnava. V njem je bilo več odlomkov lončenine (*t. 5: 1,2*).

Na plasti 2 je ležalo kamenje, ki je segalo vse do konca izkopa pri $y=11,5$. Kamni so bili majhni ter zaobljenih in oglatih oblik, razmetani pa so bili preko cele širine sonde. Kaj predstavljajo je težko reči, zanesljivo pa niso ostanek obzidja. Med kamni, ki jih je prekrival humus (plast 4), je ležalo nekaj prazgodovinskih črepinj (*t. 5: 3-8*).

V notranjosti naselja smo med $y=5,5$ in $y=6,7$ zadeli na večjo površino razbite lončenine. Črepinje so ležale v rjavi ilovnati zemlji (plast 1) in so izginjale v vzhodni profil (*sl. 14*). Ker smo želeli najdbo (poimenovali smo jo *hiša 1*) raziskati v celoti, smo sondo na tem mestu razširili. Ugotovili smo, da je keramika ležala kar 4 m daleč proti vzhodu (*sl. 15*). Prevladoval je hišni inventar: pitosi, lonci različnih oblik in velikosti, latvice, pekva in vijček (*t. 5: 9-11, 6: 1-14, 7: 1-8, 8: 1-8*). Omenimo naj tudi kos žrnelj (*sl. 16*). Med pretežno masivno

Sl. 16: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Sonda 1, fragment žrnelj iz hiše 1.

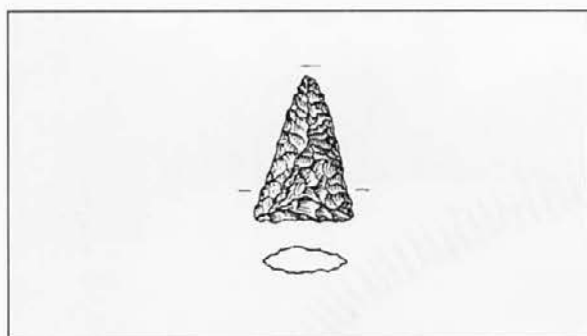
Abb. 16: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Schnitt 1, Fragment des Mahlsteines aus dem Haus 1.

in grobo narejeno lončenino izstopajo po boljši kakovosti latvici (*t. 5: 9,10*), ostenje posode, ki je okrašeno z odtisi koleščka, (*t. 6: 14*) in ustje lonca (*t. 6: 1*). Najdbe so ležale v isti ravnini in na razmeroma veliki površini, zato je zelo verjetno, da imamo pred seboj res ostanek inventarja prazgodovinske hiše. Žal nismo o njej v barvno neizraziti zemlji zasledili nobenih drugih oprijemljivejših sledov.

Na borne ostanke bivalne površine smo naleteli tudi na skrajnem severnem koncu sonde. Gre pravzaprav za skromen vsek v skalnato osnovo, okoli katerega so ležali koščki hišnega ometa, nekaj lončenine in vijček (*t. 8: 9*). Temu moramo dodati še dobro viden obris luknje za stojko, ki je meril v premeru 16 cm. Sled bivalne površine se je delno ohranila tudi v zahodnem profilu, kjer smo jo označili kot plast 3.

Časovna opredelitev. Stratigrafski odnosi govore za sočasnost obeh stavbišč (*hiša 1* in plast 3) s plastjo 2 na robu terase. Naselje je bilo torej enoplastno in sodeč po ugotovitvah v sondi 1 tudi neutrjeno. Kamenje, ki je ležalo na plasti 2, je namreč mlajše. Za časovno opredelitev naselja, ki je očitno živelo le kratek čas v pozni bronasti dobi (*cf.* Dular 1993, 105), so uporabne latvice s fasetiranim ustjem (*t. 5: 2,10*), ostenje, ki je okrašeno z odtisi koleščka (*t. 6: 14*) in ročaji vrčev oziroma amfor (*t. 8: 1-3*). V ta čas gredo tudi lonci (pitosi) s fasetiranimi ustji (*t. 7: 6-8*).

Kamnita pušična ost (*sl. 17*), ki smo jo našli v humusu, ko smo širili sondo, bi lahko bil pokazatelj neke starejše poselitve, vendar pa ni moč reči zgolj na osnovi ene same najdbe nič določnejšega.

Sl. 17: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Sonda 1, kamnita puščična ost.

Abb. 17: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. Schnitt 1, Pfeilspitze.

Cvinger nad Koriti

Lega: Naselje leži na skrajnem južnem vrhu razpotegnjenega kopastega hriba jugozahodno od Korit.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Travniki in gozd.

Komunikacije: Cvinger ima osrednjo lego in odlično obvladuje Dobrniško polje, ki je kar s treh strani obdano z razmeroma visokimi hribi. Povezava proti severu, to je s Temeniško dolino,

poteka preko strme Grmade, proti vzhodu v Globodolsko polje in Mirno Peč pa vodi pot preko prevala pri Jordankalu. Najlažja je komunikacija z naselji ob zgornjem toku Krke. Ta so dosegljiva po sicer zelo razgibanem kraškem terenu, ki pa nima nobene višinske prepreke.

Opis: Obod naselja je sklenjen in večidel ohranjen kot okop (sl. 18, 19). Ta je zelo lep zlasti na zahodni strani, kjer mu je mogoče slediti v dolžini več kot 200 m (sl. 20). Na ostalih predelih naselja se okop pojavlja le še v krajših odsekih (do 70 m), vmes pa je obod ohranjen kot rob zelo strme ježe.

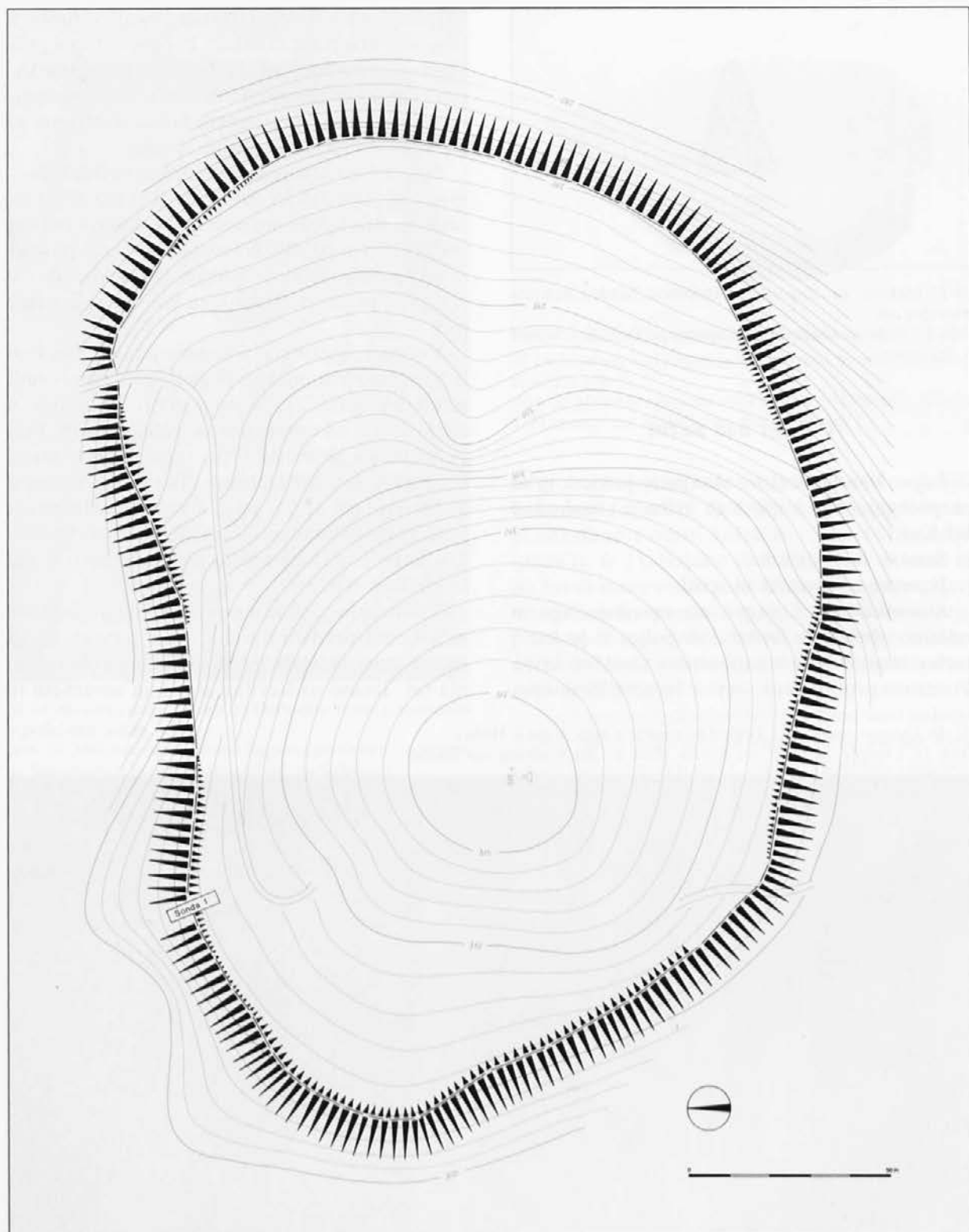
Vhoda v naselje sta bila najverjetneje dva. Prvi je na severovzhodu, kjer pripelje na Cvinger tudi sedanja pot (sl. 21). Ker je dobro ohranjen, o obstoju vrat na tem mestu ni treba dvomiti. Bolj vprašljiv pa je izstop proti jugu, torej v smeri nekropole pri vasi Dobrava. Tu je sicer v okopu jasna vrzel (sl. 22), ki pa je morda nastala zaradi tamkajšnjega kolovoza. Jasen odgovor na vprašanje, kako je na tem mestu izgledal vhod, bi dal le načrten izkop.

V notranjosti se teren postopoma dviga proti najvišjemu predelu naselja v več terasah, ki so najverjetneje nastale zaradi recentnega obdelovanja tal. Terasa so številne zlasti na severnem in

Sl. 18: Cvinger nad Koriti. Pogled na naselje z juga. (foto J. Hanc).

Abb. 18: Cvinger oberhalb von Korita. Blick auf die Siedlung von Süden.

Sl. 19: Cvinger nad Koriti. Tloris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 19: Cvinger oberhalb von Korita. Grundriß der Siedlung.

vzhodnem pobočju Cvingerja in so v glavnem prilagojene naravni oblikovanosti hriba.

Prostor za ježo na vzhodni strani Cvingerja je prostran. Za robom se namreč širi skoraj ravna

terasa, na kateri je bila nekoč njiva, sedaj pa tu raste trava (sl. 23). Zelo lepa, vendar nekoliko ožja terasa se vleče tudi za okopom na južni in zahodni strani naselja.

Sl. 20: Cvinger nad Koriti. Okop na zahodni strani naselja.
Abb. 20: Cvinger oberhalb von Korita. Wall auf der Westseite der Siedlung.

Površinske najdbe (keramika, žindra) so številne. Največ jih je na terasah za okopom, pojavljajo pa se tudi v krtinah na najvišjem predelu naselja.

Dosedanja raziskovanja: Cvinger nad Koriti prvi omenja Jernej Pečnik. V svojem opisu navaja vse njegove glavne značilnosti: okop, mesta, kjer naj bi stale hiše in površinske najdbe (Pečnik 1889, 93). Kasnejše objave te ugotovitve v glavnem le povzemajo (Pečnik 1894, 7; Rutar 1899, 48; Pečnik 1904, 33; Müllner 1909, 73). Skico naselja je objavil O.-H. Frey (Frey 1968-1969, 19).

Najbližja grobišča: Glavna nekropola (Gomile pri Dobravi) leži jugozahodno od naselja. Ostala gomilna grobišča so manjša, jih je pa več (Gomila pri Zagorici, Gabrje nad Koriti, Pupeč nad Koriti, Koželjeva hosta pri Revi). Gradivo iz prekopanih gomil sta objavila Vida Stare in Hermann Parzinger (Stare 1973; Parzinger 1988-1989).

Sl. 21: Cvinger nad Koriti. Severovzhodni vhod v naselje.
Abb. 21: Cvinger oberhalb von Korita. Eingang auf der Nordseite der Siedlung.

Sonda 1

Legaj: Sondo smo zakoličili na severozahodni strani naselja. Na tem predelu je namreč zelo dobro ohranjen okop, za katerim se vleče prostrana in skoraj ravna terasa. To je zbuvalo upanje, da bomo raziskali mesto, kjer so ohranjeni debeli sloji. Sonda je bila dolga 10 m in široka 3 m. Kopali smo jo po režnjih. Vrednosti x so naraščale od juga proti severu in vrednosti y od vzhoda proti zahodu. Vse višine so bile merjene od iste točke, ki pa ji nismo izračunali absolutne nadmorske višine.

Terenski izvidi: Kot je bilo pričakovati, smo s sondo presekali debele plasti. Izkop je namreč segal čez tri metre globoko, pri tem pa so se pokazale razmeroma jasne naselbinske strukture. Dogajanja na tem predelu naselja lahko najbolje ponazorimo z vzhodnim profilom (pril. 2).

Na dnu sonde smo naleteli na živo skalo, deloma pa tudi na rumeno sterilno ilovico. Na tej prvotni osnovi hriba je ležala rjavosiva mastna zemlja, ki smo jo označili kot plast 1. Vlekla se je preko cele dolžine sonde, v njej pa je bilo precej drobecov hišnega ometa, kamnitega drobirja in oglja. Najdebelejša je bila na robu naselja, torej med linijama $x=7$ in $x=9$, medtem ko se je proti notranjosti tanjšala. Najdbe v plasti 1 so ležale razpršeno, res pa je, da so bile najštevilnejše prav na zgoraj omenjenem območju, torej na samem robu naselja. Prav razpršenost najdb govori v prid dejstvu, da je plast 1 nastala postopno. V njej ni bilo nobenih arhitekturnih ostalin.

Na plasti 1 je bil zgrajen zid. Njegova notranja fronta je potekala na liniji $x=6,5$ zunanja, ki je bila deloma vkopana, pa na liniji $x=9,4$. Vmesni prostor je bil zatrpan z manjšimi kamni in ze-

Sl. 22: Cvinger nad Koriti. Domnevni vhod na jugozahodni strani naselja.
Abb. 22: Cvinger oberhalb von Korita. Vermutlicher Eingang auf der Südseite der Siedlung.

mljenim polnilom. Zid je bil torej debel nekaj manj kot 3 metre. Žal sta ostali na svojih mestih le dve najnižji legi kamnov, med katerimi pa smo odkrili zelo jasno režo z ostanki zogljenega vodoravnega prečnega bruna (sl. 24). Analiza oglja je pokazala, da je bilo bruno iz hrastovega lesa.

Nad pravkar opisanim zidom so ležale mogočne ruševine. To je bila skoraj 1 meter debela plast močno prežgane zemlje in kamnitega drobirja, ki se je vlekla od linije $x=6,6$ pa vse do konca sonde pri $x=10$. Na tem območju nismo uspeli nikjer ugotoviti ne notranjih in ne zunanjih frontnih kamnov. To omenjamo predvsem zaradi tega, ker so ruševine zanesljivo ostanek obzidja, ki je propadlo v strahovitem požaru. Le-ta je bil tako močan, da so se kamni zaradi vročine drobili, na nekaj kosih pa se je apnenec že spremenil v slabo žgano apno.

Zaradi uničenosti seveda nismo mogli ugotoviti morebitnih mlajših faz obzidja. Glede tega z lokacijo sonde zanesljivo nismo imeli najbolj srečne roke. Vendar pa so se v notranjosti naselja za uničenim obzidjem ohranile tri razmeroma jasne plasti, ki vsaj posredno dopuščajo možnost, da je imelo morda tudi obzidje na Cvingerju več faz.

Nedvomno k prvemu zidu sodi plast 2, ki se je raztezala med $x=3$ in $x=6,5$. V povprečju je bila debela do 20 cm. Kot je moč razbrati iz vzhodnega profila, je bila jasno omejena. V njenem spodnjem delu se je namreč vlekla pas žganine in oglja, nad njim pa je ležal močno prežgan hišni omet. Plast 2 moramo interpretirati kot ostanek podrte stavbe, ki je stala tik za obzidjem. Njene ruševine so bile namreč zelo dobro vidne tudi v tlorisu, saj smo jih uspeli izluščiti na površini, ki je bila velika več kot 4 m^2 (sl. 25). Hišo (označili smo jo s črko A) smo s sondo poševno prerezali in odkrili le njen zahodni del. Omet, žganina in

kosi zogljenega lesa, ki so se po analizah izkazali za dob, graden in jesen (cfr. Culiberg, Šercelj 1995, 173), so se namreč nadaljevali v vzhodni profil, zato ne moremo reči o njeni obliki nič določnejšega.

Na risbi vzhodnega profila je jasno razvidno, da se na liniji $x=3$ plast 2, ki smo jo interpretirali kot ruševino hiše A, konča (pril. 2). Nadomesti jo plast 3. To je temnorjava zemlja, v kateri je bilo precej kamnitega drobirja in ki se je vlekla vse do roba sonde pri $x=0$. Glede na to, da je ležala v istem nivoju, jo lahko označimo kot hodno površino ob hiši A.

Nad plastjo 2 se je za obzidjem vlekla 2 metra širok pas rjave zemlje z obilico kamnitega drobirja (sl. 26). V vzhodnem profilu je dokumentiran kot plast 4. Glede na to, da je bil drobir zelo zbit, imamo najverjetneje opraviti s tlakovanim hodnikom, ki je tekla vzdolž notranje strani obzidja.

Prostor južno od hodnika, torej v notranjosti naselja, je bil pozidan. Ob vzhodnem profilu smo namreč v istem nivoju kot tlak zadeli na rob stavbe, ki smo jo poimenovali hiša B (sl. 27). Imela je kamnit temelj, pa tudi lesene stojke. Dokaz za to je jasen obris luknje, ki smo ga pri $x=2,1$

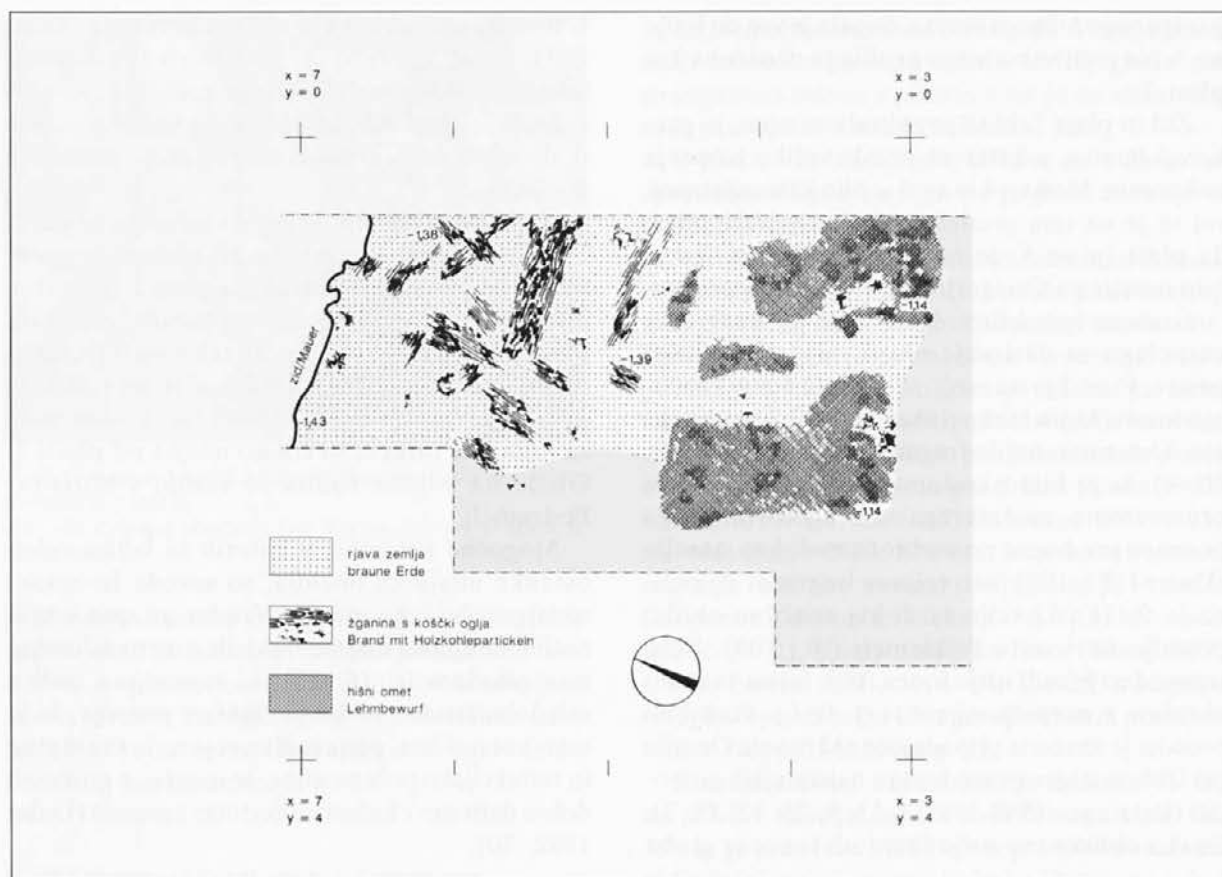
Sl. 24: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Reža za prečno leseno bruno v zidu.

Abb. 24: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Schlitz für den Querbalken in der Mauer.

Sl. 23: Cvinger nad Koriti. Terasa na vzhodni strani naselja.

Abb. 23: Cvinger oberhalb von Korita. Terrasse auf der Ostseite der Siedlung.

Sl. 25: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Tloris hiše A. M. = 1:50.

Abb. 25: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Grundriß des Hauses A.

in $y=1$ odkrili prav sredi temeljnega zidu. V hiši je bilo tudi ognjišče, od katerega pa se je ohranila le kamnita podlaga ter 20×40 cm velika in 4 cm debela površina močno pregorelega ilovnatega premaza (sl. 28). Hišo B je prerezal vzhodni profil, zato je na njem označena kot plast 5.

Zahodno od hiše B smo v isti ravnini zadeli še na eno vrsto kamnov, ki so morda temelji naslednje stavbe (sl. 27), vendar pa so ostaline kljub vsemu preveč skromne, da bi smeli iz njih narediti trdnejši zaključek.

Tlakovan hodnik za obzidjem in deloma tudi hišo B je prekrivala plast rumenosive zemlje, v kateri je bilo precej peska. V vzhodnem profilu je označena kot plast 6 (pril. 2). Konča se pri $x=6,8$, torej natanko na liniji, kjer je bila najverjetneje notranja fronta zidu, za katerega pa smo že povedali, da je bil uničen v velikem požaru. Za zidom so bile torej vsaj tri poselitvene faze, kaj več pa se iz kupa prežganih ruševin žal ni dalo izluščiti.

Nad pogoriščem in pravkar omenjeno plastjo 6 smo odkrili še en zid (sl. 29). Bil je pomaknjen nekoliko v notranjost naselja. Njegova širina je znašala v povprečju 1,5 m, imel pa je ohranjene

tri lege kamnov. V vzhodnem profilu je dobro razvidno, da je potekala njegova notranja fronta na $x=6,2$ in zunanja na $x=7,5$ (pril. 2). Grajen je bil dokaj površno, čeprav so za obe fronti zidu izbrali nekoliko večje kamne. Njegova notranjost je bila, kot je to običajno, zapolnjena z drobirjem in zemljo. Za zidom se je raztezala razmeroma debela plast rjave zemlje z obilico grušč in drobcev

Sl. 26: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Kamnit tlak za zidom.

Abb. 26: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Steinpflasterung hinter der Mauer.

prežganega hišnega ometa. Segala je vse do linije $x=3$. Na risbi vzhodnega profila je označena kot plast 7.

Zid in plast 7, ki se je nabrala za njim, je prekrival humus, v katerem je bilo veliko kamenja in korenin. Med $x=4$ in $x=0$ je bilo kamenja manj, saj se je na tem predelu nekoč raztezala njiva. Ta plast (plast 8) je nastala šele potem, ko je bilo naselje na Cvingerju nad Koriti že opuščeno.

Časovna opredelitev: Najdbe, ki jih imamo na razpolago za datiranje plasti, niso kdovekako pestre. Plast 1 je na srečo vsebovala nekaj značilnih kosov, ki jih lahko dokaj zanesljivo opredelimo. Omenimo naj le fragment oboda posode (*t. 10: 4*), ki je bila okrašena z vtisi prstov, torej ornamentom, za katerega smo ugotovili, da ga poznajo predvsem poznobronastodobna naselja (Dular 1993, 105). Isto velja za fragment skodelice (*t. 9: 11*), ki velja za dokaj značilno obliko posodja horizonta Podzemelj (ib., 105). Zelo izpovedno je tudi ustje lonca, ki je bil na ramenu okrašen z navpičnimi rebri (*t. 9: 6*). Podobno posodje je znano iz pripadajoče nekropole Gomile pri Dobravi, kjer ga najdemo v najstarejših grobovih (Parzinger 1988-1989, t. 13: 9; 26: 12; 29: 7). Enako oblikovano ustje ima tudi lonec iz groba

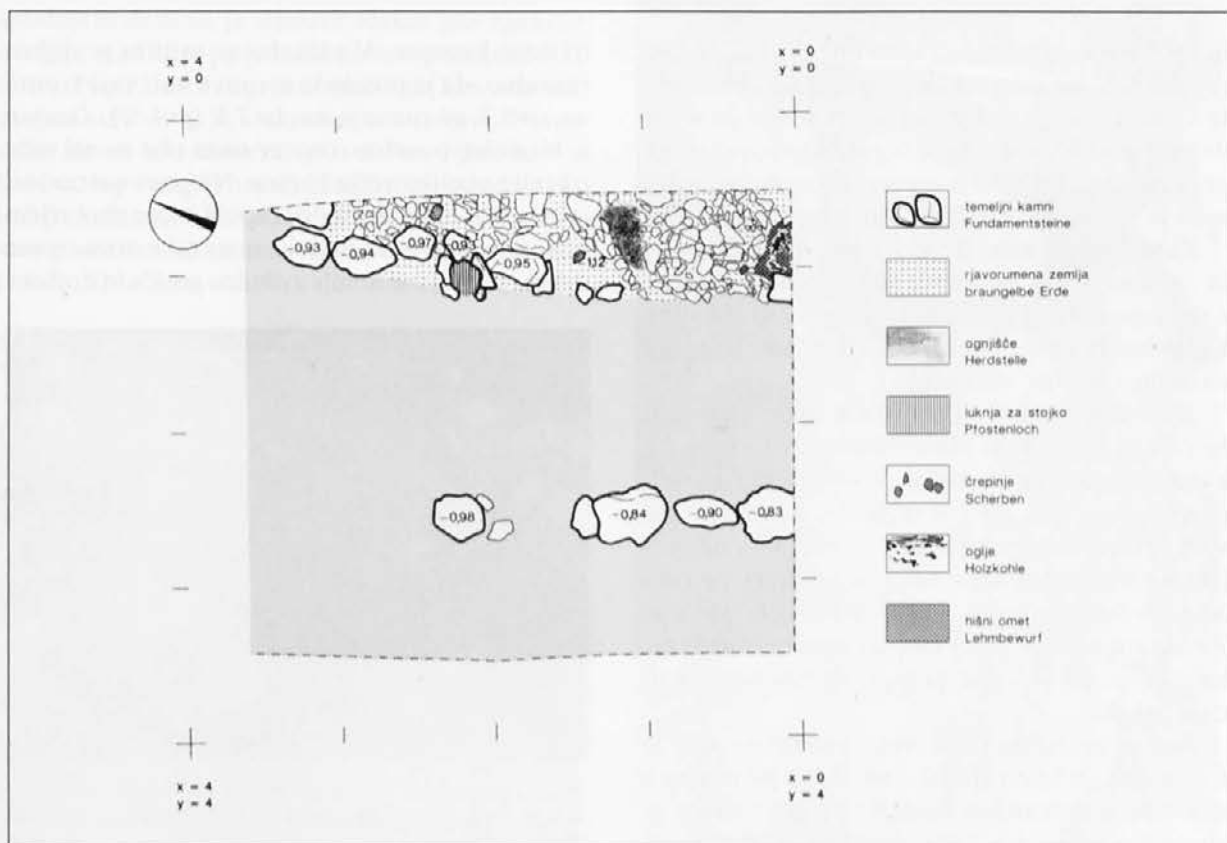
1/16 s Kapitelske njive v Novem mestu (Knez 1993, t. 16: 1; 17: 5), ki je odličen predstavnik horizonta Podzemelj 2. Plast 1 sodi torej na sam začetek železne dobe, pri čemer moramo poudariti, da je v lončenini čutiti močno žarnogrobiščno tradicijo.

Najstarejše obzidje, ki je bilo zgrajeno na plasti 1, lahko datiramo le posredno. Na njegovo notranjo fronto se je namreč naslanjala plast 2 (ruševine hiše A), v kateri je bilo nekaj keramičnih oblik (*t. 11: 6,7,14*), ki sodijo prav tako med značilen repertoar poznobronastodobnih naselij (Dular 1993, t. 2: 3; 4: 6; 5: 7). Zid in hiša A, ki je stala za njim, sta torej le nekoliko mlajša od plasti 1. Glede na najdbe sodita še vedno v horizont Podzemelj.

Mogočne ruševine, v katerih bi lahko videli ostanke mlajšega obzidja, so seveda že zaradi stratigrafske lege mlajše. Vendar pa smo v njih našli tudi tipičen fragment skleda z ostro zalomljenim obodom (*t. 10: 13*), ki zanesljivo sodi v mladohalštatsko obdobje. Takšno posodje, ki je tako kot naš kos, ponavadi narejeno iz kvalitetne in redukcijsko pečene gline, je namreč v grobovih dobro datirano v kačasti in certoški horizont (Dular 1982, 70).

Sl. 27: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Tloris hiše B. M. = 1:50.

Abb. 27: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Grundriß des Hauses B.

Sl. 28: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Ostanek ognjišča z ilovnatim premazom v hiši B.

Abb. 28: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Haus B, Herdstelle.

Mladohalštatska je tudi plast 4, ki se je vlekla neposredno za zidom. Med dobirjem smo namreč odkrili fragment posode, ki je bila reoksidacijsko žgana in rdeče barvana (t. 12: 11). Tudi tako izdelana lončenina se na Dolenjskem uveljavi šele s kačastim horizontom.

Sl. 29: Cvinger nad Koriti, sonda 1. Latenski zid.

Abb. 29: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Latnezeitliche Mauer.

Težje opredelimo plast 5 (hišo B). V njej nismo našli kronološko izpovednih oblik, glede na stratigrafski odnos s plastjo 4 pa je na dlani, da sodi prav tako v mladohalštatski čas.

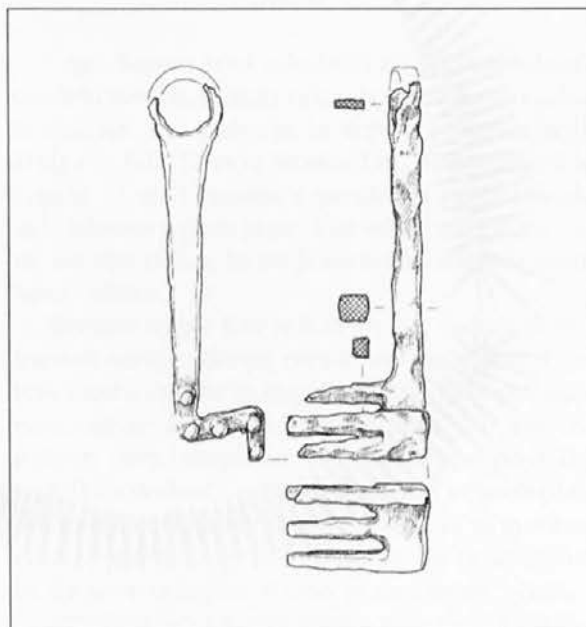
V plasti 6 ni bilo najdb, ki bi se dale časovno opredeliti. Glede na lego pa je plast zanesljivo mladohalštatska.

Netipično gradivo je ležalo tudi med kamni najmlajšega zidu (t. 16: 1,2). Vendar pa se je nanj naslonila plast 7 z bogatimi kulturnimi ostalinami. Med njimi je bilo nekaj značilnih keramičnih oblik (t. 14: 3-7; 15: 1-4,14-19), ki imajo odlične paralele v gradivu iz poznolatskih grobov na Beletovem vrtu v Novem mestu in iz poznolatskih plasti na Cvingerju nad Virom pri Stični (Knez 1992, t. 48: 2,5; 57: 1,7; 59: 6 itd; Gabrovec 1994, t. 11; cfr. tudi Božič 1987, 876 ss). S to datacijo sta v soglasju tudi obe kovinski najdbi, to je bronast sklepanec z drobnimi členi (t. 14: 1) in bronasta igla (t. 14: 2), ki ima zašiljeno teme (Knez 1992, t. 105; Endert 1991, 59, t. 14: 256-257). Najdbe torej kažejo, da je bil Cvinger obzidan in poseljen tudi v stopnji Mokronog III.

Kot zanimivost naj na koncu dodamo še to, da je bil v naselju najden tudi železen ključ (sl. 30), ki ga je že leta 1888 Pečnik pridobil za takratni Deželni muzej (pismo Pečnika Dežmanu z dne 3. 10. 1888).* Najdba je pomembna predvsem zaradi tega, ker jo lahko s pomočjo dobre analogije iz Dangstettna v Nemčiji precizno datiramo v avgustejski čas (Fingerlin 1986, 342, Fundstelle

Sl. 30: Cvinger nad Koriti. Železen ključ; posamična najdba iz leta 1888. M. = 1:2.

Abb. 30: Cvinger oberhalb von Korita. Schlüssel aus Eisen. Einzelfund aus dem Jahre 1888.

348: 1). Na osnovi ene same najdbe je sicer težko reči, da je bil Cvinger nad Koriti obljuden tudi v tem obdobju, možnost pa vsekakor obstaja.

Dular

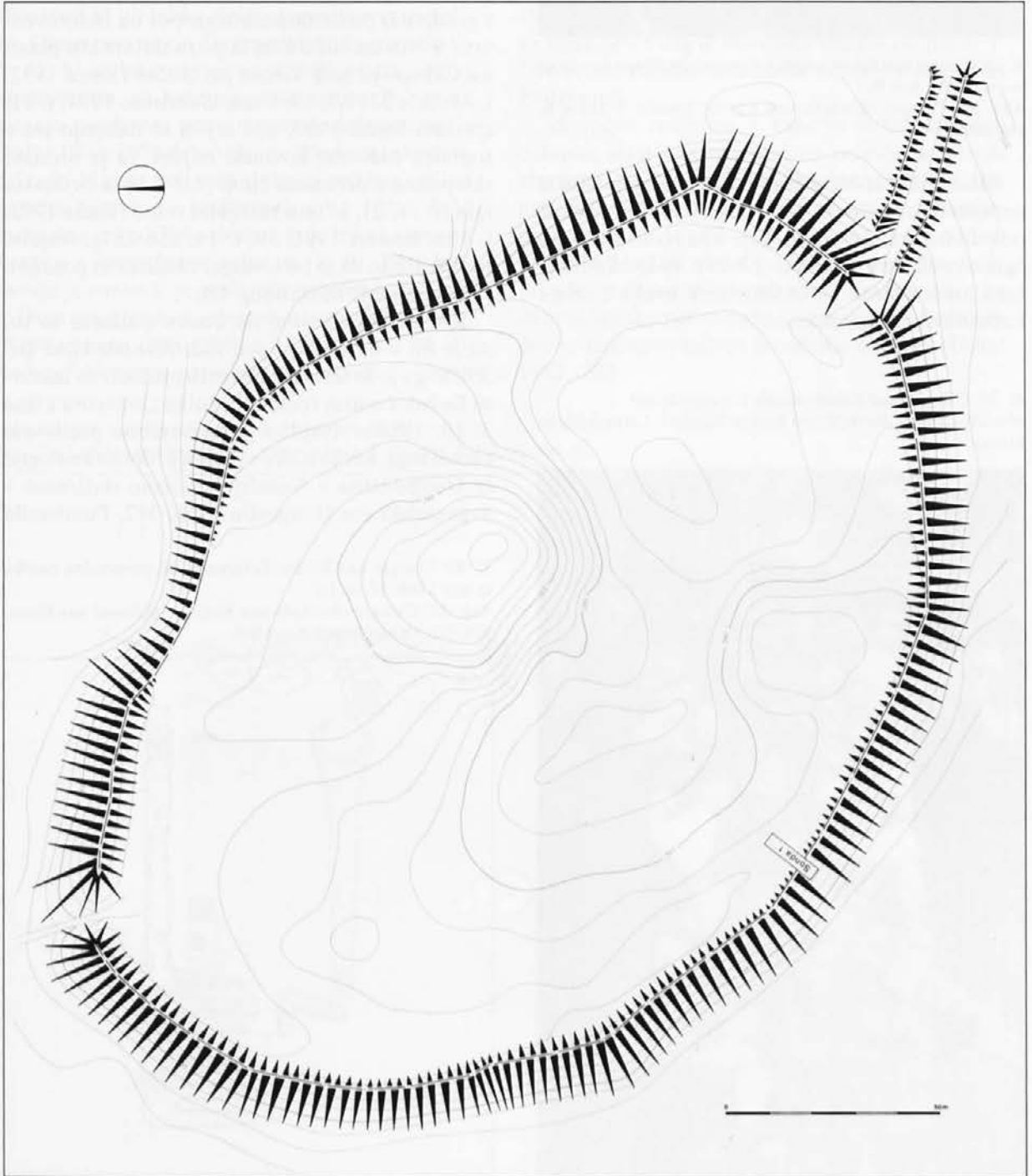
* Na predmet me je opozoril Dragan Božič, za kar se mu najlepše zahvaljujem.

Sl. 31: Gradec pri Vinkovem Vrh. Tloris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 31: Gradec bei Vinkov Vrh. Grundriß der Siedlung.

Gradec pri Vinkovem Vrh

Leg: Severozahodno od vasi Vinkov Vrh, ki leži na prostrani terasi na levem bregu Krke, se dviga kopast hrib Gradec (351 m). Na njegovi južni strani so njive, vinogradi in travniki, vrh in severno pobočje pa sta porasla z gozdom. Dostop na Gradec je najlažji z juga, kjer pripelje

Sl. 32: Gradec pri Vinkovem Vrh, sonda 1. Ruševine zidu.
Abb. 32: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Blick auf den Mauerversturz.

nanj tudi slaba gozdna pot. Severna in vzhodna pobočja so bolj strma in preprejena s številnimi kraškimi vrtačami.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Mešan gozd.

Komunikacije: Naselje na Gradcu ne leži ob kakšnem pomembnejšem cestnem vozlišču, čeprav se prav pri Dvoru odcepi pot, ki povezuje Kočevsko z zgornjim tokom reke Krke. Njegovo lego bi lahko povezovali zlasti s to komunikacijo, ekonomsko pa seveda z bogatimi ležišči železove rude, ki so se širila v njegovi neposredni bližini.

Opis: Naselje na Gradcu ima ovalno obliko in je eno redkih, ki je skoraj v celem obsegu obdano z okopom (sl. 31). Le-ta se je lepo ohranil zlasti ob južnem vhodu, kjer so nasipi z zunanje strani še vedno visoki do 5 m, medtem ko dosežejo v notranjosti do 2 m višine. Na drugih predelih naselja okop ni tako visok, čeprav je vseskozi zelo lep. Na vzhodni strani naselja, kjer se je obod naslonil na rob globoke vrtače (njena strmina je bila učinkovito vključena v obrambni sistem), okop za kratek čas preide v ježo. Toda tudi tu se že čez slabih 15 metrov zopet pojavi kamnit nasip, ki se nato nepretrgano vleče vse do južnega vhoda.

Naselje je imelo dvoje vrat. Prva so bila na severozahodu in so običajne oblike. Oba kraka nasipa se polkrožno zaključita in spustita do ravnine dovozne poti. Zanimivejši pa je vhod na jugovzhodu. Tu sta se namreč na zunanji strani naselja pred vhodom ohranila dva manjša paralelna nasipa, ki v dolžini dvajsetih metrov, z obeh strani obroblijata dovozno pot. S tem je bil, kot kaže, vhod še dodatno utrjen. Tudi ta dva nasipa sta, podobno kot glavni okop, grajena iz neobdelanih lomljencev.

Notranjost naselja je prostrana. Po sredini se vleče ploščat greben, v katerega se z vzhoda in zahoda zajedata dve večji kraški vrtači. Za obzidjem se zlasti na zahodni strani naselja širi razmeroma raven prostor, ki je bil zelo primeren za poselitev. V krtinah je moč najti koščke prazgodovinske keramike in hišnega ometa.

Prazgodovinska poselitev je očitno segala tudi zunaj obzidja. Na južni strani Gradca je namreč po njivah veliko železove žilindre in prežgane zemlje, zato smemo na tem mestu zanesljivo pričakovati železarske objekte.

Dosedanja raziskovanja: Na Gradcu je, kot kaže, kopal Pečnik. Leta 1885 je v naselju našel v globini dveh metrov keramiko, živalske kosti, vretenca za prejo in zlasti žlindro (Pečnik 1889, 97-99; id. 1892).

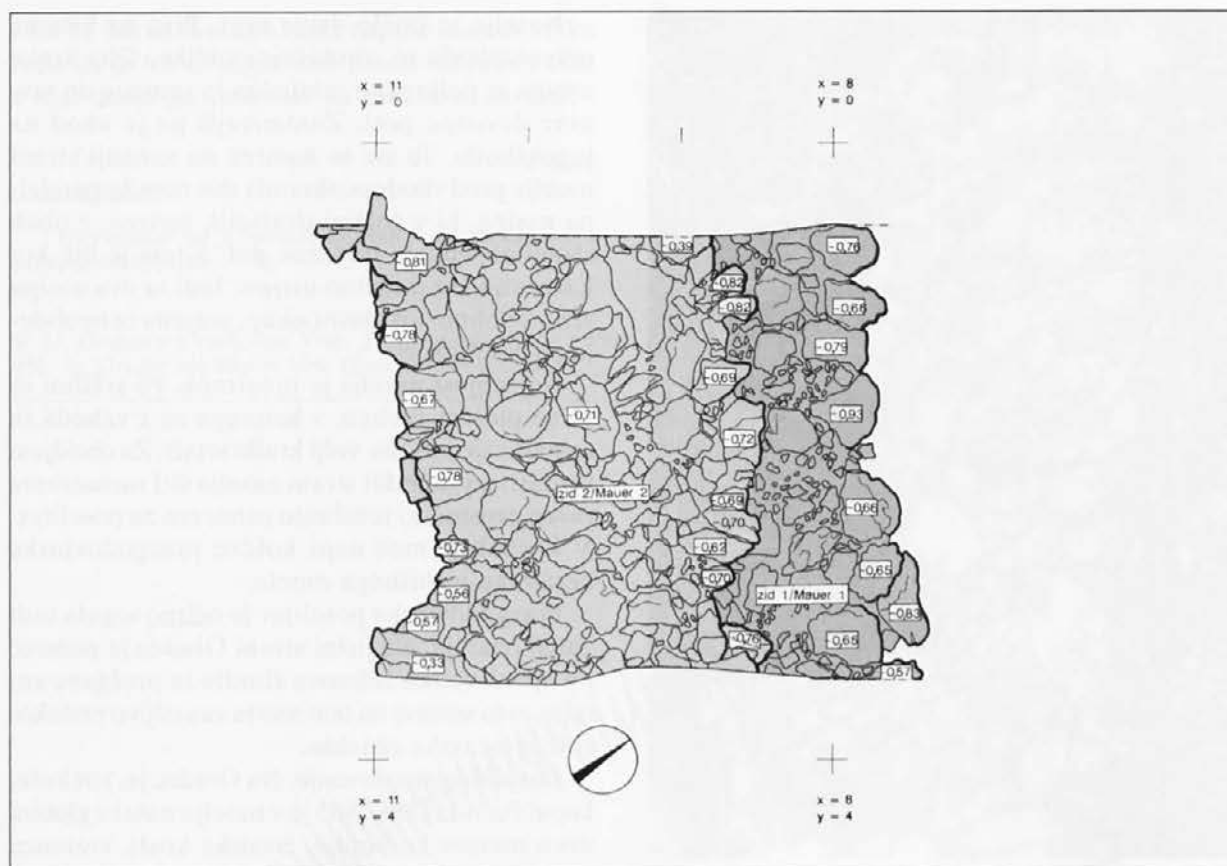
Pripadajoča grobišča: Pripadajoče grobišče Gomile pri Vinkovem Vrh leži na manjši ravnici jugovzhodno od naselja (cfr. Stare 1964-1965). Tri domnevne gomile so tudi v Prelogah pri Mačkovcu ob severnem vznožju Gradca.

Sonda 1

Leg: Sondo smo zakoličili na jugozahodnem predelu naselja, in sicer tako, da smo z njo presekali obzidje, del pobočja in teraso v notranjosti. Dolga je bila 14 m in široka 3 m. V notranjost je segala 10 m. Vrednosti x naraščajo proti zahodu in vrednosti y proti jugu. Vse višine so bile merjene od iste točke, ki pa ji nismo izračunali absolutne višine.

Terenski izvidi: Ker je bila terasa, na kateri smo locirali sondo, skoraj ravna, smo pričakovali na tem mestu debele in bogate plasti. Naša pričakovanja so se žal izkazala za prazna, saj smo na večjem delu izkopa že slab meter pod površino zadeli na skalnato osnovo. Najdbe v vrhnjih plasteh so bile močno zdrobljene. Vzrok za to moramo iskati v dejstvu, da je bila nekoč na terasi njiva, in da so z oranjem stalno premetavali plasti.

Stratigrafijo naselja bomo skušali pojasniti s

Sl. 33: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Tloris zidu 1 in 2. M. = 1:50.

Abb. 33: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Grundriß der Mauern 1 und 2.

severozahodnim profilom (*pril.* 3). Kot smo že omenili, je izkop segal do raščene skale, ki je prišla na dan v večjem delu sonde. Vmesne prostore je zapolnjevala temnorjava sterilna ilovica.

Na to prvotno površino hriba, ki se je blago spuščala od severovzhoda proti jugozahodu, je bila naložena svetlorjava ilovnata zemlja, ki je že vsebovala kulturne ostaline. Na risbi profila je označena kot plast 1. V njej nismo odkrili naselbinskih struktur, pa tudi najdbe (drobci hišnega ometa in posamične črepinje) so se pojavljale razpršeno. Gre torej za plast, ki je nastala postopno. Pri $x=8$ se plast 1 izteče. Zamenja jo plast 2, ki leži deloma na njej, deloma pa na živi skali. Prav na meji med obema plastema se je vlekel tanek pas zdrobljenega hišnega ometa. Čeprav smo mu lahko sledili čez celo širino sonde, pa iz njegove lege in razprostranjenosti nismo uspeli razbrati oblike stavbe. Z zanesljivostjo lahko trdimo le to, da je bil Gradec na tem mestu poseljen in to še preden so naselje opasali z obzidjem. To ugotovitev potrjujeta namreč tako severozahodni kot tudi jugovzhodni profil, saj smo iz njiju jasno razbrali, da so ležali temeljni kamni obzidja na plasti 2.

V veliki kamniti groblji (*sl.* 32), ki se je raztezala med linijama $x=7$ in $x=12$, smo odkrili pravzaprav dva razmeroma dobro ohranjena zidova. Zid 1 je ležal neposredno na plasti 2. Njegovo notranje lice je potekalo na liniji $x=7,6$, zunanje pa na liniji $x=9,6$ (*pril.* 3). Obe fronti zidu so zgradili iz večjih kamnov, medtem ko je bila njegova notranjost zatrpana z drobirjem in zemljenim polnilom. Zid je imel ohranjene 2-3 lege kamnov.

Zid 2 je bil pomaknjen pred prvega, vendar tako, da je starejšega delno prekrival. Njegova zunanja fronta je stala namreč na liniji $x=11$ in notranja na liniji $x=8,8$ (*pril.* 3 in *sl.* 33). Zgrajen je bil na enak način kot prvi zid, le da so za zunanjo fronto uporabili zelo velike neobdelane kamnite bloke. Postavljeni so bili na raščena tla in so merili tudi do 70×40 cm. Z ravnimi ploskvami so bili obrnjeni navzven, tako da je imelo lice zidu lep videz (*sl.* 34). Špranje med blokmi so bile zapolnjene z rjavo ilovnato zemljo in manjšimi kamni. Zid je bil širok 2,5 metra (*sl.* 35). Ohranil se je čez 2 metra visoko, vendar je bil zaradi pritiska zemlje močno nagnjen navzven.

Za časa zidu 1 je v notranjosti naselja stala hiša. Na njene ostanke smo naleteli na prostoru

Sl. 34: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Zunanje lice zidu 2.

Abb. 34: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Außenfront der Mauer 2.

med $x=6$ in $x=7,5$. Tu se je namreč skoraj čez celo širino sonde vlekkel 1 meter širok pas prežganega ometa (sl. 36), pod katerim so na kamnitem tlaku ležale črepinje posod, kosi svitkov, deli pekve, prenosnega ognjišča in kamnit brus (t. 21: 1-10). Vmes smo našli precej živalskih kosti. Ne glede na slabo ohranjenost smemo z gotovostjo trditi, da so ruševine ostanki stavbe, ki je stala tik za obzidjem. Poimenovali smo jo hiša A.

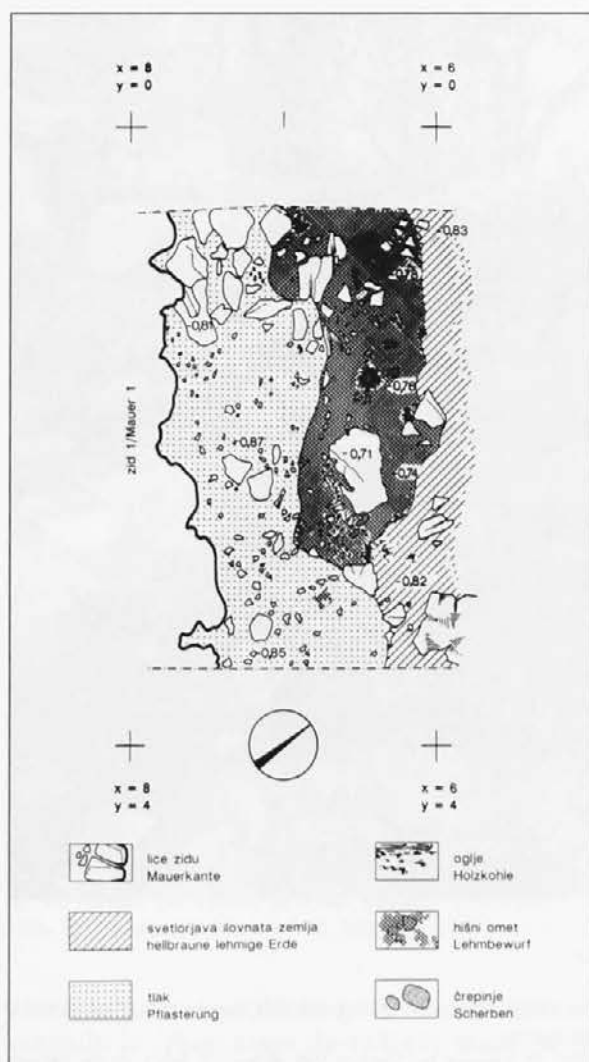
Ko je bil zgrajen drugi zid, za katerega smo že povedali, da je delno stal nad prvim, so kotanjo za njim zravnali z nasutjem iz rjave zemlje. V njem je bilo veliko kamnitega grušča, drobcev hišnega ometa pa tudi večjih kamnov. Slednji so najverjetneje ostanki ruševin prvega zidu. Nasutje je na risbi severozahodnega profila označeno kot plast 3. Vleče se od linije $x=5,5$ pa vse do notranje fronte drugega zidu. S to plastjo je bil torej prekrit prvi zid, prav tako pa tudi hiša A, ki je nekoč stala za njim.

Na terasi v notranjosti naselja smo z izkopom odkrili še dva zelo zanimiva objekta, ki pa ju stratigrafsko ne moremo povezati z obzidjem. Prvi objekt je ležal v jugovzhodnem vogalu sonde. To je bila v živo skalo vsekana okrogla hrambena

Sl. 35: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Pogled na zid 2 od zgoraj.

Abb. 35: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Blick an die Mauer 2 von oben.

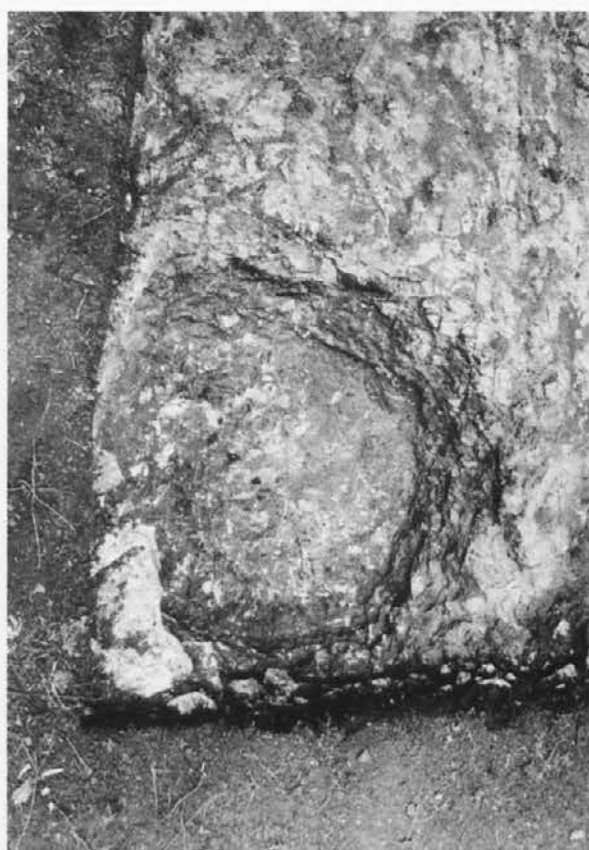

Sl. 36: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Tloris ruševin hiše A. M. = 1:50.

Abb. 36: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Reste des Hauses A.

jama, ki je bila do vrha zatrpna s humusom in temnorjavo zemljo (sl. 37). V njej smo našli nekaj drobcev hišnega ometa, keramike, vijček in brusni kamen (t. 22: 15-16).

Drugi objekt je bil zanesljivo stavba. Poimenovali smo ga hiša B. Med linijama $x=2$ in $x=5$ smo namreč komaj 30 cm pod površino zadeli na plast kamnitega drobirja, ki se je vlekel čez celo širino sonde (sl. 38). Površina tlaka je bila skoraj vodoravna ter na vzhodni in zahodni strani jasno omejena, medtem ko je na severu in jugu izginjala v tamkajšnja profila. Tlak je bil debel v povprečju 15 cm, kar je dobro razvidno tudi na risbi severnega profila, kjer je označen kot plast 4. Sredi tlakovanega prostora je bil večji kamnit blok in tik ob njem 50x30 cm velik ostanek ognjišča. Ognjišče je bilo premazano z ilovico in je imelo gladko površino. Severno od ognjišča smo naleteli na

Sl. 37: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Hrambena jama. Abb. 37: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Vorratsgrube.

nekaj črepinj, južno od njega pa je stal skoraj cel lonec (sl. 39). V njem smo našli ostanke zoglenelih zrn ogrščice, grašice in muhiča. Tlak, ognjišče in ostanke posod (t. 22: 1-8) moramo interpretirati kot hišo, ki je bila široka 3 metre, medtem ko njene dolžine zaradi omejenega izkopa seveda nismo mogli določiti.

Tlak hiše B je prekrivala temnorjava zemlja, ki je na risbi severozahodnega profila (pril. 3) označena kot plast 5. V njej je na liniji $x=2$ v vrsti tičalo nekaj velikih kamnov (sl. 40), za katere pa ne moremo trditi, da so ostanek zidu. Zanesljivo je le to, da so ležali nad tlakom hiše B in niso imeli z njo nikakršne zveze. Sicer pa tudi plast 5 ni bila intaktna. V njej smo namreč našli tako halštatske in latenske kot tudi redke recentne črepinje. Raztezala se je tako visoko, da so jo že poškodovani z oranjem.

Na pobočju pred obzidjem smo uspeli dokumentirati dve plasti (pril. 3). V spodnji (plast 6) je bilo veliko grušča, ki je očitno nastal ob gradnji 2. zidu. Zgornjo (plast 7) pa moramo interpretirati kot nasutje, ki je preprečevalo, da ni zid zdrsnil po pobočju. Prav na vrhu se v profilu zelo dobro vidijo ruševine 2. zidu.

Sl. 38: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Kamnit tlak v hiši B.

Abb. 38: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Steinplasterung des Hauses B.

Časovna opredelitev: Datiranje posameznih plasti in stavbnih ostalin je težko. Tako ostajata plasti 1 in 2 časovno neopredeljeni, saj ni bilo v njih nobenih kronološko občutljivih najdb. Zid 1 je že zaradi dejstva, da je bil zgrajen na plasti 2, mlajši, s pomočjo fasetirane črepinje, ki je tičala med njegovimi kamni (t. 20: 3), pa ga lahko postavimo na začetek železne dobe. V starejšo železno dobo sodi tudi hiša A, ki je stala za zidom. Datirati jo je moči le z glede na njeno lego, saj nismo med inventarjem (t. 21: 1-10) našli niti ene značilne črepinje.

Plast 3 in plast 6 sodita v mladohalštatski čas. To lahko trdimo na osnovi ustja ciborija (t. 19: 12) in ostenja reoksidacijsko žgane posode (t. 18: 6), ki sta značilni obliki kačastega in certoškega horizonta (Dular 1982, 51, 56). Glede na lego obeh zgoraj omenjenih plasti je mladohalštatski tudi zid 2. V njem smo sicer našli nekaj črepij, vendar pa niso bile značilnih oblik (t. 20: 6-11).

Hišo B, ki je stala na terasi za obzidjem, datira fragment reoksidacijsko žgane posode (t. 22: 1) v čas po stopnji Stična 2 (cfr. Dular 1982, 150 s). Hiša je torej zanesljivo mladohalštatska, kaj več pa o njeni dataciji seveda ni mogoče reči.

Poseljenost Gradca v mlajši železni dobi dokazujejo značilne latenske črepinje (t. 19: 1, 3-5; 22: 9-12). Našli smo jih predvsem v plasti 5 in v humusu.

Dular

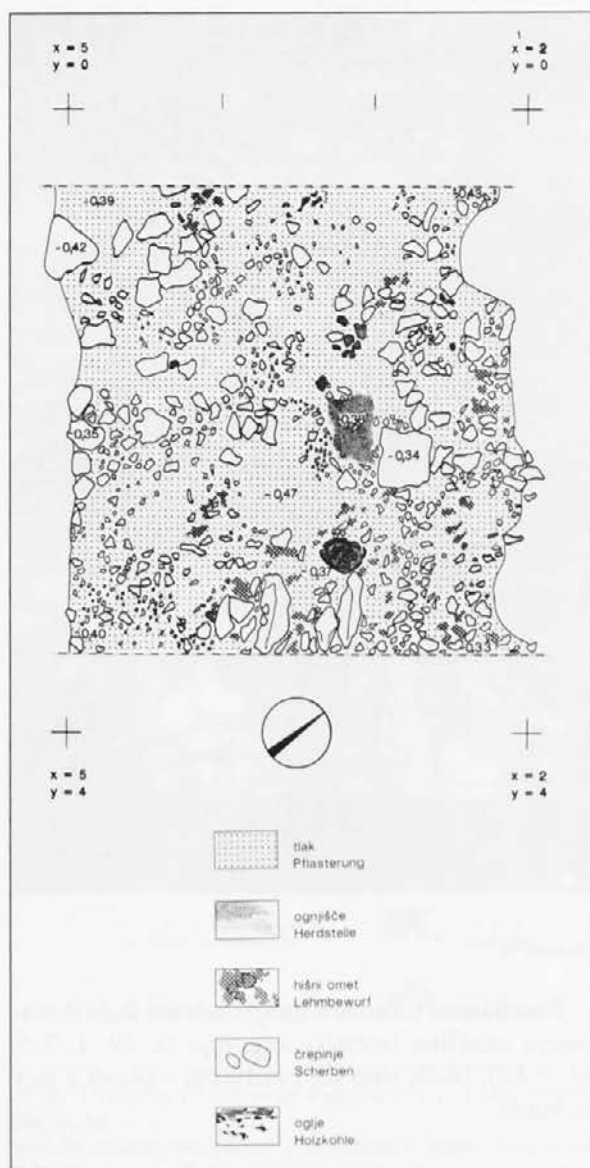
Mali vrh nad Srednjim Globodolom

Lega: Sredi gozdnatega grebena, ki z zahodne strani obrobja Globodolsko polje, se nad vasjo Srednji Globodol dviga podolgovat in ozek hrib, ki nosi ime Mali vrh (sl. 41). Njegova pobočja so strma, zato je dostop z vzhoda, severa in juga razmeroma neugoden. Nanj se je najlažje povzpeli po grebenu z zahodne strani, kjer je speljana tudi dobra gozdna cesta.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Listnat gozd.

Komunikacije: Lega naselja na Malem vrhu je odročna. Mimo namreč ne vodi nobena pomembnejša pot, dokaj oddaljeno pa je tudi od prevala pri Jordankalu, preko katerega teče povezava med Dobrničem in Mirno Pečjo. Lego naselja moramo

Sl. 39: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Tloris hiše B. M. = 1:50.

Abb. 39: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Grundriß des Hauses B.

zato povezovati zlasti z Globodolskim poljem, ki nudi dovolj močno agrarno zaledje za stalno naselitev.

Opis: Naselje je bilo postavljeno na vrh Malega vrha, in sicer tako, da se je v celoti prilagodilo obliki hriba. (sl. 42). Njegov obod je slabo ohranjen in na nekaterih mestih povsem uničen, zato mu je razmeroma težko slediti. Na severni strani zaključuje naselje 1 meter visoka kamnita ježa, za katero je nastala manjša terasa. Podobno situacijo imamo tudi na jugozahodu, le da preide tu terasa v rahel okop, ki pa se že po nekaj metrih izgubi v pobočju. Na vzhodni strani Malega vrha lahko potek obzidja le slutimo. Izjema je krajši odsek, kjer se je ohranila lepa terasa. Sicer pa

Sl. 40: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1. Vrsta velikih kamnov v plasti 5.

Abb. 40: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1. Die Steinreihe in der Schicht 5.

je mogoče nekdanji rob naselja na tej strani zaznati le kot rahel prelom v strmini pobočja, ki pa je večkrat prekinjen z naravnimi skalami.

Kje je imelo naselje vhod, ni mogoče ugotoviti. V poštev bi prišel predvsem dostop po grebenu s severa in juga, torej tam, kjer pripelje na Mali vrh tudi sedanja gozdna pot.

Notranjost naselja je zelo razgibana in skalovita. Za ježo na vzhodni strani se vleče majhna, vendar lepa terasa, več manjših teras pa je tudi na severovzhodnem pobočju zunaj samega naselja. Ali so bili ti prostori poseljeni, brez raziskovanj ni mogoče ugotoviti. V krtinah je moči najti drobce keramike in glinastega ometa.

Dosedanja raziskovanja: Naselje, ki še ni bilo raziskano, omenja Simon Rutar (Rutar 1899, 49).

Dular

Sonda 1

Legenda: Za sondo smo izbrali rahlo nagnjeno teraso na vzhodni strani naselja, pod katero se spušča

Sl. 41: Mali vrh nad Srednjim Globodolom. Pogled na naselje z jugovzhoda.

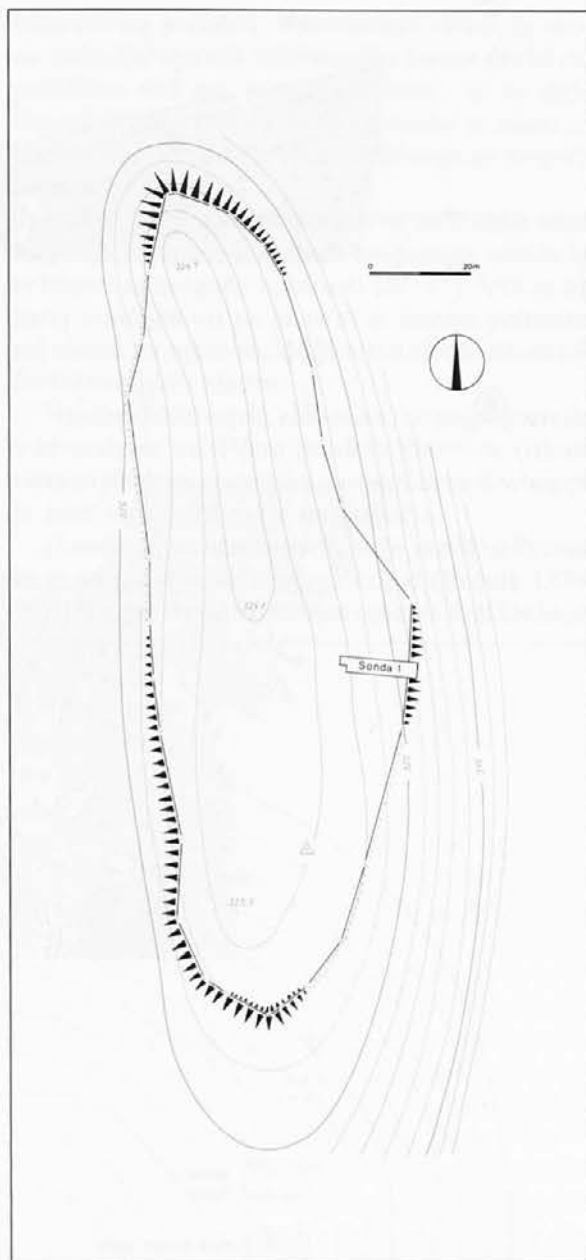
Abb. 41: Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol. Blick auf die Siedlung von Südosten.

strmo pobočje proti Srednjemu Globodolu. Bila je 13,5 m dolga in 3 m široka, kasneje smo jo zaradi sive lise, ki se je vlekla proti zahodu, povečali v tej smeri še za 2x2 m. Vse višine so bile merjene od vrha skale severozahodno od sonde, njena absolutna višina pa ni bila določena.

Terenski izvidi: V večjem delu sonde smo že 0,3 m pod površino naleteli na živo skalo, katere grebeni so potekali pošev čez sondo. Med skalami je bila rdečkasta ilovnata mrtvica. Na samem robu terase so bili med grebene žive skale v širini 0,9 m založeni lomljeni kamni; zemlja, v kateri so tičali, je bila za razliko od mrtvice rahlo sivkaste barve. Ali so kamni ostanek zidu, ki je nekoč obdajal naselje, nismo mogli ugotoviti.

Naselbinske ostaline smo odkrili le v zahodnem delu sonde. Tu se je v tleh širila velika lisa sivorjave ilovnate zemlje, ki je v severnem profilu označena kot plast 1 (sl. 43 A in B). Z njo je bila zatrpna večja kotanja. V zemlji smo našli koščke zdrobljenega hišnega ometa, del ročaja pekve, odlomek glinaste žlice, fragmente ostenij posod in tri kline iz roženca (t. 23: 1-13). V južnem delu pravkar omenjene lise sta bili dve plitvi jami (premer 0,6 m in 0,25 m). Skupaj z zdrobljenim glinastim ometom ju smemo z dokajšnjo verjetnostjo razložiti kot del konstrukcije (jami za stojki) primitivnega bivališča, ki je bilo narejeno v plitvi, kamenja očiščeni kotanji. Tej razlagi v prid govore tudi predmeti, ki so bili najdeni v plasti 1, s katero je bila zapolnjena kotanja (pekva, glinasta žlica, kamnita orodja).

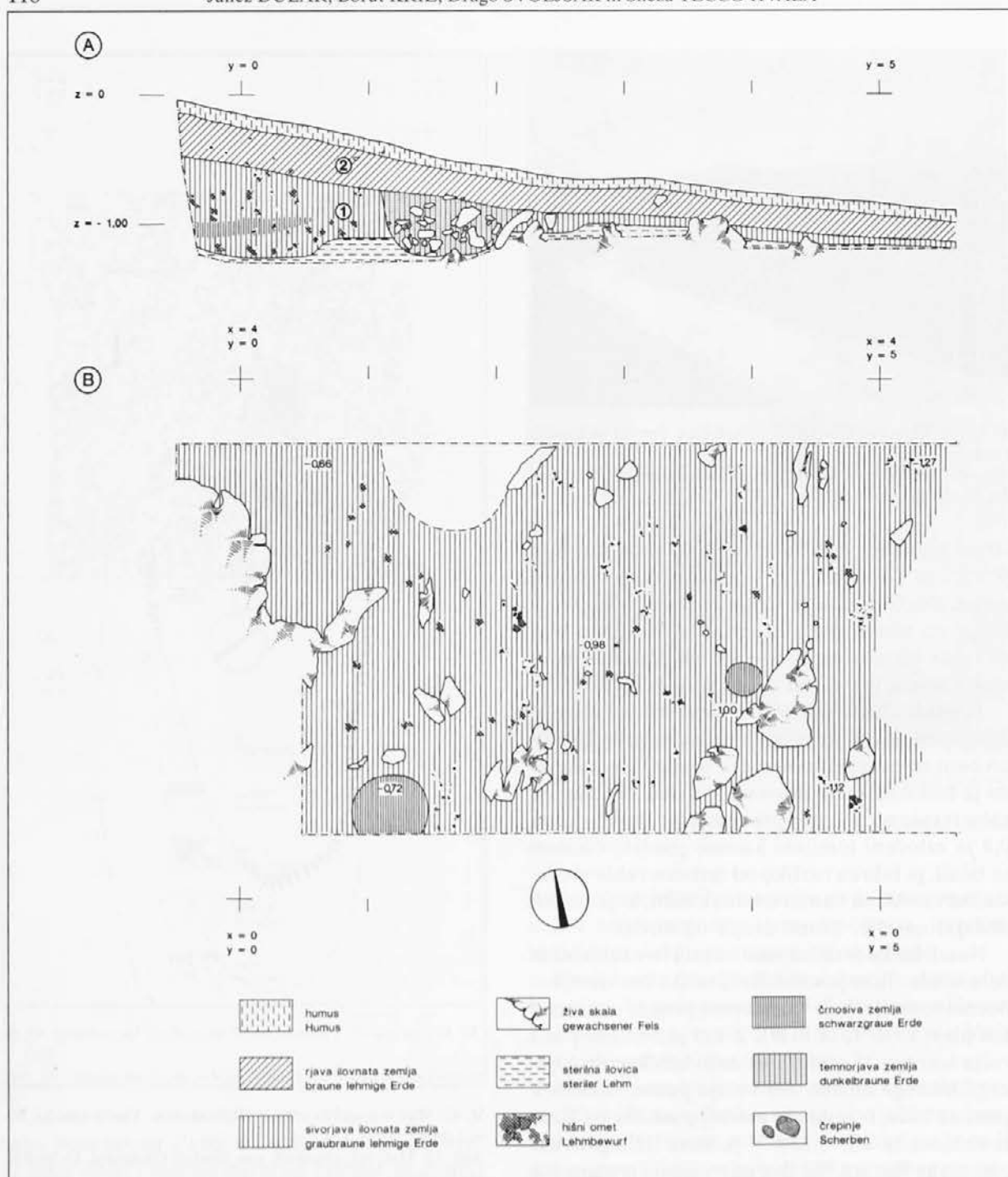
Približno 1 m širok okrogel vkop, ki je med $y=1$ in $y=2,2$ zelo dobro viden tako v tlorisu kot tudi v severnem profilu (sl. 43 A in B), je mlajši in nima s pravkar opisanim objektom nobene zveze.

Sl. 42: Mali vrh nad Srednjim Globodolom. Tloris naselja. M. = 1:1500.

Abb. 42: Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol. Grundriß der Siedlung.

Časovna opredelitev: Sodeč po razmerah v sondi 1, imamo na Malem vrhu opraviti z enoplastnim naseljem. Večina najdb časovno ni občutljivih ali pa so take, da se pojavljajo v vseh prazgodovinskih obdobjih (npr. lončenina, okrašena z nalepljenimi razčlenjenimi rebri). Tako ostaja edini zares oprijemljivi kos za datacijo le odlomek glinaste žlice (t. 23: 9), ki postavlja naselje na Malem vrhu nad Srednjim Globodolom v bakreno dobo.

Sl. 43: Mali vrh nad Srednjim Globodolom. A: sonda 1, severni profil. B: tloris bivališča. M. = 1:50.

Abb. 43: Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol. A: Schnitt 1, Nordprofil. B: Grundriß des Wohnplatzes.

Plešivica nad Drenjem

Legaj: Plešivica je markanten vrh (593 m), ki se severozahodno od Drenja strmo dviga iz doline Krke. Južna pobočja so zelo strma in praktično nedostopna (Sl. 44). Lažje se je nanjo povzpeti s severa in zahoda, kjer je dostop zložnejši, pobočja pa primerna za košenice. S severne strani pripelje na Plešivico tudi nova lepo speljana gozdna cesta.

Sestava tal: Apnenec.

Vegetacija: Listnat gozd.

Komunikacije: Z vrha Plešivice je dober razgled na vse strani. Naselje leži namreč visoko nad dolino Krke in nadzira pomembno križišče poti, ki se ob njegovem vznožju razcepijo proti zgornjemu toku Krke, proti Novemu mestu in na jug po dolini Starih žag v Belo krajino.

Opis: Vrh je kopast, zato je na njem precej prostora. Južna stran je precej strma, medtem ko so pobočja proti severu, vzhodu in zahodu

Sl. 44: Plešivica nad Drenjem. Pogled na naselje z jugovzhoda.
Abb. 44: Plešivica oberhalb von Drenje. Blick auf die Siedlung von Südosten.

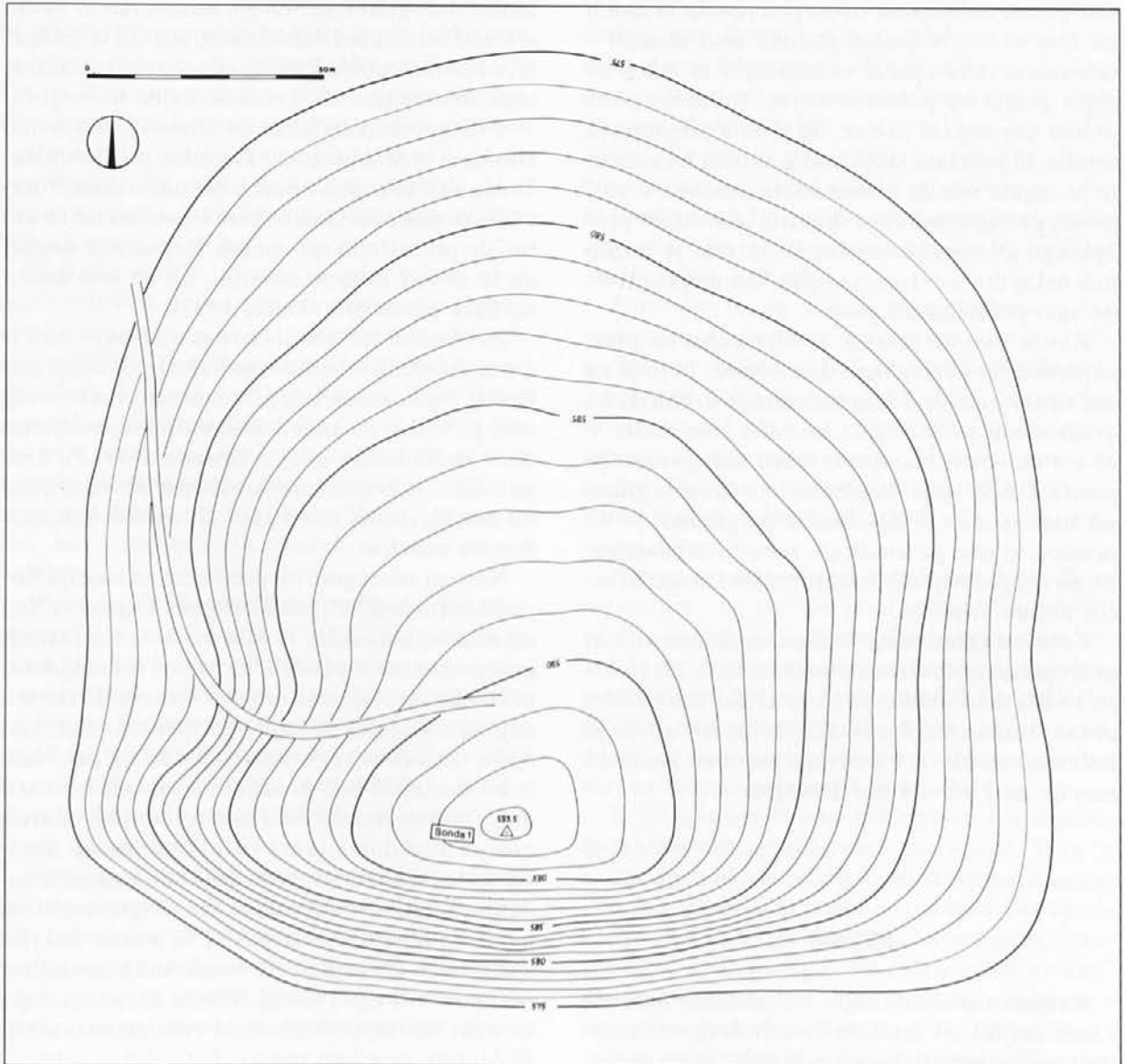
Sl. 45: Plešivica nad Drenjem. Tloris naselja. M. = 1:1500.
Abb. 45: Plešivica oberhalb von Drenje. Grundriß der Siedlung.

razmeroma položna. Na vzhodni strani je moč na pobočju opaziti štiri manjše terase (velikost približno 4x8 m), ki dajejo videz, da so delo človeških rok. Morda so to zravnani prostori za stavbe, kar pa seveda brez sondiranja ni mogoče zanesljivo trditi.

Najbolj presenetljivo je dejstvo, da naselje nima nobenih nasipov, zato tudi njegovega oboda in velikosti ni mogoče ugotoviti (Sl. 45). Vrh je bil torej neutrjen ali pa je imel le leseno palisado, saj nismo na njem zasledili niti najbolj skromnih fortifikacijskih sledov.

Najdbe (hišni lep in keramika) so najpogostejše v krtinah na najvišjem predelu Plešivice (tik ob televizijskem pretvorniku), posamezne drobce pa je moč najti tudi nižje na pobočju.

Dosedanja raziskovanja: Naselje je odkril Pečnik, ki je na njem nekaj malega kopal (Pečnik 1889, 96). Glinene svitke s Plešivice omenja tudi Dežman

(Deschmann, 1888). Po Pečniku naj bi kmetje tu našli tudi bronasto okrasje (igle, koralde), kar pa seveda ni dokazano (Pečnik 1904, 34).

Dular

Sonda 1

Lega: Sondo smo zakoličili na zahodnem temenu Plešivice, in sicer tako, da je ležala vzporedno z južnim robom pobočja. Z njo smo želeli preveriti predvsem debelino plasti, saj naselje nima roba oziroma utrdbenega sistema. Sonda je bila 9 m dolga in 3 m široka, razdelili pa smo jo v dve izkopni polji (velikosti 3x3 m in 3x5 m) med katerima je bil 1 m širok vmesni profil.

Terenski izvidi: S sondiranjem smo ugotovili, da je bila plast humusa in zemlje zelo tanka, saj smo ponekod že slabih 10 cm pod površjem zadeli na živo skalo. Največjo globino smo dosegli v vzhodnem delu sonde, vendar tudi tu izkop ni segal globlje od polovice metra. Kulturna plast je bila pravzaprav le ena. To je bila temnorjava zemlja, ki je ležala takoj pod gozdnim humusom in je segala vse do živoskalnate osnove. V njej je bilo precej kamnitega drobirja in koščkov prežganega glinastega ometa. Tu in tam je ležalo tudi nekaj drobcev lesnega oglja. Temnorjavo zemljo smo poimenovali plast 1.

Kot je bilo že rečeno, je bila kulturna plast najdebelejša v vzhodnem delu sonde. Tu jo je na eni strani omejeval kup kamnitega drobirja, na drugi strani pa je segala do roba žive skale. V 45 cm debelem zasutju so ležali deli glinastega ometa, koščki oglja, fragmenti lončenine in glinasta utež (*t.* 23: 14-20). Sodeč po gradivu je bil prostor, ki smo ga sondirali, zanesljivo poseljen, žal pa iz ugotovljenih struktur nismo mogli izluščiti oblike bivališča.

Časovna opredelitev: Večino najdb časovno ni moč opredeliti, lončena odlomka ustij (*t.* 23: 16,17) pa sodita med oblike, ki jih je Dular opredelil v pozno bronasto dobo (Dular 1993, 104 s). To je tudi časovni okvir, v katerega moramo postaviti naselje na Plešivici nad Drenjem.

Križ

SKLEP

Razprava o sondiranjih na višinskih naseljih v Suhi krajini je v kratkem času že druga sistematična objava terenskih izvidov in najdb iz prazgodo-

vinskih najdišč Dolenjske. Po predstavitvi naselij v Mirenski in Temeniški dolini, smo tokrat obdelali Suho krajino, torej področje, ki prav tako velja za klasično ozemlje dolenjske halštatske skupine. Na tem prostoru smo raziskali sedem naselij. Od pomembnejših nismo sondirali le Gradišča pri Valični vasi. To naselje so s kopanjem peska v preteklosti skoraj uničili, z manjšim raziskovalnim posegom pa so leta 1983 in 1984 na njem odkrili temelje prazgodovinske hiše z bogatim inventarjem (Breščak, 1984; Breščak, Križ 1985). Najdba bo predstavljena v posebnem članku v eni od prihodnjih števil Arheološkega vestnika.

Časovna opredelitev naselij

Časovna opredelitev naselij je jasna in v glavnem ne spreminja dosedanjih dognanj. Dve naselji, to sta Stari grad nad Seli pri Šumberku in Veliki vrh nad Srednjim Globodolom, sta bili obljudeni le v bakreni dobi. Preciznejša datacija znotraj tega obdobja zaradi skromnih najdb ni mogoča.

V drugo skupino lahko uvrstimo Plešivico nad Drenjem in Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. Ti dve naselji sodita v pozno bronasto dobo, torej v čas, ko pride na Dolenjskem v poselitveni strukturi do precejšnjih sprememb. Ker smo te dogodke že dovolj izčrpno osvetlili, jih na tem mestu ne kaže ponavljati (Dular 1993).

Za klasični železnodobni naselji lahko označimo le Gradec pri Vinkovem Vrhu in Cvinger nad Koriti. Njun začetek sega v horizont Podzemelj, nato pa sta bili obljudeni skozi vso starejšo železno dobo in ob koncu mlajše železne dobe. Po kronološkem razponu torej v ničemer ne odstopata od ostalih doslej raziskanih dolenjskih železnodobnih centrov.

Novosti smo ugotovili predvsem na naselju Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. Čeprav večina najdb s tega najdišča ni bila najdena v intaktnih prazgodovinskih plasteh, pa smo iz njih kljub temu lahko razbrali zelo zanimiv kronološki razpon najdišča. Začetek naselja sega namreč v bakreno dobo, in sicer najverjetneje v njen mlajši del. Nato je bil Korinjski hrib poseljen še v mlajši bronasti dobi, poznolatski dobi in pozni antiki. Glavno novost med dolenjskimi višinskimi naselji predstavlja vsekakor ugotovitev, da je bilo naselje obljudeno v mlajši bronasti dobi. Na drugih najdiščih najdb iz tega obdobja doslej še nismo odkrili, kar ob več kot tridesetih sondiranjih zanesljivo ne more biti zgolj slučaj. Glede na to zavzema za zdaj Korinjski hrib med višinskimi naselji Dolenjske posebno mesto.

Fortifikacije

Obzidja smo ugotovili le na treh naseljih. Zid na Starem gradu nad Seli pri Šumberku je bil slabo ohranjen, zato s konstrukcijskega vidika ne prinaša veliko novega. Važno je predvsem to, da je bil zid ugotovljen, saj imamo tako po Gradcu pri Mirni pred seboj že drug primer naselja iz bakrene dobe, ki je bilo obdano z obzidjem. Po dimenzijah in načinu gradnje sta si oba zidova podobna.

Pomembnejše je bilo seveda sondiranje obzidij na obeh železnodobnih naseljih, to je na Gradcu pri Vinkovem Vrhu in na Cvingerju nad Koriti. Sedaj ko so dobro objavljeni in analizirani utrdbeni sistemi s Cvingerja nad Virom pri Stični (Gabrovec 1994, 144 ss), lahko naredimo tudi prve primerjave.

Čeprav je z eno samo sondo zelo težko ugotoviti vse podrobnosti, ki zadevajo velikost, datacijo in način gradnje posameznega zidu, pa lahko brez zadržkov rečemo, da imamo tako na Cvingerju kot na Gradcu opraviti s stiškimi tipom obzidja. Oba starejša zidova sta namreč grajena na enak način, to je iz velikih kamnitih blokov, ki so jih uporabili za fronte, in kamnitega drobirja, ki je služil za polnilo. Tudi dimenzije zidov se s stiškimi bolj ali manj ujemajo.

Največja razlika, ki smo jo ugotovili na obeh naših najdiščih pa je v tem, da najstarejše obzidje ni bilo postavljeno na raščena tla, ampak na že prej poseljeno površino. Obe naselji sta bili torej na začetku obljudenosti brez obzidij. Tako stanje ni moglo trajati prav dolgo. Na Cvingerju nad Koriti se je zanesljivo odvilo znotraj horizonta Podzemelj, v katerega sodi tudi najstarejši zid. Situacija na Gradcu pri Vinkovem Vrhu je manj jasna, ker v najstarejših plasteh ni bilo tipičnih najdb.

V zvezi s konstrukcijskimi razlikami moramo opozoriti še na en detajl, ki je bil odkrit na Cvingerju nad Koriti. Gre za horizontalno režo v najstarejšem zidu, v kateri so ležali ostanki zoglenelega bruna. Na osnovi enega samega primera je seveda težko reči, če imamo res opraviti s prečno leseno vezjo, vsekakor pa je to detajl, ki je bil v Stični odkrit le v enem primeru in še to v zidu II (ib. 82, pril. 10).

Drugega zidu na Cvingerju zaradi močnega požara nismo mogli ugotoviti, na Gradcu pa je bil enako kot v Stični zgrajen na začetku mladohalštatskega obdobja, ko je delno prekril starejšega. V njegovih frontah ni bilo rež za vertikalne stojke, kar pa je verjetno zgolj slučaj zaradi razmeroma ozkih sond.

Tretjega halštatskega zidu pa nismo odkrili ne na Gradcu in ne na Cvingerju. Podobno se nam je zgodilo na Kunklu pod Vrhtrbnjem, kjer se nam kljub natančnemu kopanju prav tako ni posrečilo izluščiti tretjega zidu. To je navsezadnje razumljivo, saj je bil tudi na Cvingerju nad Virom pri Stični zid III odkrit le v nekaj sondah in še to v zelo bornih ostankih (ib. 146). Če bi ga torej želeli dokumentirati tudi na naših najdiščih, bi bilo potrebno izkopati več sond.

Naravnost odlično pa je bil na Cvingerju nad Koriti ohranjen poznolatenski zid. Zgrajen je bil na podoben način kot halštatski, le da je bil ožji in da so pri njegovi gradnji uporabili kamenje manjših dimenzij.

Stavbe

Čeprav so bile sonde postavljene na robove naselij, smo skoraj v vseh naleteli na strukture, ki jih je moč interpretirati kot ostanke stavb. Tako so se v celoti potrdili rezultati sondiranja, ki smo jih opravili na naseljih v Mirenski in Temeniški dolini. Že takrat smo namreč ugotovili, da so bili prostori za robovi naselij intenzivno pozidani (Dular *et al.* 1991, 108), enak princip razporeditve stavb pa je bil ugotovljen tudi v Stični (Gabrovec 1994, 148 ss).

Zanimivo je, da veljajo te ugotovitve za vsa naselja, ne glede na to iz katerega časa so. Hiša na Starem gradu nad Seli pri Šumberku, ki sodi v bakreno dobo, je bila sicer slabo ohranjena, vendar pa je stala tik za obzidjem. Enako lahko rečemo za ostanek stavbe na Makovcu nad Zagorico. Na njen inventar smo naleteli tik za robom na južni strani naselja, sodi pa v pozno bronasto dobo.

Največ ostankov hiš je iz železne dobe. To je razumljivo, saj so bile plasti v naseljih debele, najdbe pa bolje ohranjene. Zanimiva je ugotovitev, da so v času nastarejšega zidu tako na Cvingerju nad Koriti kot na Gradcu pri Vinkovem Vrhu hiši stali neposredno ob zidu. Lahko bi celo rekli, da sta se nanj naslanjali, saj so ležale ruševine vse do kamnov notranjih front.

Ko je bil na obeh naseljih zgrajen 2. zid, je bila arhitektura umaknjena v notranjost. Tako je za obzidjem nastal 1-2 metra širok prazen prostor. Podoben hodnik, ki je očitno omogočal komunikacijo ob obzidju, je bil znan že iz Stične, (Gabrovec 1994, 150), nanj pa smo naleteli tudi na Kunklu pod Vrhtrbnjem, kjer je bil celo tlakovan s kamnitim drobirjem (Dular *et al.* 1991, 73).

Ker je bila širina sond že vnaprej določena,

tlorisov posameznih stavb nismo odkrili v celoti. Tako o njihovi obliki, velikosti in načinu gradnje ne moremo reči končne besede. Od bakrenodobne hiše na Starem gradu se je na primer ohranil dokaj jasen obris in del podrte stene, pod katero je ležalo nekaj najdb. Slabše je bila ohranjena hiša na Makovcu, ki sodi v pozno bronasto dobo. Dokumentirali smo jo lahko le na osnovi razsutega hišnega inventarja.

Od hiše A na Cvingerju nad Koriti (starohalštatski čas) smo uspeli dokumentirati razmeroma obsežno pogorišče s kosi zoglenele stenske konstrukcije, med katero je ležal zdrobljen glinast omet. Hiša B, ki je mladohalštatska, je imela kamnit temelj, ob njeni steni smo našli ognjišče.

Hiša A na Gradcu pri Vinkovem Vrhu je stala tik za zidom. Od nje je ostala razmeroma velika površina zdrobljenega hišnega ometa in pod njim številne najdbe. Mladohalštatska hiša B je bila

bolje ohranjena, saj smo jo lahko omejili v širino, medtem ko ji dolžine zaradi omejenega izkopa nismo mogli določiti. Hiša je imela tlakovana tla in na sredini ognjišče.

Na podoben način je bila zgrajena tudi poznolatenska hiša na Korinjskem hribu. Tudi tu smo namreč našli razmeroma dobro ohranjeno tlakovano hodno površino in na njej ostanke ognjišča.

Kot vidimo, je bila stopnja ohranjenosti stavb od primera do primera različna, gledano v celoti pa je bila slaba. Na tako stanje je zanesljivo vplivala kontinuirana poselitev, medtem ko je bila kvaliteta podatkov, ki smo jih zbrali med izkopavanjem, precej omejena zaradi vnaprej določene velikosti sond. Če bi torej hoteli zvedeti o notranjih zasnovah naselij kaj več, bi bilo potrebno odpreti večje površine.

Dular

KATALOG

Korinjski hrib nad Velikim Korinjem	t. 1-3
Stari grad nad Seli pri Šumberku	t. 4
Makovec nad Zagorico pri Dobrniču	t. 5-8
Cvinger nad Koriti	t. 9-17
Gradec pri Vinkovem Vrhu	t. 18-22
Mali vrh nad Srednjim Globodolom	t. 23
Plešivica nad Drenjem	t. 23

Korinjski hrib nad Velikim Korinjem

Tabla 1

1. Frag. ustja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; porozna; pr. ustja 14 cm; lega: sonda 1, plast 2.
2. Frag. ustja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj črnorjava, znotraj temnorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 14,5 cm; lega: sonda 1, plast 2.
3. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj rjava, znotraj sivočrna; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: izvlečeno rebro; pr. ustja 15,5 cm; lega: sonda 1, plast 2.
4. Frag. ustja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 19 cm; lega: sonda 1, plast 2.
5. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: fasetiranje; pr. ustja 19 cm, največji pr. 20,5 cm; lega: sonda 1, plast 2.
6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 4 cm; lega: sonda 1, plast 2.
7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 5,8 cm; lega: sonda 1, plast 2.
8. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 5,8 cm; lega: sonda 1, plast 2.
9. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva,

znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: nalepljeno bradavico obroblja plitva kanelura; velikost 7 cm; lega: sonda 1, plast 2.

10. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnorjava, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 15,5 cm; lega: sonda 1, plast 3.

11. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: glavničenje; pr. dna 11,5 cm; lega: sonda 1, iz kamnitega tlaka hiše.

12. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 7 cm; lega: sonda 1, iz kamnitega tlaka hiše.

13. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: glavničenje; velikost 5 cm; lega: sonda 1, iz kamnitega tlaka hiše.

14. Frag. vijčka; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; največji pr. 5,3 cm; lega: sonda 1, iz kamnitega tlaka hiše.

15. Klina iz kremenca; velikost 6,7 cm; lega: sonda 1, iz skalne razpoke pod ognjiščem.

16. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: kanelirano ustje; pr. ustja 17 cm; lega: sonda 1, plast 4.

17. Frag. vijčka iz črepinje; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata, porozna; velikost 4 cm; lega: sonda 1, plast 4.

Tabla 2

1. Bakrena ploščata sekira; velikost 6,2 cm; lega: slučajna najdba na zahodnem pobočju.
2. Frag. bakrene ploščate sekire; velikost 3,1 cm; lega: slučajna najdba na vzhodnem pobočju med cerkvijo in skalnim robom.
3. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: vrez pred žganjem; velikost 1,8 cm; lega: slučajna najdba.
4. Frag. bronasta igla; okras: drobni vrezi; velikost 11 cm; lega: slučajna najdba na pobočju severno od stolpa 1.

5. Frag. bronasta igla; okras: drobni vrez; velikost 7,4 cm; lega: slučajna najdba na zahodnem pobočju.

6. Bronast nož; velikost 11 cm; lega: stolp 5, ruševinska plast.

7. Frag. ročaja bronastega srpa; velikost 2,7 cm; lega: sonda 3.

8. Bronast srp; velikost 18,5 cm; lega: slučajna najdba na pobočju severno od stolpa 1.

9. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina gladka; sestava drobozrnata; okras: vrez pred žganjem; največji pr. 16 cm; lega: stolp 1, zunaj vzhodne stene.

10. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 8 cm; lega: stolp 1, zunaj vzhodne stene.

11. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica in vrez pred žganjem; velikost 6 cm; lega: cerkev, stranska ladja, iz skalne razpoke.

12. Frag. ročaj; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina gladka; sestava drobozrnata; velikost 4,5 cm; lega: cerkev, stranska ladja.

13. Frag. ročaj; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava; površina hrapava; sestava drobozrnata; velikost 6 cm; lega: cerkev, apsida.

14. Frag. ročaj; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna; površina gladka; sestava drobozrnata; velikost 6 cm; lega: cerkev, stranska ladja.

15. Frag. ostenja z izvlečeno bradavico; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina gladka; sestava drobozrnata; okras: bradavico obrobja plitva kanelura; velikost 6 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

16. Frag. ostenja z izvlečeno bradavico; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rjavordeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: ovalno bradavico obrobja kanelura; velikost 6,5 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

Tabla 3

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: poševno žlebljenje; pr. ustja 16 cm, največji pr. 18 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava drobozrnata; okras: poševno žlebljenje; pr. ustja 24 cm, največji pr. 25,5 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 3. poglobitev.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljene bradavice in rebro; pr. ustja 17 cm; lega: stolp 1, ob zahodni steni.

4. Frag. držaja z luknjami; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina gladka; sestava drobozrnata; velikost 3 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

5. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno rebro; velikost 7 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 3. poglobitev.

6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 5,8 cm; lega: cerkev, ob južnem zidu.

7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava drobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 3 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 1. poglobitev.

8. Frag. železne fibule; velikost 3,2 cm; lega: slučajna najdba na pobočju med stolpom 4 in 5.

9. Frag. bronastega obročka; velikost 2,5 cm; lega: slučajna najdba.

10. Frag. bronast gumb; velikost 3,6 cm; lega: slučajna najdba na platoju med cerkvijo in stolpom 3.

11. Frag. ustja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata, porozna; pr. ustja 36 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

12. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava drobozrnata; okras: izvlečeno rebro; pr. ustja 19,5 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 1. poglobitev.

13. Frag. ustja in ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 17 cm, največji pr. 20 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 1. poglobitev.

14. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva, znotraj svetlosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: plitva kanelura; največji pr. 20,5 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 1. poglobitev.

15. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj sivočrna; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: plitvi kaneluri; največji pr. 12 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 1. poglobitev.

16. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva, znotraj svetlosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 7 cm; lega: poskusni izkop 1982 na terasi med stolpoma 1 in 2; 2. poglobitev.

Stari grad nad Seli pri Šumberku

Tabla 4

1. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: široka kanelura; velikost 7,5 cm; inv. št. P 18162; lega: sonda 1, plast 1.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj siva; površina hrapava; sestava drobozrnata; velikost 3,7 cm; inv. št. P 18148; lega: sonda 1, plast 3.

3. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18147; lega: sonda 1, plast 3.

4. Frag. zajemalke; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlosiva; površina hrapava, porozna; sestava grobozrnata; velikost 5 cm; lega: sonda 1, plast 3.

5. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnosiva, znotraj rumenosiva; površina hrapava; sestava drobozrnata; največji pr. 22,5 cm; inv. št. P 18159; lega: sonda 1, plast 2.

6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj črnosiva; površina hrapava, porozna; sestava grobozrnata; okras: vrez pred žganjem; velikost 4,5 cm; inv. št. P 18158; lega: sonda 1, plast 2.

7. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava drobozrnata; okras: plitvi vtisi na držaju; velikost 3,5 cm; inv. št. P 18155; lega: sonda 1, plast 2.

8. Frag. vijček; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; višina: 4 cm, največji pr. 6 cm; inv. št. P 18149; lega: sonda 1, plast 2.

9. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 11 cm; inv. št. P 18151; lega: sonda 1, plast 2.

10. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj črnorjava; površina hrapava; sestava drobozrnata; okras: plitvi vtisi; pr. ustja 11 cm, največji pr. 14,5 cm; inv. št. P 18170; lega: sonda 1, iz zidu.

11. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava drobnorzna; okras: nalepljene bradavice; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18172; lega: sonda 1, iz zidu; opomba: deformirana v ognju.

12. Frag. ostenja (?); izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina hrapava; sestava drobnorzna; okras: plitvi vtisi; velikost 2,8 cm; inv. št. P 18174; lega: sonda 1, iz zidu.

Makovec nad Zagorico pri Dobrniču

Tabla 5

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavordeča, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 25,5 cm; inv. št. P 18286; lega: sonda 1, plast 2.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: fasetiranje; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18289; lega: sonda 1, plast 2.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina gladka; sestava drobnorzna; pr. ustja 24 cm; inv. št. P 18232; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja.

4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 26 cm; inv. št. P 18246; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja.

5. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 6 cm; inv. št. P 18253 a; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja; opomba: v ognju.

6. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 5 cm; inv. št. P 18253 b; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja; opomba: v ognju.

7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 6 cm; inv. št. P 18252; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja; opomba: v ognju.

8. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 4 cm; inv. št. P 18233; lega: sonda 1, med kamenjem na robu naselja.

9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; pr. ustja 21 cm, največji pr. 22 cm; inv. št. P 18221; lega: sonda 1, hiša 1.

10. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: rahlo fasetiranje; pr. ustja 27 cm, največji pr. 29 cm; inv. št. P 18279; lega: sonda 1, hiša 1.

11. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rjavočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; pr. ustja 32 cm; inv. št. P 18358; lega: sonda 1, hiša 1.

Tabla 6

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj siva; površina hrapava; sestava drobnorzna; pr. ustja 16 cm; inv. št. P 18360; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj sivordeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 18 cm; inv. št. P 18319 a,b; lega: sonda 1, hiša 1.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 22 cm; inv. št. P 18318 a; lega: sonda 1, hiša 1.

4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 20,5 cm; inv. št. P 18334; lega: sonda 1, hiša 1.

5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 22 cm; inv. št. P 18333; lega: sonda 1, hiša 1.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 28 cm; inv. št. P 18295; lega: sonda 1, hiša 1.

7. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro z držajem; pr. ustja 19,5 cm, največji pr. 24 cm; inv. št. P 18302 a; lega: sonda 1, hiša 1.

8. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 11,5 cm; inv. št. P 18322 a,b; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.

9. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 10 cm; inv. št. P 18323 a; lega: sonda 1, hiša 1.

10. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumeno-rjavosiva, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava drobnorzna; pr. dna 6 cm; inv. št. P 18362; lega: sonda 1, hiša 1.

11. Vijček; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenosiva; površina gladka; sestava drobnorzna; višina: 2,6 cm, največji pr. 3,5 cm; inv. št. P 18270; lega: sonda 1, hiša 1.

12. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 11,5 cm; inv. št. P 18348; lega: sonda 1, hiša 1.

13. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 8,5 cm; inv. št. P 18351; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.

14. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: vtisi s koleščkom; velikost 7,5 cm; inv. št. P 18324; lega: sonda 1, hiša 1.

Tabla 7

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 5 cm; inv. št. P 18303 a; lega: sonda 1, hiša 1.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 26 cm; inv. št. P 18296; lega: sonda 1, hiša 1.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rdečesiva; površina gladka; sestava drobnorzna; pr. ustja 30 cm; inv. št. P 18316 a; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.

4. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 28 cm; inv. št. P 18333 a,b; lega: sonda 1, hiša 1.

5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 46 cm; inv. št. P 18336 a; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: fasetiranje; pr. ustja 28 cm; inv. št. P 18359; lega: sonda 1, hiša 1.

7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: fasetiranje; pr. ustja 34,5 cm; inv. št. P 18335; lega: sonda 1, hiša 1.

8. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: rahlo fasetiranje na notranji strani; pr. ustja 36 cm; inv. št. P 18299; lega: sonda 1, hiša 1.

Tabla 8

1. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; velikost 6 cm; inv. št. P 18330 b; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.
2. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; velikost 7 cm; inv. št. P 18330 a; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.
3. Frag. ostenja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava drobnorzrnata; velikost 6,2 cm; inv. št. P 18331; lega: sonda 1, hiša 1.
4. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 10,5 cm; inv. št. P 18357; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.
5. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 12,5 cm; inv. št. P 18356; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.
6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenosiva, znotraj rumenosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 18 cm; inv. št. P 18346 a; lega: sonda 1, hiša 1; opomba: v ognju.
- 7-8. Frag. ostenja z držajem; izdelana prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 15,5 cm; inv. št. P 17964 a; lega: sonda 1, hiša 1.
9. Vijček, cel; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; višina 3 cm, največji pr. 3,7 cm; inv. št. P 18237; lega: sonda 1, plast 3.

Cvinger nad Koriti

Tabla 9

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 27 cm; inv. št. P 18000; lega: sonda 1, plast 1.
2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 17,5 cm; inv. št. P 17964 a; lega: sonda 1, plast 1;
3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 12 cm; inv. št. P 18004; lega: sonda 1, plast 1.
4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 21 cm, največji pr. 22,5 cm; inv. št. P 17931; lega: sonda 1, plast 1.
5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 29 cm; inv. št. P 17880; lega: sonda 1, plast 1.
6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnorzrnata; okras: navpično nalepljeno rebro; pr. ustja 23 cm; inv. št. P 18111 a,b; lega: sonda 1, plast 1.
7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavorumena, znotraj rjavorumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro in kaneluri; pr. ustja 26,5 cm; inv. št. P 17947; lega: sonda 1, plast 1.
8. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 15,5 cm; inv. št. P 17985; lega: sonda 1, plast 1.
9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 14 cm; inv. št. P 17965; lega: sonda 1, plast 1.
10. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj

sivorjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; okras: nalepljena bradavica; pr. ustja 12 cm, največji pr. 15 cm; inv. št. P 17932; lega: sonda 1, plast 1.

11. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 10,3 cm, največji pr. 11,5 cm; inv. št. P 18114; lega: sonda 1, plast 1.

12. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 4 cm; inv. št. P 17881; lega: sonda 1, plast 1.

13. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: vtisi na ustju; velikost 5 cm; inv. št. P 17999; lega: sonda 1, plast 1.

14. Frag. ustja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rjavočrna; površina hrapava; sestava drobnorzrnata; velikost 7,2 cm; inv. št. P 18106; lega: sonda 1, plast 1.

15. Frag. rešetke prenosnega ognjišča; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 8 cm; inv. št. P 18015 b; lega: sonda 1, plast 1.

Tabla 10

1. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 16 cm; inv. št. P 17957; lega: sonda 1, plast 1.
2. Frag. ostenja in dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. dna 7 cm; inv. št. P 17955; lega: sonda 1, plast 1.
3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 8,5 cm; inv. št. P 18009; lega: sonda 1, plast 1.
4. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: prstni vtisi; velikost 12,5 cm; inv. št. P 17974; lega: sonda 1, plast 1.
5. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: globoke kanelure in vtisi z lopatico; velikost 8 cm; inv. št. P 17878; lega: sonda 1, plast 1.
6. Vijček, cel; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; višina: 3,5 cm, največji pr. 4,5 cm; inv. št. P 17938; lega: sonda 1, plast 1.
7. Frag. utež; izdelana prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; višina 4,5 cm; inv. št. P 17886; lega: sonda 1, plast 1.
8. Frag. utež; izdelana prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina gladka; sestava drobnorzrnata; višina 8 cm; inv. št. P 17882; lega: sonda 1, plast 1.
9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 18,5 cm; inv. št. P 18063; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.
10. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 20 cm, največji pr. 22 cm; inv. št. P 18073; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.
11. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 26 cm, največji pr. 27 cm; inv. št. P 18080; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.
12. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno rebro; pr. ustja 27 cm; inv. št. P 18079; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.
13. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnorzrnata; pr. ustja 17,5 cm, največji pr. 19 cm; inv. št. P 17729; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.

14. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava drobnorzna; pr. ustja 17,5 cm; inv. št. P 18039; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.

15. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 15 cm; inv. št. P 18038; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.

16. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj sivordeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 12 cm; inv. št. P 18043; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.

17. Frag. uteži; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavordeča; površina gladka; sestava drobnorzna; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18046; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu;

18. Frag. uteži; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: top vrez pred žganjem; velikost 4,7 cm; inv. št. P 18045; lega: sonda 1, iz ruševin halštatskega zidu.

Tabla 11

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorjava, znotraj svetlorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 21 cm, največji pr. 23 cm; inv. št. P 17865; lega: sonda 1, plast 2.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorjava, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnorzna; pr. ustja 18,5 cm; inv. št. P 18097; lega: sonda 1, plast 2.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava drobnorzna; pr. ustja 11,5 cm, največji pr. 14 cm; inv. št. 18098; lega: sonda 1, plast 2.

4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: rogljičasta nalepka; pr. ustja 19 cm največji pr. 21 cm; inv. št. P 17911; lega: sonda 1, plast 2.

5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava grobozrnata; pr. ustja 25 cm; inv. št. P 17870; lega: sonda 1, plast 2.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavordeča, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava drobnorzna; pr. ustja 17,5 cm; inv. št. P 17901; lega: sonda 1, plast 2.

7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; pr. ustja 21,5 cm; inv. št. P 17923; lega: sonda 1, plast 2.

8. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj rjavočrna; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; pr. ustja 20 cm; inv. št. 17912; lega: sonda 1, plast 2.

9. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava drobnorzna; okras: nalepljena bradavica; pr. ustja 12 cm, največji pr. 12,5 cm; inv. št. P 18088; lega: sonda 1, plast 2.

10. Frag. dna z ostenjem; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlosiva, znotraj rumenosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; pr. dna 7 cm; inv. št. P 18089; lega: sonda 1, plast 2.

11. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 10 cm; inv. št. P 17916; lega: sonda 1, plast 2.

12. Frag. ostenja z nastavkom za ročaj; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina gladka; sestava drobnorzna; velikost 5,2 cm; inv. št. P 18099; lega: sonda 1, plast 2.

13. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 10 cm; inv. št. P 17874; lega: sonda 1, plast 2.

14. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rdečesiva; površina hrapava; sestava drobnorzna; velikost 5,5 cm; inv. št. P 17927; lega: sonda 1, plast 2.

15. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavorumena, znotraj svetlosiva; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: nalepka; velikost 3,5 cm; inv. št. P 17873; lega: sonda 1, plast 2.

16. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava drobnorzna; največji pr. 10 cm; inv. št. P 17922; lega: sonda 1, plast 2.

Tabla 12

1. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina gladka; sestava drobnorzna; pr. ustja 16,5 cm, največji pr. 18 cm; inv. št. P 17834; lega: sonda 1, plast 3.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 22 cm; inv. št. P 17852; lega: sonda 1, plast 3.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: tri nalepljena rebra; velikost 5,5 cm; inv. št. P 17764; lega: sonda 1, plast 3; opomba: v ognju.

4. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: nalepljeno rebro; velikost 4 cm; inv. št. P 17855; lega: sonda 1, plast 3.

5. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 11 cm; inv. št. P 17846; lega: sonda 1, plast 3.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 36 cm; inv. št. 18108; lega: sonda 1, plast 3.

7. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 12,5 cm; inv. št. P 17857; lega: sonda 1, plast 3.

8. Vijček, cel; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna; površina gladka; sestava drobnorzna; višina: 3 cm, največji pr. 4 cm; inv. št. 17858; lega: sonda 1, plast 3.

9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črnorjava; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: vrez po žganju; pr. ustja 6,5 cm; inv. št. P 17789 in 18041; lega: sonda 1, plast 4.

10. Frag. šobe (?); izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavorumena, znotraj rjavorumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. 7,5 cm; inv. št. P 17785 a; lega: sonda 1, plast 4.

11. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rdečerjava; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: sled rdeče barve; velikost 3,5 cm; inv. št. P 17797; lega: sonda 1, plast 4; opomba: reoksidacijsko žgano.

12. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 7,5 cm; inv. št. P 17788; lega: sonda 1, plast 4.

13. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava drobnorzna; okras: nalepljena bradavica; velikost 4,5 cm; inv. št. P 17780; lega: sonda 1, plast 4.

14. Frag. noge; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlosiva, znotraj svetlosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. noge 10 cm; inv. št. P 18100; lega: sonda 1, plast 4.

15. Frag. utež; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava; površina gladka; sestava drobnorzna; okras: trije plitvi vtisi na enem od robov; višina 9 cm; inv. št. P 17777; lega: sonda 1, plast 4.

Tabla 13

1. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: plitve kanelure; pr. ustja 21 cm; inv. št. P 17773; lega: sonda 1, plast 5.
2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 7 cm; inv. št. P 17739; lega: sonda 1, plast 5.
3. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 8 cm; inv. št. P 17774; lega: sonda 1, plast 5.
4. Frag. noge; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. noge 10,5 cm; inv. št. P 17767; lega: sonda 1, plast 5; opomba: v ognju.
5. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj črna; površina hrapava; sestava drobnozrnata; velikost 4,6 cm; inv. št. P 17741; lega: sonda 1, plast 5.
6. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; velikost 5 cm; inv. št. P 17769; lega: sonda 1, plast 5.
7. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 9,5 cm; inv. št. P 17735; lega: sonda 1, plast 5.
8. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 21 cm; inv. št. P 17771 a,b; lega: sonda 1, plast 5.
9. Frag. dna in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: kanelura pod ustjem; pr. ustja 20 cm, največji pr. 42 cm; inv. št. P 18132; lega: sonda 1, plast 7.

Tabla 14

1. Frag. bronast sklepanec; inv. št. P 18136; lega: sonda 1, plast 7.
2. Bronasta šivanka; dolžina 12,3 cm; inv. št. P 18135; lega: sonda 1, plast 7.
3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorumena, znotraj rumenosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 10,5 cm; inv. št. P 17700; lega: sonda 1, plast 7; opomba: na ustju je piskroveška luknja.
4. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 10 cm; inv. št. P 17699; lega: sonda 1, plast 7; opomba: pod robom so štiri piskroveške luknje.
5. Frag. ustja, ostenja in dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj rdečerumena, znotraj rdečerumena; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: vodoravni žlebiči; pr. ustja 10 cm, največji pr. 18 cm, pr. dna 9 cm; inv. št. P 17698; lega: sonda 1, plast 7; opomba: v ostenju so tri piskroveške luknje.
6. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 16 cm; inv. št. P 17674; lega: sonda 1, plast 7.
7. Frag. ustja in ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj sivočrna, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: izvlečeni vodoravni rebri in vodoravna kanelura; pr. ustja 19 cm, največji pr. 40 cm; lega: sonda 1, plast 7.
8. Lonček, cel; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; višina: 6,6 cm, pr. ustja 3,5 cm, pr. dna 3,5 cm; inv. št. P 18113; lega: sonda 1, plast 7.
9. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 10,5 cm; inv. št. P 17718; lega: sonda 1, plast 7;
10. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlosiva, znotraj svetlosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata;

okras: glavničenje zunaj in znotraj; velikost 4,3 cm; inv. št. P 17711; lega: sonda 1, plast 7.

11. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 5,5 cm; inv. št. P 17725; lega: sonda 1, plast 7.

12. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 5,5 cm; inv. št. P 17716 b; lega: sonda 1, plast 7.

Tabla 15

1. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava grobozrnata; pr. ustja 24 cm; inv. št. P 17677; lega: sonda 1, plast 7.
2. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 23 cm; inv. št. P 17701; lega: sonda 1, plast 7.
3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 22 cm; inv. št. P 18101; lega: sonda 1, plast 7.
4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: glavničenje; pr. ustja 19 cm; inv. št. P 17704; lega: sonda 1, plast 7.
5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 14,5 cm; inv. št. P 17714; lega: sonda 1, plast 7.
6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 19 cm; inv. št. P 17724; lega: sonda 1, plast 7.
7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 10 cm; inv. št. P 17717; lega: sonda 1, plast 7.
8. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj rjavorumena, znotraj rjavorumena; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 8,5 cm; inv. št. P 17707; lega: sonda 1, plast 7.
9. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rdečesiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 11 cm; inv. št. P 17720; lega: sonda 1, plast 7.
10. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 9,5 cm; inv. št. P 17676; lega: sonda 1, plast 7.
11. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnorjava, znotraj črnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 10 cm; inv. št. P 17705; lega: sonda 1, plast 7.
12. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 14 cm; inv. št. P 17675; lega: sonda 1, plast 7.
13. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 13,5 cm; inv. št. P 17749; lega: sonda 1, plast 7.
14. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; pr. dna 20 cm; inv. št. P 17693; lega: sonda 1, plast 7.
15. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 6,5 cm; inv. št. P 17715; lega: sonda 1, plast 7.
16. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: metličenje, znotraj; velikost 6,5 cm; inv. št. P 17710 a; lega: sonda 1, plast 7.
17. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava, porozna; sestava grobozrnata; okras: metličenje; velikost 11 cm; inv. št. P 17723 a; lega: sonda 1, plast 7.
18. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva,

znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 7 cm; inv. št. P 17721; lega: sonda 1, plast 7.

19. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: metličenje, znotraj; velikost 7 cm; inv. št. P 17710 b; lega: sonda 1, plast 7.

Tabla 16

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 12,5 cm; inv. št. P 18028; lega: sonda 1, iz latenskega zidu.

2. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 11 cm; inv. št. P 18032; lega: sonda 1, iz latenskega zidu.

3. Frag. bronaste žice; velikost 3,2 cm; inv. št. P 18133; lega: sonda 1, plast 8.

4. Frag. zapestnice iz vijoličastega stekla; velikost 3,2 cm; inv. št. P 18112; lega: sonda 1, plast 8.

5. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj sivorjava, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; največji pr. 14 cm; inv. št. P 17632; lega: sonda 1, plast 8.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 11 cm; inv. št. P 17652; lega: sonda 1, plast 8.

7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 18,5 cm; inv. št. P 17659; lega: sonda 1, plast 8.

8. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 23 cm; inv. št. P 17662; lega: sonda 1, plast 8.

9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivočrna, znotraj sivočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 20 cm; inv. št. P 17668; lega: sonda 1, plast 8.

10. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 17,5 cm; inv. št. P 17663; lega: sonda 1, plast 8.

11. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj rdečerumena, znotraj rdečesiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: žigosanje; velikost 4,5 cm; inv. št. P 18115; lega: sonda 1, plast 8.

12. Vijček iz črepinje; izdelan prostoročno; barva: zunaj črn, znotraj svetlorjav; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. 6 cm; inv. št. P 17656; lega: sonda 1, plast 8.

13. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj rumenosiva, znotraj rumenosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 19,5 cm; inv. št. P 17635; lega: sonda 1, plast 8.

14. Frag. ustja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj rjavosiva, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; pr. ustja 26,5 cm; inv. št. P 17653; lega: sonda 1, plast 8.

15. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: vodoravni žleb; velikost 11 cm; inv. št. P 17631; lega: sonda 1, plast 8.

Tabla 17

1. Frag. ostenja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: vodoravni žlebiči; velikost 5,5 cm; inv. št. P 17634; lega: sonda 1, plast 8.

2. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; pr. dna 14,5 cm; inv. št. P 18090; lega: sonda 1, plast 8.

3. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 11,5 cm; inv. št. P 18019; lega: sonda 1, plast 8.

4. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; pr. dna 13,5 cm; inv. št. P 18021; lega: sonda 1, plast 8.

5. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlorjava, znotraj temnosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje pr. dna 19 cm; inv. št. P 17655; lega: sonda 1, plast 8.

6. Frag. dna (?); izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; pr. dna 8,5 cm; inv. št. P 17648; lega: sonda 1, plast 8; opomba: sredi dna je luknja s pr. 3 cm, v ostenju pa sled 4 lukenj s pr. po 0,4 cm.

7. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18023; lega: sonda 1, plast 8.

8. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18022; lega: sonda 1, plast 8.

9. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10,5 cm; inv. št. P 17645; lega: sonda 1, plast 8.

10. Frag. uteži; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 10,5 cm; inv. št. P 17658; lega: sonda 1, plast 8.

11. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj rjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: glavničenje; velikost 5 cm; inv. št. P 17667; lega: sonda 1, plast 8.

12. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 7 cm; inv. št. P 17654 a; lega: sonda 1, plast 8.

13. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 6 cm; inv. št. P 17636; lega: sonda 1, plast 8.

14. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 5 cm; inv. št. P 17744; lega: sonda 1, plast 8.

15. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 6,5 cm; inv. št. P 17666; lega: sonda 1, plast 8.

16. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj sivočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 3,5 cm; inv. št. P 17672; lega: sonda 1, plast 8.

17. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: glavničenje; velikost 7 cm; inv. št. P 17651; lega: sonda 1, plast 8.

Gradec pri Vinkovem Vrhu

Tabla 18

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: nalepljeni bradavici; velikost 4,2 cm; inv. št. P 18935; lega: sonda 1, plast 1.

2. Frag. koščene šivanke; velikost 3 cm; inv. št. P 18978; lega: sonda 1, plast 3.

3. Frag. ustja z ročajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj svetlorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; pr. ustja 10 cm; inv. št. P 18886; lega: sonda 1, plast 3.

4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj črnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: ovalna nalepka; pr. ustja 21 cm; inv. št. P 18760; lega: sonda 1, plast 3.

5. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 14,5 cm; inv. št. P 18956; lega: sonda 1, plast 3.

6. Frag. ostenja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj rjava, znotraj rdečerjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: široke kanelure; pr. 20,5 cm; inv. št. P 18898; lega: sonda 1, plast 3; opomba: reoksidacijsko žgano.

7. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 9 cm; inv. št. P 18710; lega: sonda 1, plast 3.

8. Frag. ostenja z nalepljeno bradavico; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava drobnozrnata; velikost 4,5 cm; inv. št. P 18893; lega: sonda 1, plast 3.

9. Frag. vijček; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: vbodi in vrezi pred žganjem; višina 2,8 cm, največji pr. 3 cm; inv. št. P 18976; lega: sonda 1, plast 3.

10. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18905; lega: sonda 1, plast 3.

11. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 12 cm; inv. št. P 18895; lega: sonda 1, plast 3.

12. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumeno-rdeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 11 cm; inv. št. P 18769 a; lega: sonda 1, plast 3.

13. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 11,5 cm; inv. št. P 18896; lega: sonda 1, plast 3.

14. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumeno-rdeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 12 cm; inv. št. P 18884; lega: sonda 1, plast 3.

Tabla 19

1. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; največji pr. 22 cm; inv. št. P 18715; lega: sonda 1, plast 5.

2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: nalepljeno rebro; največji pr. 17 cm; inv. št. P 18959; lega: sonda 1, plast 5.

3. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: vrez pred žganjem; največji pr. 16,5 cm; inv. št. P 18974; lega: sonda 1, plast 5.

4. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; največji pr. 11,5 cm; inv. št. P 18972; lega: sonda 1, plast 5.

5. Frag. dna; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva, znotraj temnosiva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. dna 7 cm; inv. št. P 18973; lega: sonda 1, plast 5.

6. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena rebra; velikost 6,5 cm; inv. št. P 18638; lega: sonda 1, plast 5.

7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 6,8 cm; inv. št. P 18647 a; lega: sonda 1, plast 5.

8. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras:

metličenje, znotraj in zunaj; velikost 6,5 cm; inv. št. P 18727; lega: sonda 1, plast 5.

9. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 8 cm; inv. št. P 18653; lega: sonda 1, plast 5.

10. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18738; lega: sonda 1, plast 5.

11. Brusni kamen; velikost 5,3 cm; inv. št. P 18637; lega: sonda 1, plast 5.

12. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: široke kanelure; pr. ustja 19,5 cm; inv. št. P 18940; lega: sonda 1, plast 6.

13. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 11 cm; inv. št. P 18829; lega: sonda 1, plast 6.

14. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj rjavočrna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 17 cm, največji pr. 19 cm; inv. št. P 18830; lega: sonda 1, plast 7.

15. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava drobnozrnata; pr. ustja 25 cm; inv. št. P 18846 a; lega: sonda 1, plast 7; opomba: v ognju.

16. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno rebro; velikost 4,5 cm; inv. št. P 18939; lega: sonda 1, plast 7.

Tabla 20

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava grobozrnata; pr. ustja 24 cm; inv. št. P 18922 a; lega: sonda 1, iz zidu 1.

2. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 9,5 cm; inv. št. P 18928; lega: sonda 1, iz zidu 1.

3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rjavosiva; površina gladka; sestava grobozrnata; okras: fasetiranje; velikost 3,3 cm; inv. št. P 18910; lega: sonda 1, iz zidu 1.

4. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj temnorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; velikost 5 cm; inv. št. P 18930 a,b; lega: sonda 1, iz zidu 1.

5. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18914 a; lega: sonda 1, iz zidu 1.

6. Frag. ognjiščne kozice; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 12 cm; inv. št. P 18869; lega: sonda 1, iz zidu 2.

7. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 20,5 cm; inv. št. P 18870; lega: sonda 1, iz zidu 2.

8. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnorjava, znotraj črnorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 23 cm, največji pr. 24 cm; inv. št. P 18937; lega: sonda 1, iz zidu 2.

9. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavočrna, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; pr. ustja 32 cm; inv. št. P 18874; lega: sonda 1, iz zidu 2.

10. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18871; lega: sonda 1, iz zidu 2.

11. Frag. rogljičastega držaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 5 cm; inv. št. P 18877; lega: sonda 1, iz zidu 2.

Tabla 21

1. Frag. ustja in ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; pr. ustja 11 cm, največji pr. 13 cm; inv. št. P 18813; lega: sonda 1, hiša A.
2. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 21 cm; inv. št. P 18810 a; lega: sonda 1, hiša A.
3. Frag. prenosnega ognjišča; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 10,5 cm; inv. št. P 18816+18817+18876; lega: sonda 1, hiša A.
4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj siva, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 34 cm; inv. št. P 18812; lega: sonda 1, hiša A.
5. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavordeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10,5 cm; inv. št. P 18819; lega: sonda 1, hiša A.
6. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 10 cm; inv. št. P 18805; lega: sonda 1, hiša A.
7. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 13 cm; inv. št. P 18808; lega: sonda 1, hiša A.
8. Frag. svitka; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenordeča; površina hrapava; sestava grobozrnata; največji pr. 11 cm; inv. št. P 18806; lega: sonda 1, hiša A.
9. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečesiva, znotraj rumenosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18818; lega: sonda 1, hiša A.
10. Frag. brusni kamen; velikost 7,8 cm; inv. št. P 18800; lega: sonda 1, hiša A.

Tabla 22

1. Frag. ostenja; izdelan na počasnem vretenu; barva: zunaj temnorjava, znotraj temnorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: široke kanelure; pr. 21,5 cm; inv. št. P 18933; lega: sonda 1, hiša B; opomba: reoksidacijsko žgano.
2. Frag. lonec; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; višina: 21,5 cm, pr. dna 11,5 cm; inv. št. P 18674 a; lega: sonda 1, hiša B.
3. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. ustja 30 cm; inv. št. P 18674 e; lega: sonda 1, hiša B.
4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj sivorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava drobnozrnata; okras: nalepljena bradavica; velikost 9 cm; inv. št. P 18674 f; lega: sonda 1, hiša B.
5. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 10 cm; inv. št. P 18674 o; lega: sonda 1, hiša B.
6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavorumena, znotraj rjavorumena; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 4 cm; inv. št. P 18674 g; lega: sonda 1, hiša B.
7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 3,5 cm; inv. št. P 18674 h; lega: sonda 1, hiša B.
8. Vijček, cel; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnorjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; višina: 2,7 cm, največji pr. 4 cm; inv. št. P 18977; lega: sonda 1, hiša B.
9. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj temnosiva,

znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 21 cm; inv. št. P 18675 h; lega: sonda 1, humus.

10. Frag. ustja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; pr. ustja 8 cm; inv. št. P 18669 in 18967; lega: sonda 1, humus.

11. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; velikost 4 cm; inv. št. P 18668; lega: sonda 1, humus.

12. Frag. ostenja; izdelan na vretenu; barva: zunaj siva, znotraj siva; površina gladka; sestava: prečiščena glina; okras: žigosanje; velikost 3,5 cm; inv. št. P 18587; lega: sonda 1, humus.

13. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj temnorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljena bradavica; velikost 6 cm; inv. št. P 18590; lega: sonda 1, humus.

14. Frag. rogljičastega držaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 6,5 cm; inv. št. P 18600; lega: sonda 1, humus.

15. Frag. vijček; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjavosiva; površina hrapava; sestava grobozrnata; višina: 2,7 cm; inv. št. P 18611; lega: sonda 1, hrambena jama.

16. Brusni kamen; velikost 10 cm; inv. št. P 18612; lega: sonda 1, hrambena jama.

Mali vrh nad Srednjim Globodolom

Tabla 23

1. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj svetlosiva, znotraj svetlosiva; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 16 cm; inv. št. P 18196; lega: plast 1.
2. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj sivorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 11,5 cm; inv. št. P 18199; lega: plast 1.
3. Frag. dna; izdelan prostoročno; barva: zunaj črnorjava, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; pr. dna 10 cm; inv. št. P 18202; lega: plast 1.
4. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj siva; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost: 4,5 cm; inv. št. P 18193; lega: plast 1.
5. Frag. ostenja z držajem; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 6,5 cm; inv. št. P 18195; lega: plast 1.
6. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj črna, znotraj črna; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 3,3 cm; inv. št. P 18185; lega: plast 1.
7. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava, znotraj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 3 cm; inv. št. P 18183; lega: plast 1.
8. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava, znotraj rumenorjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 4,8 cm; inv. št. P 18178; lega: plast 1.
9. Frag. zajemalke; izdelan prostoročno; barva: zunaj rumenorjava; površina hrapava, porozna; sestava grobozrnata; velikost 3,5 cm; inv. št. P 18198; lega: plast 1.
10. Frag. ročaja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 10 cm; inv. št. P 18180; lega: plast 1.
11. Praskalo iz kremena; velikost 3,1 cm; inv. št. P 18200; lega: plast 1.
12. Praskalo iz kremena; velikost 3,5 cm; inv. št. P 18188; lega: plast 1.
13. Klina iz kremena; velikost 2,4 cm; inv. št. P 18184; lega: plast 1.

Plešivica nad Drenjem

14. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; pr. ustja 17 cm; inv. št. P 18216; lega: plast 1.

15. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18209; lega: plast 1.

16. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: fasetiranje; velikost 5,5 cm; inv. št. P 18218; lega: plast 1.

17. Frag. ustja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rdečerja, znotraj rdečerja; površina hrapava; sestava grobozrnata;

okras: fasetiranje; velikost 3 cm; inv. št. P 18219; lega: plast 1.

18. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina hrapava; sestava grobozrnata; okras: nalepljeno razčlenjeno rebro; velikost 6 cm; inv. št. P 18207; lega: plast 1.

19. Frag. ostenja; izdelan prostoročno; barva: zunaj rjava, znotraj rjava; površina gladka; sestava drobnozrnata; okras: nalepljeno rebro; velikost 4 cm; inv. št. P 18210; lega: plast 1.

20. Frag. utež; izdelana prostoročno; barva: zunaj rdečerja; površina hrapava; sestava grobozrnata; velikost 7,5 cm; inv. št. P 18205; lega: plast 1.

Dular, Tecco Hvala

BOŽIČ, D. 1987, Zapadna grupa. - V: *Praist. jug. zem.* 5, 855 ss.
 BOŽIČ, D. 1993, O latenskih najdbah na območju Ptuj. - V: *Ptujski arheološki zbornik*, 189 ss, Ptuj.
 BREŠČAK, D. 1984, Valična vas. - *Var. spom.* 26, 216.
 BREŠČAK, D. in B. KRIŽ. 1895, Valična vas - Sv. Martin. - *Var. spom.* 27, 208 ss.
 CIGLENEČKI, S. 1984, Utrdba Korinjski hrib v arheoloških obdobjih. - *Zbor. obč. Gros.* 13, 145 ss.
 CIGLENEČKI, S. 1985, Potek alternativne ceste Siscija-Akvileja na prostoru zahodne Dolenjske in Notranjske v času od 4. do 6. stoletja. - *Arh. vest.* 36, 255 ss.
 CULIBERG, M. in A. ŠERCELJ 1995, Karpološke in antrakotomske analize iz prazgodovinskih višinskih naselij na Dolenjskem. - *Arh. vest.* 46, 169 ss.
 DESCHMANN, C. 1888, *Führer durch das Krainische Landes-Museum Rudolfinum in Laibach.* - Laibach, 42.
 DULAR, J. 1978, Poskus kronološke razdelitve dobovskega grobišča. - *Arh. vest.* 29, 36 ss.
 DULAR, J. 1982, *Halštatska keramika v Sloveniji.* - Dela 1, razr. SAZU 23, Ljubljana.
 DULAR, J. 1992, Zgodovina raziskovanj železnodobnih naselij in poselitve v osrednji Sloveniji. - *Arh. vest.* 43, 37 ss.
 DULAR, J. 1993, Začetki železnodobne poselitve v osrednji Sloveniji. - *Arh. vest.* 44, 101 ss.
 DULAR, J., B. KRIŽ, D. SVOLJŠAK in S. TECCO HVALA 1991, Utrjena prazgodovinska naselja v Mirenski in Temeški dolini. - *Arh. vest.* 42, 65 ss.
 ENDERT, D. 1991, *Die Bronzefunde aus dem Oppidum von Manching.* - Die Ausgrabungen in Manching 13.
 FINGERLIN, G. 1986, *Dangstetten I. Katalog der Funde.* - Forsch. u. Ber. z. Vor- u. Frühgesch. in Baden-Württ. 22.
 FREY, O.-H. 1968-1969, Halštatska naselja na Dolenjskem. - *Var. spom.* 13-14, 17 ss.
 FREYER, H. 1851, Historische Notizen. - *Mitt. Hist. Ver. Kr.* 6, 1.
 GABROVEC, S. 1991, Krka. - *Var. spom.* 33, 200 s.
 GABROVEC, S. 1994, *Stična 1. Naselbinska izkopavanja.* - Kat. in monogr. 28.
 HIRSCHBÄCK-MERHAR, G. 1984, Prazgodovinski depo Debeli vrh nad Predgradom. - *Arh. vest.* 35, 90 ss.
 KIBBERT, K. 1980, *Die Äxte und Beile im mittleren Westdeutschland I.* - Prähist. Bronzefunde IX/10.
 KNEZ, T. 1992, *Novo mesto II. Keltsko-rimsko grobišče Beletov vrt.* - Carniola archaeologica 2, Novo mesto.
 KNEZ, T. 1993, *Novo mesto III. Kapiteljska njiva. Knežja gomila* - Carniola archaeologica 3, Novo mesto.
 KOROŠEC, P. in J. KOROŠEC 1969, *Najdbe s koliščarskih naselbin pri Igu na Ljubljanskem barju.* - Kat. in monogr. 3.
 MAYER, F. 1977, *Die Äxte und Beile in Österreich.* - Prähist. Bronzefunde IX/9.
 MÜLLER-KARPE, H. 1959, *Beiträge zur Chronologie der Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen.* - Röm. Germ. Forsch. 22.

MÜLLNER, A. 1909, *Geschichte des Eisens in Krain, Görz und Istrien.* - Wien und Leipzig.
 PARZINGER, H. 1988-1989, Hallstattzeitlichen Grabhügel bei Dobrnič. - *Arh. vest.* 39-40, 529 ss.
 PEČNIK, J. 1889, rk. *Beschreibung der Karte Weixelburg und Zirknitz aus prähistorische Zeit.* - Arhiv Slovenije, Fond Pečnik, Priv. XXXIX, fasc. 3.
 PEČNIK, J. 1889, rk. *Beschreibung der Spezialkarte "Rudolfswerth" aus der prähistorischen Zeit.* - Arhiv Rep. Slovenije, fond Pečnik, Priv. XXXIX, fasc. 3.
 PEČNIK, J. 1892, Gradišči pri Dvoru in Mačkovi blizu Žužemberka. - *Ljubljanski zvon* 12, 692.
 PEČNIK, J. 1894, Pogled na kranjska gradišča. - *Izv. muz. dr. Kr.* 4, 6 ss.
 PEČNIK, J. 1904, Prazgodovinska najdišča na Kranjskem. - *Izv. muz. dr. Kr.* 14, 27 ss, 125 ss in 185 ss.
 PLETERSKEI, A. 1986, Male Dole pri Stehanji vasi. - *Var. spom.* 28, 244 s.
 ŘÍHOVSKÝ, J. 1972, *Die Messer in Mähren und Ostalpengebiet.* - Prähist. Bronzefunde VII/1.
 ŘÍHOVSKÝ, J. 1979, *Die Nadeln in Mähren und im Ostalpengebiet.* - Prähist. Bronzefunde XIII/5.
 ŘÍHOVSKÝ, J. 1983, *Die Nadeln in Westungarn I.* - Prähist. Bronzefunde XIII/10.
 ŘÍHOVSKÝ, J. 1992, *Die Äxte, Beile, Meisel und Hämmer in Mähren.* - Prähist. Bronzefunde IX/17.
 RUTAR, S. 1899, Rimska cesta "Aquileia-Siscia". - *Izv. muz. dr. Kr.* 9, 27 ss, 41 ss in 113 ss.
 SOKOL, V. 1988-1989, Grob br. 7 kulture žarnih polja iz Moravča kod Sesveta (Zagreb). - *Arh. vest.* 39-40, 425 ss.
 STANČIČ, Z., J. DULAR, V. GAFFNEY in S. TECCO-HVALA 1995, A GIS-based analysis of Later Prehistoric settlement patterns in Dolenjska, Slovenia. - *BAR Int. Ser.* 598, 161 ss.
 STARE, F. 1975, *Dobova.* - Pos. muz. Brež. 2.
 STARE, V. 1973, Gomile pod Koriti na Dolenjskem. - *Arh. vest.* 24, 744 ss.
 STARE, V. 1964-1965, Železnodobne gomile na Vinkovem vrhu. - *Arh. vest.* 15-16, 215 ss.
 STRMČNIK-GULIČ, M. 1988-1989, Bronastodobni naselitveni kompleks v Rabelčji vasi na Ptuj. - *Arh. vest.* 39-40, 147 ss.
 ŠAVEL, I. 1988-1989, Bronastodobna naselbina Oloris pri Dolnjem Lakošu. - *Arh. vest.* 39-40, 127 ss.
 TECCO HVALA, S. 1990, Gradec pri Mirni; Kincej nad Trbincem; Sv. Ana nad Vrhpečjo. - V: *Arheološka najdišča Dolenjske*, 27 s, 29 s, 65, Novo mesto.
 TERŽAN, B. 1973, Valična vas. - *Arh. vest.* 24, 660 ss.
 TERŽAN, B. 1990, *Starejša železna doba na Slovenskem Štajerskem.* - Kat. in monogr. 25.
 VINSKI-GASPARINI, K. 1973, *Kultura polja sa žarama u sjevernoj Hrvatskoj.* - Monografije 1.

Vorgeschichtliche Höhensiedlungen in der Suha krajina

Zusammenfassung

EINLEITUNG

Mit dem Artikel über die Höhensiedlungen in der Suha krajina setzen wir die Veröffentlichungen über die Ergebnisse der Forschungen fort, die wir schon eine Reihe von Jahren im Rahmen des Projektes *Befestigte vorgeschichtliche Höhensiedlungen in Dolenjsko* durchführen. Das Projekt stellt eine gemeinsame Arbeit mehrerer Institutionen dar, denn neben dem Institut für Archäologie sind die ganze Zeit das Nationalmuseum aus Ljubljana sowie die Archäologen vom Amt für Natur- und Denkmalschutz (Zavod za naravno in kulturno dediščino) aus Novo mesto an den Untersuchungen beteiligt.

Da die Hauptziele des Projektes und die Arbeitsmethode schon in der Veröffentlichung der Siedlungen in der Temeniška und der Mirenska dolina (Dular *et al.* 1991) vorgestellt wurden, sollen sie an dieser Stelle nicht wiederholt werden. Erwähnenswert ist allerdings, daß wir bis 1994 durch Landesaufnahmen nahezu 80 Prozent des zu erforschenden Gebietes untersucht haben. Auf diese Weise gelang es uns, eine verhältnismäßig umfangreiche Datenbank anzulegen, die schon jetzt eine ausgezeichnete Grundlage für die Untersuchungen der Besiedlungsgeschichte Mittelsloweniens in der Spätbronze- und der Eisenzeit bildet. Zusammen mit den Landesaufnahmen haben wir auch die alten Archivquellen analysiert, ohne deren Berücksichtigung die Kenntnisse der Fundstätten nur lückenhaft wären. Im Jahre 1994 haben wir mit Hilfe der GIS Technologie auch die ersten Analysen von Einflüssen der Besiedlung auf die Umgebung durchgeführt (Stančič *et al.* 1995). Für solche Erforschungen benötigen wir genaue Angaben, und zwar nicht nur über die Lage, sondern auch über das Alter der einzelnen Fundorte. Da wir uns dessen schon zu Beginn unserer Forschungen bewußt waren, haben wir in den Siedlungen systematisch Sondierungen durchgeführt. Die Resultate der bisherigen Forschungen erwiesen sich als sehr erfolgreich. Obwohl wir in den meisten Siedlungen nur einen Schnitt angelegt haben, konnten wir fast in allen Fällen mit ziemlicher Genauigkeit ihren Zeitraum bestimmen. Die Chronologie war demnach eines der Hauptziele unserer Untersuchungen. Angaben von Befestigungen und Innenstrukturen sind natürlich ebenso wichtig, aber sie standen nicht im Zentrum unseres Interesses. Die bisherigen Forschungsergebnisse wurden in mehreren Veröffentlichungen vorgestellt (Tecco Hvala 1990; Dular *et al.* 1991; Dular 1992; id. 1993), die den jeweiligen Fundort behandelnden Publikationen gedenken wir auch künftig fortzusetzen.

Im vorliegenden Artikel werden die Befunde und Funde von sieben, in den Jahren von 1990 bis 1993 erforschten Höhensiedlungen in der Suha krajina vorgestellt (*Abb. 1*). 1990 haben wir fünf Siedlungen erforscht, und zwar Cvinger oberhalb von Korita, Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču, Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol, Plešivica oberhalb von Drenje und Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku. Die Siedlung Gradec bei Vinkov Vrh wurde 1993 sondiert, Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj dagegen schon zehn Jahre zuvor (1983), und zwar im Rahmen der Ausgrabungen der dortigen spätantiken Siedlung (*cf.* Ciglencič 1984).

Beim Projekt wurden die Autoren dieses Artikels von mehreren Mitarbeitern unterstützt. Janez Dirjec und Primož Pavlin wirkten mit bei der Ausgrabungsleitung, Polona Bitenc, Andreja Dolenc und Barbara Jerin sorgten für die zeichnerische Dokumentation. Die Inventarisierung des Materials im Nationalmuseum wurde von Zvezdana Modrijan und Barbara Jerin durchgeführt. Das keramische Material präparierte Mišo Pflaum, Tamara Korošec und Dragica Knific-Lunder

fertigten die Zeichnungen der Gegenstände an. Bei den Ausgrabungen auf dem Makovec oberhalb von Zagorica und auf dem Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol wirkte als Gast auch unser Kollege Michael N. Geselowitz aus Cambridge in den USA mit. Allen sei an dieser Stelle für ihre Mitarbeit herzlich gedankt!

Dular

GEOGRAPHISCHE CHARAKTERISTIKA DER SUHA KRAJINA

Wenn wir von der Suha krajina sprechen, denken wir gewöhnlich an die Landschaft am Oberlauf des Krka-Flusses. Es handelt sich um ausgesprochenes Karstland, das sich im Westen bis Dobropolje und Mala gora, im Norden bis zur Krka-Quelle und im Osten bis zum Temeniča-Tal erstreckt. Im Süden endet die Suha krajina bei Soteska bzw. am Rande des Kočevski Rog. Der Großteil dieses weiten Plateaus liegt zwischen 300 und 400 Meter über dem Meeresspiegel, einige Bergrücken und Gipfel liegen auch darüber. Von den charakteristischsten sind Lisec (565 m), Trebni vrh (581 m), Plešivica (594 m), Korinjski hrib (731 m) und Planski vrh (777 m) zu erwähnen.

Das Plateau hat einen ausgesprochenen Karstcharakter mit seinen zahlreichen Dolinen und Uvalas, worin sich schon viel Verwitterungsgestein angesammelt hat. Es sind größere Becken vorhanden, von denen sich zur Besiedlung insbesondere das bei Dobrnič eignet, denn dort gibt es viel fruchtbaren Boden. Ein typisches Karstfeld ist auch Globodol. Es zieht sich in Süd-Nord-Richtung und ist von allen Seiten von hohen bewaldeten Bergen umgeben. Durch den fruchtbaren Boden begünstigt, entstanden dort eng zusammengedrängte drei Dörfer.

Infolge der starken Verkarstung gibt es in der Suha krajina keine oberirdischen Gewässer. Alle Wasserläufe fließen unterirdisch und auch die seltenen Quellen versickern schnell unter die Oberfläche. Eine Ausnahme bildet natürlich der Krka-Fluß, der in eine 15 bis 20 m tiefe Schlucht sein Flußbett eingeschnitten hat und der in Trockenzeiten in der Suha krajina die einzige verlässliche Wasserquelle darstellt. Die Krka entspringt als starke Karstquelle in der Nähe des Dorfes Gradiček und hat am Oberlauf mit Ausnahme der Višnjica keine größeren Nebenflüsse. Zusätzliches Wasser erhält sie nur aus kleineren Karstquellen unmittelbar am Flußbett, wovon sich nur der Globočec bei Zagradec durch größere Wassermenge auszeichnen kann.

Agrarland gibt es in der Suha krajina nur wenig. Vom Gesamtgebiet sind kaum mehr als 10 % bebaut. Die fruchtbarsten Felder liegen auf den Terrassen entlang der Krka und im Becken von Dobrnič. Ansonsten ist der Großteil der Landschaft mit Strauchwerk und Wäldern bedeckt, die mit Ausnahme des Reviers oberhalb von Soteska keine besondere Qualität aufweisen, vorherrschend sind nämlich Buchen und Birken.

Für die einstige Wirtschaft in der Suha krajina war das reiche Vorkommen an Eisenerz von großer Bedeutung. Vorherrschend ist Bohnenerz, das man schon an der Oberfläche finden kann, so ist es nicht verwunderlich, daß noch im 19. Jahrhundert an der Krka große Eisenhütten (Zagradec, Dvor) in Betrieb waren.

Die Suha krajina ist auch wegen der Straßenverbindungen bedeutsam. Die Hauptverkehrsader stellt das Krka-Tal dar, das in seiner ganzen Länge von der Quelle bis Dolenjske Toplice

passierbar ist. Eine Ausnahme ist eigentlich nur ein enger Abschnitt oberhalb von Soteska, der allerdings auch nicht länger ist als knapp zwei Kilometer. Durch das Krka-Tal führt nämlich der kürzeste Weg vom Grosupljer Becken und dem Raum Stična im Norden zum Tal Črmošnjiska dolina und zur Bela krajina im Süden. Verhältnismäßig günstig sind auch die Querverbindungen. Es seien nur die zwei wichtigsten erwähnt: die erste führt von Žužemberk nach Dobrnič und weiter in das Temenica-Tal; nicht weniger interessant ist auch der zweite Weg, es handelt sich um eine sehr alte Trasse, die von der Krka-Quelle nach Dobrepolje und von dort über Rašica auf das Bloke-Plateau gelegt wurde. Auf diese Weise wurde die kürzeste Verbindung zwischen Notranjsko und Dolenjsko geschaffen.

Dular

SIEDLUNGEN

Alle sieben Siedlungen wurden auf die gleiche Weise behandelt. Zunächst wird in aller Kürze der Fundort vorgestellt, es folgen die Beschreibung des Schnittes, der Befunde und die Zeitbestimmung.

Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj

Lage: Der Korinjski hrib (731 m) ist eine dominante Anhöhe inmitten eines Gebirges, das sich zwischen dem Krka-Tal und dem Dobrepolje erstreckt (Abb. 2). Bis zum Dorf Veliki Korinj, das unterhalb der Siedlung liegt, gelangen wir am leichtesten auf der Straße, die aus dem Dorf Krka dorthin führt, möglich ist auch ein etwas längerer Weg, und zwar der Waldweg aus dem Dorf Videm im Dobrepolje.

Bodenbeschaffenheit: Ausgesprochene Karstlandschaft; der Gipfel ist felsig, desgleichen seine Nord- und Osthänge.

Vegetation: Laubwald und Strauchwerk.

Verkehrsverbindungen: Die Siedlung liegt an einem alten Weg, der vom Krka-Tal zum Dobrepolje führt und weiter in Richtung Rašica. Er liegt abseits und verborgen inmitten eines schwer passierbaren Gebirges. Vom Gipfel hat man einen schönen Ausblick auf alle Seiten, insbesondere in Richtung Stična, Višnja Gora und auf die Suha krajina.

Beschreibung: Der Korinjski hrib ist steil, weswegen der Aufstieg von allen Seiten ungünstig ist. Die Besiedlung verdichtete sich um den Gipfel, den zwei Ringe von natürlichen Felsen umgeben (Abb. 3). Dahinter sind kleinere Terrassen entstanden, worauf aller Wahrscheinlichkeit nach einst Gebäude standen. Die Umfassung der Siedlung ist deutlich zu erkennen. An der Nordostseite wird sie abgeschlossen durch einen großen Felsblock, der einen scharfen Rand und Steilwände hat. Felsig und überhängend ist auch die gesamte Nordwestseite, während der Südhang sanfter geneigt ist. Wie die Erforschungen ergeben haben, hatte die Siedlung an dieser Stelle kein Befestigungswerk, so daß wir sie nur annähernd eingrenzen können. Dem Relief nach zu urteilen, verlief die Umfassung auf der Linie, wo der Steilhang am stärksten zum Tal abfällt. An dieser Stelle wurden in der Spätantike mehrere Türme errichtet, woraus wir schließen können, daß die spätantike Siedlung vorwiegend auf prähistorischer Grundlage errichtet wurde.

Das Gelände im Siedlungsinnen ist sehr felsig und steil. Günstigen Besiedlungsraum gibt es deshalb nur wenig. In Betracht kommen vor allem die Terrassen hinter dem Felsrand und die Plateaus zwischen den einzelnen Felsblöcken, die allerdings sehr klein sind. Die vorgeschichtlichen Besiedlungsstrukturen auf dem Korinjski hrib sind auch aufgrund der spätantiken Bebauung, die mit Sicherheit die älteren Funde beschädigt hat, schwer wiederzuerkennen.

Forschungsgeschichte: Wie eine Reihe anderer Fundorte wurden auch die Siedlung auf dem Korinjski hrib und die darauf liegenden vorgeschichtlichen und römischen Kulturreste von Jernej Pečnik entdeckt. Er berichtete auch, daß im Wald an der Ostseite ein Depot gefunden wurde, das ungefähr 6 Speerspitzen, 4 Beile und mehrere Armbänder enthielt, die aus Bronzeblech hergestellt waren. Von dem gesamten Fund ist lediglich ein Halsring aus Bronze erhalten, den Pečnik für das damalige Landesmuseum erringen konnte (Pečnik 1889, 41, 43; Pečnik 1894, 11 f.). Der römische Grabstein (AIJ 227 = CIL III 10791), der in der kleinen, zerfallenen St. Georgskirche unmittelbar unter dem nordöstlichen Siedlungsrand eingebaut war, war schon zuvor bekannt (Freyer 1851).

Im Jahre 1982 wurde die Siedlung auf dem Korinjski hrib vom Institut für Archäologie unter der Leitung Slavko Ciglencečis sondiert. Dort sind, wie sich herausstellte, erhebliche Reste spätantiker Gebäude erhalten, unter denen auch bescheidene vorgeschichtliche Funde lagen. Im folgenden Jahr (1983) wurden die Ausgrabungen systematisch durchgeführt. Untersucht wurden die gesamten spätantiken Baureste, die schon an der Oberfläche sichtbar waren. So konnte man sich ein Gesamtbild der Siedlung machen. An ihrem Rand wurden fünf Wehrtürme festgestellt, im Zentrum wurde dagegen eine frühchristliche Kirche mit Vorhalle und Baptisterium entdeckt (Ciglencečki 1984; Ciglencečki 1985).

Schnitt 1

Lage: Bei der Erforschung spätantiker Gebäude kamen auch vorgeschichtliche Reste an den Tag. Die Funde befanden sich hauptsächlich in den durcheinandergeworfenen Schichten, deshalb sind sie für die Stratigraphie der prähistorischen Siedlung wertlos. Da wir dennoch etwas mehr über die ältere Besiedlung auf dem Korinjski hrib in Erfahrung bringen wollten, haben wir uns entschlossen, an dessen Nordwestrand einen kleineren Schnitt anzusetzen. Uns interessierte, wie dick die Siedlungsschichten waren, zugleich wollten wir den Zeitraum der vorgeschichtlichen Siedlung herausfinden.

Wie gesagt, wurde der Schnitt an der Nordwestseite des Korinjski hrib angesetzt. Hier wurde nämlich hinter den Felsen eine relativ gut erhaltene, aber kleine Terrasse entdeckt, die den Anschein hatte, als sei sie von der spätantiken Besiedlung nicht beeinträchtigt worden. Der Schnitt war 2,5 m breit und 6 m lang. Damit wurde die ganze Terrasse durchschnitten. Alle Höhen wurden von einem Punkt gemessen, dessen absolute Höhe allerdings nicht berechnet wurde.

Befunde: Das Ergebnis der Sondage war bescheiden. Entgegen unserer Erwartungen stellte sich heraus, daß die Schichten auf der Terrasse sehr dünn waren, denn nur an einigen Stellen erreichten wir eine Tiefe von einem Meter. An allen übrigen Stellen stießen wir schon früher auf eine felsige Grundlage. Auch die Trennung der Schichten war sehr schwierig. Die Farbunterschiede zwischen den einzelnen Aufschüttungen waren nämlich sehr gering, leichter waren sie nach ihrer Struktur zu unterscheiden.

Wie aus der Zeichnung des Nordostprofils (Abb. 4 A) zu ersehen ist, haben wir auf dem Plateau vier Schichten voneinander getrennt. Auf *Schicht 1*, es handelt sich um dunkelbraune Lehmerde, stießen wir nur in den tiefsten Felseinbuchtungen. Darin fanden wir Wandverputzbrocken und einige untypische Scherbenstücke vor. Die Schicht wurde durch allmähliche Anhäufung gebildet.

Die unebene Oberfläche, aus der noch immer einzelne Felspitzen herausragten, wurde dann mit einer fast halben Meter dicken Aufschüttung aus dunkelbrauner Erde ausgeglichen. Das ist *Schicht 2*, wo sich ziemlich viel Steinschotter, Lehmverputzbrocken und Keramikfragmente befanden. Auf der geglätteten Oberfläche lagen eingeschlagene Steine. Leider ist dieses Detail im Profil nicht deutlich zu sehen, im Grundriß

konnten wir es hingegen gut dokumentieren (*Abb. 4 B*). Der Steinschotter ist als Hauspflaster zu interpretieren. Diese Erklärung wird durch die Entdeckung der Herdstelle untermauert, die auf dem Pflaster unmittelbar am natürlichen Felsen in der Mitte des Schnittes lag (*Abb. 5*). Die Schicht des Lehmüberzugs war 5 cm dick und 50 x 60 cm groß. Obwohl sie Sprünge aufwies, hatten einzelne Stücke noch immer eine glatte Oberfläche. Die Form des Hauses konnten wir natürlich nicht feststellen. Ebenso ungelöst blieb die Frage, wozu die großen Steine gedient hatten, die auf der Linie $x=3,6$ auf ganzer Schnittbreite angeordnet waren. Sie lagen nämlich auf dem Steinpflaster, was auch auf der Profilzeichnung gut zu erkennen ist (*Abb. 4 A*). Vielleicht bilden sie den Rest des Steinfundaments der nordwestlichen Hauswand.

Den Pflaster bedeckte braune Erde, die auf der Zeichnung als *Schicht 3* markiert ist. Auch darin befanden sich ziemlich viele Keramikfragmente, darunter gab es allerdings sehr wenig profilierte Stücke. Es handelt sich um eine allmählich angehäuften Schicht, die erst entstand, nachdem das Haus verlassen war. Alles war an der Oberfläche von Waldhumus bedeckt (*Schicht 4*).

Zeitbestimmung: Die unterste Schicht können wir leider nicht datieren, weil wir darin keine typischen Funde entdeckt haben. Das Haus mit der Herdstelle fällt dagegen gewiß in die jüngere Eisenzeit. Das bestätigen nicht nur die Funde aus *Schicht 2*, worauf sie errichtet war (*Taf. 1: 1-4, 6-8*), sondern auch die charakteristischen spätlatènezeitlichen Scherben, die im Pflaster selbst gefunden wurden (*Taf. 1: 11-13*). Das Haus und die darunter liegende Schicht gehören also in die Phase Mokronog III.

Soviel zur Situation auf der Terasse. Wann ist eigentlich überhaupt der Siedlungszeitraum auf dem Korinjski hrib anzusetzen? Eine Antwort auf diese Frage geben uns schon einige Funde, die wir in Schnitt 1 entdeckt haben. Es handelt sich nämlich um verhältnismäßig altes Material, das sonst in der La-Tène-Schicht 2 gelegen hatte, aber höchstwahrscheinlich bei der Planierung der Terasse dorthin gelangt war (*Taf. 1: 5,9,15*). Noch mehrere Angaben über die Zeitspanne der Siedlung ermöglichen uns die Funde, die bei der Ausgrabung der spätantiken Gebäude freigelegt wurden. Da sie in durcheinandergeworfenen Schichten lagen, sind die ursprünglichen Fundkontexte nicht bekannt. Sie werden typologisch veröffentlicht. Die genaue Lage der Gegenstände ist im Katalog aufgeführt.

Die ältesten Funde, die beweisen, daß der Korinjski hrib schon in der jüngeren Kupferzeit besiedelt war, sind zwei flache Kupferbeile. Von einem ist ein Schnittflächenfragment erhalten, das andere ist ganz (*Taf. 2: 1-2*). Das letztere hat eine ausgezeichnete Parallele im Beil und den Gußformen aus Dežmans Pfahlbau bei Ig, die Mayer als Typ Altheim klassifizierte (Korošec 1969, *Taf. 105: 13*; Mayer 1977, 58). Derart geformte Beile treten in der gesamten Kupferzeit auf, zu finden sind sie in einem ausgedehnten Raum östlich, nördlich und südlich der Alpen (ib. 62 f.; Kibbert 1980, 70; Řihovský 1992, 67 f., *Taf. 11: 116*). Die Besiedlung auf dem Korinjski hrib in der Kupferzeit bestätigt auch ein Keramikfragment, das mit charakteristischem Ritzornament verziert ist (*Taf. 2: 3*).

Das folgende Material, das wir vorstellen möchten, stammt aus der Bronzezeit. Diese Feststellung trifft nicht nur für die Metallfunde zu, sondern auch für die Keramik, worunter es einige sehr typische Stücke gibt. Dabei denken wir vor allem an die Wandungsscherben, die mit Buckeln verziert sind, und an die tunellartigen Griffe (*Taf. 2: 9-16*), also an Formen, wie wir sie von Dolnji Lakoš und den Fundorten der Virovitica-Gruppe her kennen (Šavel 1988-1989, *Taf. 3: 1*; Vinski-Gasparini 1973, *Taf. 11: 2,3,5; 14: 1; 16: 1,5*; Sokol 1988-1989, *Taf. 2: 2; 3: 1,2*). Diese Verbindung wird durch die Entdeckung dreier Gefäße bestätigt, auf die man bei Erdarbeiten unweit des Dorfes Krka stieß, das nur einige Kilometer nördlich des Korinjski hrib liegt (Gabrovec 1991). Obgleich die Fundumstände nicht ganz klar sind (wir wissen nämlich nicht, ob es sich um ein

Gräberfeld oder eine Siedlung handelt), liegt es klar auf der Hand, daß die Gefäße aus Krka in den oben erwähnten Kulturkreis gehören. Dafür sprechen sowohl die Formen als auch das typische Ornament der mit Kannelüren umgebenen Buckeln. Das keramische Material aus Krka und vom nahegelegenen Korinjski hrib stellt eine wesentliche räumliche Ausdehnung der Lakoš-Gruppe dar, denn mit ihren Einflüssen ist auch in Zentralslowenien zu rechnen (siehe auch den Fund aus Male Dole, wo eine ähnliche Keramik gefunden wurde - Pleterski 1986).

Neben der Keramik wurden auf dem Korinjski hrib bei den Ausgrabungen der spätantiken Gebäude auch einige beschädigte Metallfunde entdeckt: zwei Nadeln, ein Messer, zwei Sichel. Die Nadel mit einem abgeflachten kugelförmigen Kopf (*Taf. 2: 5*) fügt sich gut ein in den oben umrissenen Kulturkreis, denn ein ähnliches Exemplar wurde auch in der Siedlung in Rabelčja vas gefunden (Strmčnik-Gulič 1988-1989, *Taf. 4: 25*). Sehr zahlreich sind sie auch in den Depots der II. Stufe im nordwestlichen Kroatien vertreten (Vinski-Gasparini 1973, *Taf. 17: 12; 28: 25; 30: 13,17; 44: 15; 51: 19* usw.). In den besagten Depots kann man auch sehr gute Entsprechungen zu unseren beiden Sichel finden (*Taf. 2: 7,8 - cfr. Vinski-Gasparini 1973, Taf. 34: 4; 40: 9,11; 64: 10* usw.). Eine nahezu identische Sichel enthielt das Depot vom Debeli vrh oberhalb von Predgrad, die ebenso ein typischer Vertreter des Horizontes Ha A1 darstellt (Hirschbäck-Merhar 1984, *Taf. 6: 2*).

Die zweite Nadel (*Taf. 2: 4*) ist allem Anschein nach etwas jünger. Sie gehört nämlich zur Gruppe der sogenannten Schälchenkopfnadeln, die insbesondere aus Transdanubien stammen (die besten Parallelstücke sind aus Velemszentvid bekannt) und die Řihovský in die mittlere und jüngere Urnenfelderzeit datierte (Řihovský 1979, 209 ff.; 1983, 51 f.). Diese Datierung entspricht in etwa dem Ha-A2- und dem Ha-B1-Horizont nach mitteleuropäischer Chronologie, bestätigt wird sie durch eine fragmentierte Schälchenkopfnadel aus Dobova, die im Grab aus der II. Phase des dortigen Gräberfeldes gefunden wurde (Stare 1975, *Taf. 16: 11*; Dular 1978, Kombinationstabelle).

Zu dem Bronzemesser (*Taf. 2: 6*) ist nur schwer eine Parallele zu finden. Am ähnlichsten ist ein Messer aus Großmühl, der in einem Grab des Ha A1-Horizontes gefunden wurde (Řihovský 1972, 20; cfr. noch Müller-Karpe 1959, 103).

Die Keramik- und Metallfunde sind ein klarer Beweis dafür, daß der Korinjski hrib auch in der jüngeren Bronzezeit besiedelt war (Horizonte Bd D und Ha A). Diese Feststellung ist wichtig, denn dieser Zeitraum war in Zentralslowenien nur auf der Grundlage von Depotmaterial und wenigen Grabfunden bekannt. Eine Ausnahme bildet nur die Nekropole von Dobova, die man neu definieren und vor allem deren Beziehung zu den Funden des Lakoš-Komplexes aufklären muß. Auf dem Korinjski hrib gibt es nämlich Material, das für Dolnji Lakoš typisch ist, aber auch Funde, die von Dobova her bekannt sind (z.B. die Schälchenkopfnadel sowie die Einzugschalen mit schräg kannelierten Rändern - *Taf. 3: 1,2*). Allen Anzeichen nach war der Raum Zentralsloweniens in der jüngeren Bronzezeit nach mehreren Seiten hin offen. Verbindungen zum Westbalkan zeigte mit Material aus Ljubljana schon Biba Teržan auf (Teržan 1990, 22). Dem können wir jetzt noch die Beziehungen mit Transdanubien und den Fundorten im Gebiet zwischen Drau und Sava hinzufügen.

Die Frage, ob der Korinjski hrib auch in der späten Bronzezeit (Ha B) besiedelt war, können wir fürs erste noch nicht beantworten. Die Fragmente der facettierten Einzugschale und des facettierten Topfrandes (*Taf. 1: 5,16*) würden diese Möglichkeit jedenfalls zulassen, doch kann ein solches Ornament auch älter sein.

Nicht anzuzweifeln ist natürlich die Besiedlung in der jüngeren Eisenzeit. Ein Beweis dafür ist nicht nur der Rest eines Hauses, worauf wir in Schnitt 1 gestoßen sind, sondern auch das Material, das bei den Ausgrabungen der spätantiken Gebäu-

de freigelegt wurde. Angeführt seien nur der Rand eines Pokalgefäßes, das Fragment einer Eisenfibel und der Teil eines Warzenringes (Taf. 3: 8,9,13), also Gegenstände, die charakteristisch sind für die Stufe Mokronog III (Božič 1987, 876 ff; id. 1993, 190 ff.). In dieselbe Zeit fällt höchstwahrscheinlich auch der Bronzeknopf (Taf. 3: 10), der in Dolenjsko einige gute Parallelstücke hat, leider besitzen alle keine präzisen Fundangaben (Stare 1973, Taf. 8: 1; Teržan 1973, Taf. 13: 20-21, 24-27; Gabrovec 1994, Taf. 13: 4).

Unsere Ausführungen können wir zu dem folgenden Schluß zusammenfassen: die Siedlung auf dem Korinjski hrib war mit Sicherheit in vier Epochen besiedelt, und zwar in der jüngeren Kupferzeit, in der jüngeren Bronzezeit, in der späten Latène-Zeit und in der Spätantike. Es handelt sich um einen Ort, der in "kritischen" Epochen besiedelt war, deswegen gebührt ihm auch aus dieser Sicht von den bislang sondierten Siedlungen in Dolenjsko ein besonderer Platz.

Dular

Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku

Lage: Nördlich von Sela pri Šumberku erstreckt sich ein Kamm, der zwei beinahe gleich hohe Gipfel hat. Der nördliche ist leer, auf dem südlichen sind dagegen Reste einer prähistorischen Siedlung erhalten (Abb. 6). Der Kammhang ist relativ steil, nur vom Süden ist der Zugang sanfter geneigt. Von dieser Seite führt nach Stari grad auch der jetzige Weg.

Bodenbeschaffenheit: Kalkstein.

Vegetation: Laubwald.

Verkehrsverbindungen: Stari grad liegt abseits am Rande der Suha krajina, deswegen führten daran keine wichtigen Wege vorbei. Diese Feststellung bestätigt auch die Tatsache, daß sich in dessen weiterer Umgebung kein anderer archäologischer Fundort befindet. Am Fuße des Berges verläuft die jetzige Straße Žužemberk-Bič.

Beschreibung: Die Siedlung auf dem Stari grad ist klein, denn ihr Durchmesser beträgt kaum 100 m (Abb. 7). Die Umfassung, die geschlossen ist, paßt sich dem Relief gänzlich an, so umrandet sie eigentlich nur den Gipfel. An der Südseite, wo der Zugang zur Siedlung am leichtesten war, ist sie als Wall erhalten, der allerdings nur gut 30 m lang ist (Abb. 8). An der Ostseite ist die Befestigung als Rand einer steilen Böschung erhalten, hinter der eine etwas geneigte schmale Terrasse entstanden ist.

Gegen Norden geht die Terrasse wieder in einen niedrigen Wall über, der genauso wie der im Süden aus Steinen besteht. Der Wall ist nicht lang. Bald wird er wieder von einer Terrasse abgelöst, die nach knapp 30 m im Westhang verschwindet. Von dort an ist das Umfassungswerk der Siedlung nicht mehr erhalten.

Das Siedlungsinne von Stari grad ist ziemlich felsig. Mehr Erde hat sich nur auf der Terrasse an der Ostseite der Siedlung angesammelt sowie in kleineren Bereichen zwischen den natürlichen Felsen. An diesen Stellen kann man in den Maulwurfshäufen einzelne Keramikfragmente und Lehmverputzbrocken finden. Wo sich der Eingang befand, ist unklar. Zu suchen wäre er vor allem im Nordwesten der Siedlung, wohin auch der Waldweg auf den Gipfel führt.

Bisherige Forschungen: Die Siedlung wird schon von Jernej Pečnik erwähnt (Pečnik 1889, 115). Im Jahre 1935 wurden hier von Walter Schmid Ausgrabungen durchgeführt, der, wie die Zeitung *Jutro* berichtet, die Fundamente eines größeren und eines kleineren Hauses, ein Steinbeil, Keramikfragmente und Eisenschlacke gefunden hat. Daneben soll er zwischen den Felsen einen Rennofen und darin ein großes Stück Gußeisen entdeckt haben. Das wäre ein Beweis dafür, daß in der Siedlung auch Eisen verarbeitet wurde (*Jutro*, Montagsausgabe, 2. Sept. 1935, S. 2). Einige Funde von diesen Ausgra-

bungen werden im Nationalmuseum in Ljubljana aufbewahrt, es handelt sich um untypische Keramikfragmente und Lehmverputz (Inv.Nr. P 13015-13019).

Schnitt 1

Lage: Wir haben uns entschlossen, die Terrasse an der Ostseite von Stari grad zu untersuchen. Dort erschien uns das Gelände am geeignetsten, denn das Zentrum der Siedlung ist felsig und an den Stellen, wo die Umfassung als Wall erhalten ist, gibt es dahinter nur wenig günstigen Raum. Die Terrasse ist nach Osten geneigt. Sie ist 6 bis 8 m breit und geht abrupt in den Hang über. Der Siedlungsrand ist deshalb an dieser Stelle sehr deutlich zu erkennen. Der Schnitt wurde so angesetzt, daß er die Terrasse und einen Teil der Böschung durchschneidet. Ins Siedlungsinne reichte er 6 m und den Hang entlang 3 m. Damit wollten wir die Struktur der Schichten auf der Terrasse und am Siedlungsrand erforschen. Der Punkt $x=0$ und $y=0$ befand sich im Inneren der Siedlung. Die x -Werte stiegen gegen Osten und die y -Werte gegen Norden. Alle Höhen wurden von einem Punkt aus gemessen, dessen absolute Höhe allerdings nicht berechnet wurde.

Befunde: Die Struktur der Schicht auf der Terrasse war, wie der Schnitt ergeben hat, relativ einfach (Abb. 9 A). Da der Stari grad aus Kalkstein besteht, stießen wir auf dem Grund der ganzen Schnittlänge auf natürlichen Felsen. Infolge des Verwitterungsprozesses war er stark gegliedert und brüchig. Auf der Felsengrundlage befand sich fetter rotbrauner Lehm, den wir als *Schicht 1* bezeichneten. Am Nordprofil stellten wir sie nur zwischen den Linien $x=3$ und $x=7$ fest, sonst erstreckte sie sich auf der gesamten Schnittlänge (Abb. 9 A und 9 B). Die Funde in Schicht 1 (Keramik, Lehmverputz) waren spärlich und gleichmäßig verstreut. Darin wurden keine Baustrukturen entdeckt. Die Schicht ist folglich nach und nach entstanden, höchstwahrscheinlich durch Anschwemmung.

Auf Schicht 1 stand zwischen den Linien $x=5$ und $x=7$ eine Mauer. Sie war demnach 2 m dick. An der ursprünglichen Stelle blieb nur die niedrigste Lage der Steine, diejenigen, die höher gelegen hatten, wurden entweder in der Vergangenheit entfernt oder rutschten den ziemlich steilen Hang hinunter. Eine Ausnahme bildeten zwei Steine im Nordprofil, was auch auf dessen Zeichnung gut erkennbar ist (Abb. 9 A). Die Mauer war so errichtet, daß für die beiden Fronten größere Steine gebraucht wurden. Das trifft insbesondere für die Außenseite zu, während das Mauerinnere mit kleineren Bruchsteinen aufgefüllt war. Zwischen dem Steinschotter befand sich eine Erdfüllung, wo hier und da Lehmverputzbrocken und so manch untypische Wandungsscherbe gefunden wurden.

Hinter der Befestigungsmauer stand im Inneren der Siedlung zwischen $x=1$ und $x=5$ ein Haus, das im Nordprofil (Abb. 9 A) als *Schicht 2* zu sehen ist. Das war dunkelbraune Erde voller Scherben und Wandverputz. Ihre Stärke schwankte zwischen 20 und 30 cm. Die Schicht war verhältnismäßig deutlich auch im Grundriß zu erkennen (Abb. 9 B). Sie hatte deutliche Ränder und breitete sich nahezu auf der gesamten Nord-schnittlänge aus. Auch auf ihrer Oberfläche lagen ziemlich viele Lehmverputzbrocken; auf einen geschlossenen, 10 cm dicken Haufen stießen wir an der Felsspitze in der Nordost-ecke des Schnittes. Daneben lag das Fragment eines Tönnings, ein Spinnwirtel und ein Mahlsteinstück. Den dunkelbraunen Erdleck (Schicht 2), den Verputzhaufen und die Funde können wir ohne Vorbehalt als Hausreste interpretieren. Mit dem Schnitt haben wir nur dessen Südteil durchgeschnitten, es war aber leider so schlecht erhalten, daß die Bautechnik, in der es errichtet wurde, nicht festzustellen war. Bei der Freilegung stießen wir weder auf Balkenreste noch auf Pfostenlöcher. Der Wandverputz war hauptsächlich zerbröckelt. An einigen Stücken waren die Abdrücke runder Balken mit Durchmessern zwischen 5 und 10 cm erhalten und mindestens an zwei

Fragmenten auch die Abdrücke gespaltener Balken. In der von unterhalb der zerfallenen Wand stammenden Probe stellten wir mittels paläobotanischen Analysen das Vorhandensein von Getreide (Hirse) und Kreuzblütlern (Senf, Raps) fest (Culiberg, Šerclj 1995, 173).

Die chronologische Beziehung zwischen dem Haus und der davorstehenden Mauer ist nicht ganz klar, denn sie berühren einander nicht unmittelbar (siehe Zeichnung des Nordprofils - Abb. 9 A). Allerdings liegen beide Objekte auf Schicht 1, deswegen besteht zwischen beiden kein erheblicher Zeitunterschied.

Als das Haus abgebrannt und die Mauer zerfallen war, sammelte sich auf der Terrasse, die wir mit dem Schnitt untersucht haben, allmählich braune Erde an (Schicht 3). Durchflochten war sie mit zahlreichen Wurzeln und die Funde darin waren spärlich und verstreut (neben vorgeschichtlichen Scherben auch rezente). Die Schicht entstand erst, nachdem die Siedlung auf dem Stari grad verlassen war.

Zeitbestimmung: Wie die Sondierung der Terrasse an der Ostseite des Stari grad ergeben hat, war die Schichtung in diesem Teil der Siedlung bescheiden, denn wir entdeckten nur zwei Schichten und die Befestigungsmauer.

Die Keramikfragmente in Schicht 1 sind größtenteils reduktionsgebrannt, leider befand sich darunter kein profiliertes Stück. Eine präzise Datierung der Schicht ist deshalb nicht möglich.

Später wurde am Siedlungsrand eine Befestigungsmauer gebaut, dahinter stand ein Haus. Beide Objekte stammen höchstwahrscheinlich aus derselben Zeit. Auch die Funde in Schicht 2 (Haus) sind überwiegend reduktionsgebrannt. Sie waren zwar zahlreich vertreten, aber ihre Formen waren nicht typisch. Eine Ausnahme bilden nur zwei Stücke, und zwar eine Wandungsscherbe, verziert mit charakteristischen schräg zueinander angebrachten Ritzlinien, und das Fragment eines gegliederten Griffs (Taf. 4: 6-7). Die gleichen Gegenstände wurden auch in Gradec bei Mirna entdeckt, und zwar in dessen Phase 3, die man zum Horizont Ljubljansko barje III (Maharski prekopa) bzw. zur Stufe Boleraz im Donauraum in Parallele setzen kann (Dular *et al.* 1991, 89, Taf. 30: 17-19; 34: 16). Das ist auch der zeitliche Rahmen, in den wir das Mauerwerk und das Haus auf dem Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku stellen müssen. Schicht 1, die Keramik von ähnlicher Faktur enthielt, ist schon wegen stratigraphischer Abhängigkeit älter, wieviel, ist natürlich schwer zu sagen.

Nach dem Verfall des Gebäudes und der Befestigungsmauer wurde die Siedlung verlassen, jedoch, wie es scheint, nicht für immer. Wenn der Bericht von Schmid's Untersuchungen genau ist, war Stari grad auch in der Eisenzeit besiedelt. Leider konnte der auf der Terrasse angesetzte Schnitt diese Angaben nicht bestätigen. Einen solchen Schluß können wir nicht einmal auf der Grundlage der bescheidenen Scherben ziehen, die von Schmid's Forschungen das Nationalmuseum aufbewahrt. So steht zunächst nur fest, daß die Siedlung in der Kupferzeit bewohnt war.

Dular

Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču

Lage: Die Siedlung liegt nördlich vom Cvinger oberhalb von Korita und ist von dort kaum 500 Meter entfernt. Sie wurde demnach auf demselben Hügel errichtet, der sich inmitten des Dobrniško polje erhebt, allerdings befindet sie sich auf dem Nachbargipfel (Abb. 10). Am Fuße des Makovec, im Westen, liegt das Dorf Zagorica pri Dobrniču.

Bodenbeschaffenheit: Kalkstein.

Vegetation: Wiese und Wald.

Verkehrsverbindungen: Die Siedlung ist zentral gelegen, denn sie befindet sich auf dem kuppenförmigen Gipfel des Hügels,

der von allen Seiten vom weiten Feld Dobrniško polje umgeben ist. Nur dieses umranden im Norden, Osten und Westen verhältnismäßig hohe Berge, der Bereich hat schon aufgrund natürlicher Gegebenheiten einen geschlossenen, man könnte sagen autarken Charakter. Die Verkehrsverbindung nach Norden, in Richtung Temeniška dolina, ist ungünstig, denn man muß den ca. 200 m höheren Grmada-Grat überqueren. Bequemer ist der Weg zum Tal des Krka-Oberlaufes, das ohne jegliche natürliche Hindernisse zu erreichen ist. Relativ mühelos ist auch der Weg nach Osten, wo man über den Paß bei Jordankal schnell zum Globodolsko polje und noch weiter nach Mirna Peč gelangen kann.

Beschreibung: Die Umfassung der Siedlung ist deutlich erkennbar (Abb. 11). Im Süden ist sie erhalten als niedrige Böschung, die an der Ostseite allmählich zunimmt und eine Breite bis zu 7 m erreicht. Dahinter entstand eine große Terrasse. Die Böschung geht am Nordostende der Siedlung nach und nach in den Hang über, zum Teil war die Umfassung an dieser Stelle auch wegen Bodenbearbeitung umgestaltet (Pflugspuren, Zufahrt auf den ehemaligen Acker). Da der Aufstieg von Nordosten auf der breiten und nahezu flachen Gipfelhöhe am leichtesten ist, wurde die Siedlung von dieser Seite sorgsam durch einen gewaltigen Abschnittswall befestigt. Dieser ist noch heute bis zu 3 m hoch, seine größte Breite beträgt über 15 m (Abb. 12). Der Wall reicht an der Westseite nur bis zum Feldweg, wo er abrupt in die Böschung übergeht, die sich fast über den gesamten nördlichen Berghang erstreckt. Auch hier ist hinter der Böschung die Terrasse erhalten, die im Vergleich zur südlichen allerdings erheblich schmaler ist. An der äußersten Westseite des Makovec ist die Böschung nicht mehr erhalten. Die Siedlungsumfassung können wir nur annähernd verfolgen, und zwar am Rand eines relativ ebenen Geländes, welches dann im Westen steil abfällt.

Wo sich der Eingang in die Siedlung befand, ist nicht klar. In Frage kommen zwei Stellen, und zwar dort, wo auf den Makovec auch die jetzigen Fahrwege hinaufführen. Das Siedlungsinne ist groß und fast eben. Auf dem kuppenförmigen Gipfel ragen hier und da natürliche Felsen aus dem Boden. Zur Besiedlung war der gesamte Gipfel geeignet, allerdings treten einzelne Keramikbrocken vor allem auf der Süd- und Westterrasse auf. Auf dem Gipfel selbst gibt es an der Oberfläche gewissermaßen keine Funde. Gebrannte Erdklumpen sind auch außerhalb der Siedlung zu finden, und zwar am südlichen Wiesenhang.

Bisherige Erforschungen: Die Siedlung findet zwar schon bei Simon Rutar Erwähnung, sie ist aber bis 1990 nicht erforscht worden (Rutar 1899, 48).

Dular

Schnitt 1

Lage: Für den Schnitt wählten wir den mit Gras und nicht dicht mit Sträuchern bewachsenen Südrand der Siedlung. Die sanft geneigte Terrasse, die durch den scharfen Rand vom langen Abhang deutlich getrennt wird, erschien uns die geeignetste Stelle für den Schnitt. Der Schnitt war 11 m lang und 3 m breit. Er wurde so angesetzt, daß der längere Teil ins Siedlungsinne reichte (9 m), der kürzere dagegen über den Rand an den äußeren Hang (2 m). Der Ausgangspunkt ($x=0$; $y=0$) befand sich im Siedlungsinne, die x -Werte stiegen gegen Osten und die y -Werte gegen Süden. Die Höhenverhältnisse wurden vom natürlichen Felsen nordöstlich des Schnittes gemessen, dessen absolute Höhe allerdings nicht berechnet wurde.

Befunde: Die Stratigraphie war, wie wir aufgrund der Ausgrabungen feststellen konnten, in diesem Teil der Siedlung sehr einfach (Beil. 1). Mit dem Schnitt gelangten wir überall auf das Niveau sterilen gelben Lehms, nur am äußersten Nordende des Schnittes stießen wir schon 0,2 m unter der

Oberfläche auf Felsengrundlage. Zwischen dem Humus mit Rasen (*Schicht 4*) und steriler Erde erstreckte sich über die gesamte Schnittlänge eine schwer trennbare braune Lehmerde (*Schicht 1*), die zwischen $y=8$ und $y=11,5$, also direkt am Rand der Siedlung, eine etwas grauere Farbe annahm. Auf der Zeichnung des Westprofils (*Beil. 1*) ist deutlich zu erkennen, daß dieser graue Einschub (*Schicht 2*) bis 0,4 m dick ist und sich der sanften Neigung der sterilen Erde anpaßt, wo bei $y=8,6$ eine flache Eingrabung bzw. ein Niveauausgleich zu beobachten ist. Darin befanden sich mehrere Keramikfragmente (*Taf. 5: 1-2*).

Auf Schicht 2 lagen Steine, die bis zur Ende des Schnittes bei $y=11,5$ reichten. Die Steine waren klein, abgerundet und eckig, durcheinandergeworfen lagen sie auf ganzer Schnittbreite. Was sie darstellen, ist schwer zu sagen, mit Sicherheit bilden sie keine Reste der Befestigungsmauer. Zwischen den Steinen, die mit Humus bedeckt waren (*Schicht 4*), lagen einige prähistorische Scherben (*Taf. 5: 3-8*).

Im Siedlungsinnen stießen wir zwischen $y=5,5$ und $y=6,7$ auf eine größere Fläche zerbrochener Keramik. Die Scherben lagen in brauner Lehmerde (*Schicht 1*) und verschwanden im Ostprofil (*Abb. 14*). Da wir den Fund (wir nannten ihn *Haus 1*) vollständig untersuchen wollten, machten wir den Schnitt an dieser Stelle etwas breiter. Nach unseren Feststellungen lag die Keramik 4 m in Richtung Osten (*Abb. 15*). Vorherrschend war Hausinventar: Pithosse, Töpfe verschiedener Formen und Größen, Einzugsschalen, eine Backhaube und ein Spinnwirtel (*Taf. 5: 9-11; 6: 1-14; 7: 1-8; 8: 1-8*) sowie ein Mahlsteinstück (*Abb. 16*). Unter der überwiegend massiv und grob angefertigten Tonware treten der besseren Qualität nach hervor: zwei Einzugsschalen (*Taf. 5: 9-10*), die mit Rollabdrücken verzierte Wandungsscherbe (*Taf. 6: 14*) und ein Topfrand (*Taf. 6: 1*). Die Funde lagen auf demselben Niveau und auf relativ großer Oberfläche, deswegen handelt es sich in der Tat höchstwahrscheinlich um den Inventarrest eines vorgeschichtlichen Hauses. Leider konnten wir davon in der farblich nicht ausgeprägten Erde keine anderen handgreiflicheren Spuren entdecken.

Auf dürrtliche Reste der Wohnoberfläche stießen wir auch am äußersten Nordende des Schnittes. Es handelt sich eigentlich um einen bescheidenen Einbau in die Felsengrundlage, den Hausverputzbrocken, einige Keramikstücke und ein Spinnwirtel (*Taf. 8: 9*) umgaben. Hinzu kommt noch ein gut erkennbarer Umriß eines Pfostenloches mit einem Durchmesser von 16 cm. Reste eines Wohnniveaus sind zum Teil auch im Westprofil erhalten, wo sie als *Schicht 3* gekennzeichnet wurden.

Zeitbestimmung: Die stratigraphischen Beziehungen sprechen für die Gleichzeitigkeit beider Baugelände (*Haus 1* und *Schicht 3*) und der *Schicht 2* am Terrassenrand. Die Siedlung war also einschichtig und den Feststellungen von Schnitt 1 nach zu urteilen, war sie auch nicht befestigt. Die Steine, die auf *Schicht 2* lagen, sind nämlich jünger. Zur Datierung der Siedlung, die offensichtlich nur kurze Zeit in der späten Bronzezeit bewohnt war (*cf. Dular 1993, 105*), dienen die Einzugsschalen mit facettiertem Rand (*Taf. 5: 2,10*), die mit Rollabdrücken verzierte Wandung (*Taf. 6: 14*) sowie die Griffe der Krüge bzw. Amphoren (*Taf. 8: 1-3*). In diese Zeit fallen auch die Töpfe (*Pithosse*) mit facettierten Rändern (*Taf. 7: 6-8*).

Die steinerne Pfeilspitze (*Abb. 17*), die wir im Humus entdeckten, als wir den Schnitt breiter machten, könnte auf eine ältere Besiedlung hindeuten, jedoch läßt sich auf der Grundlage eines einzigen Fundes nichts Genaueres sagen.

Svoljšak

Cvinger oberhalb von Korita

Lage: Die Siedlung liegt am äußersten Südgipfel des langgestreckten kuppenförmigen Hügels südwestlich von Korita.

Bodenbeschaffenheit: Kalkstein.

Vegetation: Wiesen und Wald.

Verkehrsverbindungen: Cvinger hat eine zentrale Lage und beherrscht ausgezeichnet das Dobrniško polje, das von drei Seiten von verhältnismäßig hohen Bergen umgeben ist. Der Weg nach Norden, d.h. zum Temenica-Tal, verläuft über die steile Grmada, nach Osten zum Globodolsko polje und nach Mirna Peč über den Paß bei Jordankal. Am mühelosesten ist die Strecke zu den Siedlungen am Krka-Oberlauf. Der Weg dorthin führt zwar über welliges Karstgelände, wo aber keine Höhenhindernisse zu überwinden sind.

Beschreibung: Die Siedlungsumfassung ist geschlossen und größtenteils als Wall erhalten (*Abb. 18 und 19*). Dieser ist sehr schön, insbesondere an der Westseite, wo man ihn in einer Länge von mehr als 200 m verfolgen kann (*Abb. 20*). In den anderen Teilen der Siedlung tritt der Wall nur noch in kürzeren Abschnitten (bis 70 m) in Erscheinung, dazwischen ist die Umfassung als Rand einer sehr steilen Böschung erhalten.

Es gab höchstwahrscheinlich zwei Siedlungseingänge. Der erste befindet sich im Nordosten, wo auf den Cvinger auch der jetzige Weg hinaufführt (*Abb. 21*). Da er gut erhalten ist, ist das Tor an dieser Stelle nicht zu bezweifeln. Fraglicher ist dagegen der Ausgang nach Süden, also in Richtung der Nekropole in der Nähe des Dorfes Dobrava. Hier ist zwar in der Umfassung eine deutliche Lücke zu sehen (*Abb. 22*), die aber vielleicht infolge des dortigen Feldweges entstanden ist. Eine klare Antwort auf die Frage, wie an dieser Stelle der Eingang ausgesehen habe, könnte nur eine planmäßige Ausgrabung geben.

Im Siedlungsinnen steigt das Gelände zum höchsten Punkt über mehrere Terrassen allmählich an, die höchstwahrscheinlich infolge rezenter Bodenbearbeitung entstanden sind. Die Terrassen sind zahlreich, insbesondere am Nord- und Osthang des Cvingers und passen sich hauptsächlich der natürlichen Gestaltung des Berges an.

Der Bereich hinter der Böschung an der Ostseite des Cvingers ist groß. Hinter dem Rand breitet sich eine fast ebene Terrasse aus, wo sich einst ein Acker befand, dort wächst jetzt Gras (*Abb. 23*). Eine sehr schöne, aber etwas schmalere Terrasse erstreckt sich auch hinter dem Wall an der Süd- und Westseite der Siedlung. Die Oberflächenfunde (Keramik, Schlacke) sind zahlreich. Am meisten gibt es davon auf den Terrassen hinter dem Wall, sie kommen aber auch in Maulwurfshäufen im höchstgelegenen Bereich der Siedlung vor.

Bisherige Forschungen: Cvinger oberhalb von Korita wird zum erstenmal von Jernej Pečnik erwähnt. In seiner Beschreibung führt er all seine wichtigsten Merkmale an: den Wall, die Stellen, wo Häuser gestanden haben sollen, und Oberflächenfunde (Pečnik 1889, 93). In späteren Veröffentlichungen werden diese Feststellungen hauptsächlich nur übernommen (Pečnik 1894, 7; Rutar 1899, 48; Pečnik 1904, 33; Müllner 1909, 73). Eine Skizze der Siedlung wurde von O.-H. Frey veröffentlicht (Frey 1968-1969, 19).

Die nächstgelegenen Gräberfelder: Die Hauptnekropole (Gomile pri Dobravi) liegt südwestlich der Siedlung. Die übrigen Hügelgräberfelder sind kleiner, es gibt allerdings mehrere (Gomila bei Zagorica, Gabrje oberhalb von Korita, Pupeč oberhalb von Korita, Koželjeva hosta bei Reva). Das Material aus den ausgegrabenen Grabhügeln wurde von Vida Stare und Hermann Parzinger veröffentlicht (Stare 1973; Parzinger 1988-1989).

Schnitt 1

Lage: Der Schnitt wurde an der Nordwestseite der Siedlung angesetzt. Denn in diesem Bereich ist der Wall, hinter dem sich eine ausgedehnte und nahezu ebene Terrasse erstreckt, sehr gut erhalten. Dies erweckte in uns die Hoffnung, eine Stelle zu erforschen, wo dicke Schichten erhalten sind. Der

Schnitt war 10 m lang und 3 m breit. Es wurde nach Plana gegraben. Die x-Werte stiegen von Süden nach Norden und die y-Werte von Osten nach Westen. Alle Höhen wurden von demselben Punkt aus gemessen, dessen absolute Höhe über dem Meeresspiegel wir allerdings nicht berechnet haben.

Befunde: Erwartungsgemäß durchhieben wir mit dem Schnitt dicke Schichten. Der Schnitt reichte nämlich über 3 m tief, dabei kamen relativ klare Siedlungsstrukturen zum Vorschein. Die Situation in diesem Teil der Siedlung läßt sich am besten anhand des Ostprofils veranschaulichen (*Beil. 2*).

Auf dem Schnittgrund stießen wir auf gewachsenen Felsen, zum Teil auch auf gelben sterilen Lehm. Auf dieser ursprünglichen Unterlage des Hügels lag braungraue fettige Erde, die wir als *Schicht 1* bezeichneten. Sie zog sich über die gesamte Schnittlänge und darin befanden sich ziemlich viel Lehmverputzbrocken, Steinschotter und Holzkohle. Am dicksten war sie am Siedlungsrand, also zwischen den Linien $x=7,0$ und $x=9,0$, während sie nach Innen zu abnahm. Die Funde in Schicht 1 lagen verstreut, allerdings waren sie in der Tat gerade in dem oben erwähnten Bereich am zahlreichsten vertreten, also am Siedlungsrand. Gerade die Zerstreung der Funde spricht für die Tatsache, daß Schicht 1 allmählich entstanden ist. Darin befanden sich keine Baureste.

Auf Schicht 1 war eine Mauer errichtet. Ihre Innenfront verlief auf der Linie $x=6,5$, die Außenfront, die zum Teil eingegraben war, dagegen auf der Linie $x=9,4$. Der Zwischenraum war mit kleineren Steinen und Erde aufgefüllt. Die Mauer war also etwas weniger als 3 m dick. Leider sind an der ursprünglichen Stelle nur die beiden niedrigsten Lagen der Steine geblieben, zwischen denen wir einen sehr deutlichen Schlitz mit Resten eines verkohlten horizontalen Querbalkens (*Abb. 24*) entdeckt haben. Der Balken war, wie die Holzkohleanalyse ergeben hat, aus Eichenholz.

Über der soeben beschriebenen Mauer befand sich gewaltiger Verstoß. Es handelt sich um eine fast 1 m dicke Schicht von stark durchgebrannter Erde und Steinschotter, die sich von der Linie $x=6,6$ bis zum Schnittende bei $x=10$ erstreckte. In diesem Bereich gelang es uns nirgends, weder Innen- noch Außenfrontsteine zu entdecken. Das ist insofern erwähnenswert, als es sich bei dem Verstoß sicherlich um die Reste einer Befestigungsmauer handelt, die bei einem verheerenden Brand zerstört wurde. Dieser war so stark, daß die Steine durch die Hitze zerbröckelten.

Aufgrund der Zerstörung konnten wir natürlich keine eventuellen jüngeren Phasen der Befestigungsmauer feststellen, weswegen der Ort des Schnittes nicht gerade sehr günstig war. Jedoch sind im Inneren der Siedlung hinter der zerstörten Befestigungsmauer drei relativ klare Schichten erhalten, die wenigstens indirekt die Möglichkeit einräumen, daß vielleicht auch die Befestigungsmauer auf dem Cvinger mehrere Phasen aufzuweisen hatte.

Zweifelloso zur ersten Mauer gehört *Schicht 2*, die sich zwischen $x=3,0$ und $x=6,5$ erstreckt. Im Durchschnitt war sie bis 20 cm dick. Wie aus dem Ostprofil zu ersehen ist, war sie klar begrenzt. In ihrem unteren Abschnitt zog sich nämlich ein Brand- und Holzkohlestreifen und darüber lag stark durchgebrannter Hausverputz. Schicht 2 ist als Rest eines eingestürzten Hauses zu interpretieren, das dicht hinter der Mauer gestanden hatte. Dessen Verstoß war auch im Grundriß deutlich erkennbar, denn wir konnten es an der Oberfläche, die mehr als 4 m² groß war (*Abb. 25*) herauslösen. Das Haus (wir haben es mit dem Buchstaben A bezeichnet) haben wir mit dem Schnitt schräg durchgeschnitten und nur dessen Westteil freigelegt. Verputz, Brand und die Stücke verkohlten Holzes, die sich nach Analysen als Stieleiche, Steineiche und Esche herausstellten (*cf. Culiberg, Šercelj 1995, 173*), setzten sich nämlich im Ostprofil fort, deswegen ist über dessen Form nichts Genaueres zu sagen.

Auf der Zeichnung des Ostprofils ist deutlich zu erken-

nen, daß Schicht 2, die wir als Verstoß von Haus A interpretiert haben, auf der Linie $x=3$ endet (*Beil. 2*). Ersetzt wird sie durch *Schicht 3*. Das ist dunkelbraune Erde, wo sich ziemlich viel Steinschotter befand, sie zog sich bis zum Schnitttrand bei $x=0$. Da sie auf demselben Niveau lag, können wir sie als Gehfläche am Haus A bezeichnen.

Über Schicht 2 erstreckte sich hinter der Befestigungsmauer ein 2 Meter breiter Streifen brauner Erde mit einer Fülle von Steinschotter (*Abb. 26*). Im Ostprofil ist sie als *Schicht 4* dokumentiert. Da der Schotter sehr festgeklopft war, handelt es sich wahrscheinlich um einen gepflasterten Gehweg, der an der Innenseite der Befestigungsmauer entlangführte.

Der Bereich südlich des Weges, also im Inneren der Siedlung, war bebaut. Am Ostprofil stießen wir nämlich im selben Niveau wie das Pflaster auf den Rand eines Gebäudes, das wir als Haus B bezeichneten (*Abb. 27*). Es hatte ein Steinfundament und Holzpfosten. Den Beweis dafür erbringt der deutliche Umriß eines Pfostenloches, den wir bei $x=2,1$ und $y=1,0$ gerade in der Mitte der Fundamentmauer entdeckten. Im Haus befand sich auch eine Herdstelle, wovon allerdings nur die Steingrundlage sowie die 20 x 40 cm große und 4 cm dicke Oberfläche eines stark durchgebrannten Lehmüberzugs erhalten geblieben ist (*Abb. 28*). Haus B wurde vom Ostprofil durchgeschnitten, deswegen ist es dort als *Schicht 5* gekennzeichnet.

Westlich von Haus B stießen wir auf derselben Ebene noch auf eine Reihe von Steinen, die vielleicht das Fundament des folgenden Hauses darstellen (*Abb. 27*), aber trotz allem sind die Reste zu dürftig, als daß wir daraus einen handfesten Schluß ziehen könnten.

Der gepflasterte Gehweg hinter der Befestigungsmauer und zum Teil auch das Haus B wurde von einer Schicht gelbgrauer Erde bedeckt, worin sich ziemlich viel Sand befand. Im Ostprofil wird sie als *Schicht 6* (*Beil. 2*) gekennzeichnet. Sie endet bei $x=6,8$, also genau auf der Linie, wo sich aller Wahrscheinlichkeit nach die Innenfront der Mauer befand, die, wie schon erwähnt, bei einem Großbrand zerstört wurde. Hinter der Befestigungsmauer gab es also mindestens drei Besiedlungsphasen, etwas Genaueres war aus dem Haufen durchgebrannten Verstoßes leider nicht in Erfahrung zu bringen.

Über der Brandstätte und der eben erwähnten Schicht 6 wurde noch eine Mauer entdeckt (*Abb. 29*). Sie war ein wenig in das Innere der Siedlung verschoben. Ihre Breite betrug im Durchschnitt 1,5 m und es waren drei Steinschichten erhalten. Wie aus dem Ostprofil deutlich zu ersehen ist, verlief ihre Innenfront auf $x=6,2$ und die Außenfront auf $x=7,5$ (*Beil. 2*). Sie war ziemlich nachlässig gebaut, obgleich man für beide Mauerfronten etwas größere Steine ausgesucht hatte. Das Innere der Mauer war üblicherweise mit Schotter und Erde aufgefüllt. Hinter der Mauer erstreckte sich eine relativ dicke Schicht brauner Erde mit einer Fülle von Schotter und Brocken durchgebrannten Hausverputzes. Sie reichte bis zur Linie $x=3,0$. Auf der Zeichnung des Ostprofils wird sie als *Schicht 7* markiert.

Die Mauer und Schicht 7, die sich dahinter angesammelt hatte, wurde von Humus bedeckt, worin sich viele Steine und Wurzeln befanden. Zwischen $x=4$ und $x=0$ gab es weniger Steine, denn in diesem Abschnitt erstreckte sich einst ein Acker. Diese Schicht (*Schicht 8*) entstand erst, als die Siedlung auf dem Cvinger oberhalb von Korita schon verlassen war.

Zeitbestimmung: Die für die Datierung zur Verfügung stehenden Funde sind nicht sonderlich mannigfaltig. Schicht 1 enthielt glücklicherweise einige typische Stücke, die wir mit ziemlicher Sicherheit bestimmen können. Erwähnt sei nur eine Wandungsscherbe (*Taf. 10: 4*), die mit Fingerabdrücken verziert war, also mit einem Ornament, das vor allem die spätbronzezeitlichen Siedlungen kennen (Dular 1993, 105). Dasselbe trifft zu bei dem Fragment einer Tasse (*Taf. 9: 11*), die als ziemlich charakteristische Gefäßform des Horizontes Podzemelj angesehen wird (*ib.*, 105). Sehr aufschlußreich ist auch der Rand eines Topfes, der auf den Schultern mit senk-

rechten Tonleisten verziert war (Taf. 9: 6). Ähnliche Gefäße sind aus der dazugehörigen Nekropole Gomile bei Dobrava bekannt, wo wir sie in den ältesten Gräbern vorfinden (Parzinger 1988-1989, Taf. 13: 9; 26: 12; 29: 7). Einen ähnlich geformten Rand hat auch der Topf aus Grab 1/16 vom Gräberfeld Kapiteljska njiva in Novo mesto (Knez 1993, Taf. 16: 1; 17: 5), der ein ausgezeichneter Vertreter des Horizontes Podzemelj 2 ist. Schicht 1 fällt demnach in den Beginn der Eisenzeit, wobei man hervorheben muß, daß bei der Keramik die Tradition der Urnenfelderkultur deutlich zu spüren ist.

Die älteste Befestigungsmauer, die auf Schicht 1 errichtet worden war, können wir nur indirekt datieren. An seine Innenfront lehnte sich nämlich Schicht 2 an (Versturz von Haus A), wo sich einige keramische Formen befanden (Taf. 11: 6, 7, 14), die ebenso zum typischen Repertoire spätbronzezeitlicher Siedlungen gehören (Dular 1993, Taf. 2: 3; 4: 6; 5: 7). Die Mauer und Haus A, das dahinter stand, sind also etwas jünger als Schicht 1. Hinsichtlich der Funde gehören sie noch immer zum Horizont Podzemelj.

Die gewaltigen Versturzmassen, die man als Reste einer jüngeren Befestigungsmauer betrachten könnte, sind natürlich schon aufgrund der stratigraphischen Lage jünger. Jedoch wurde darin auch ein typisches Fragment einer Schale mit scharf geknickter Wandung (Taf. 10: 13), die mit Sicherheit zur Junghallstattzeit gehört. Solche Gefäße, die wie unser Stück gewöhnlich aus reduktionsgebranntem Ton von guter Qualität hergestellt wurden, sind nämlich in den Gräbern in den Schlangenfibel- und den Certosafibel-Horizont gut datiert (Dular 1982, 70).

Junghallstattzeitlich ist auch Schicht 4, die sich unmittelbar hinter der Befestigungsmauer erstreckte. Unter dem Schotter wurde nämlich das Fragment eines Gefäßes entdeckt, das reoxydiertgebrannt und rot gefärbt war (Taf. 12: 11). Auch derart ausgearbeitete Keramik setzt sich in Dolenjsko erst mit dem Schlangenfibel-Horizont durch.

Schwerer ist Schicht 5 (Haus B) zu bestimmen. Darin wurden keine chronologisch aufschlußreichen Formen gefunden, hinsichtlich der stratigraphischen Beziehung zu Schicht 4 muß sie aber ebenfalls zur Junghallstattzeit gehören.

In Schicht 6 gab es keine Funde, die man hätte zeitlich bestimmen können. In Anbetracht der Lage ist die Schicht gewiß aus der Junghallstattzeit.

Nichttypisches Material lag auch zwischen den Steinen der jüngsten Mauer (Taf. 16: 1-2). Daran lehnte sich allerdings Schicht 7 mit reichen Kulturresten an. Darunter befanden sich einige charakteristische keramische Formen (Taf. 14: 3-7; 15: 1-4, 14-19), zu denen es hervorragende Parallelen gibt im Material aus den spätlatènezeitlichen Gräbern im Bele-Garten in Novo mesto und aus den spätlatènezeitlichen Schichten auf dem Cvinger oberhalb von Vir pri Stični (Knez 1992, Taf. 48: 2, 5; 57: 1, 7; 59: 6 usw.; Gabrovec 1994, Taf. 11; *cf.* auch Božič 1987, 876 ff.). Mit dieser Datierung stimmen auch beide Metallfunde überein, und zwar eine bronzene Gürtelkette mit kleinen Gliedern (Taf. 14: 1) und eine Nähnadel (Taf. 14: 2) mit zugespitztem Kopf (Knez 1992, Taf. 105; Endert 1991, 59, Taf. 14: 256-257). Die Funde deuten darauf hin, daß Cvinger auch in der Stufe Mokronog III ummauert und besiedelt war.

Beachtenswert ist letzten Endes auch ein in der Siedlung gefundener eiserner Schlüssel (Abb. 30), den schon im Jahre 1888 Pečnik für das damalige Landesmuseum erworben hatte (Pečniks Brief an Dežman vom 3.10.1888). Der Fund ist vor allem insofern von großer Bedeutung, als er mit Hilfe von Parallelen aus Dangstetten in Deutschland präzise in die augusteische Zeit datiert werden kann (Fingerlin 1986, 342, Fundstelle 348: 1). Auf der Grundlage nur eines Fundes läßt sich aber nicht mit Sicherheit sagen, ob Cvinger oberhalb von Korita auch in dieser Zeit besiedelt war, eine Möglichkeit besteht aber durchaus.

Dular

Gradec bei Vinkov Vrh

Lage: Nordwestlich des Dorfes Vinkov Vrh, das auf einer großen Terrasse am linken Krka-Ufer liegt, erhebt sich der kuppenförmige Hügel Gradec (351 m). An seiner Südseite befinden sich Felder, Weingärten und Wiesen, der Gipfel und der Nordhang sind dagegen mit Wald bewachsen. Der Aufstieg auf den Gradec ist am leichtesten vom Süden, wo auch ein in schlechtem Zustand befindlicher Waldweg hinaufführt. Die Nord- und Osthänge sind steiler und von zahlreichen Karstdolinen durchzogen.

Bodenbeschaffenheit: Kalkstein.

Vegetation: Mischwald.

Verkehrsverbindungen: Die Siedlung auf dem Gradec liegt an keinem bedeutsameren Verkehrsknotenpunkt, obwohl gerade bei Dvor ein Weg abzweigt, der das Kočevje-Gebiet mit dem Oberlauf der Krka verbindet. Ihre Lage ließe sich vor allem aus dieser Verkehrsverbindung erklären, aus wirtschaftlicher Sicht natürlich aus dem einst reichen Eisenerzvorkommen in deren unmittelbarer Nähe.

Beschreibung: Die Siedlung auf dem Gradec hat eine ovale Form und ist eine der seltenen, die beinahe im gesamten Umfang von einem Wall umgeben ist (Abb. 31). Dieser ist besonders am Südeingang gut erhalten, wo die Aufschüttungen an der Außenseite noch immer bis zu 5 m hoch sind, während sie im Inneren der Siedlung eine Höhe bis zu 2 m erlangen. In den anderen Siedlungsbereichen ist der Wall nicht so hoch, obgleich er überall sehr schön ist. An der Ostseite der Siedlung, wo sich die Umfassung an den Rand eines tiefen Karstrichters anlehnte (sein steiler Abgrund war ein wirksamer Bestandteil des Verteidigungssystems), geht der Wall kurz in eine Böschung über. Aber auch hier tritt schon nach knapp 15 m eine Steinaufschüttung in Erscheinung, die sich ohne Unterbrechung bis zum Südeingang hinzieht.

Die Siedlung hatte zwei Tore. Das erste befand sich im Nordwesten und hatte eine gewöhnliche Form. Beide Siedlungsenden haben einen halbrunden Abschluß und reichen hinter bis zur Ebene des Zufahrtsweges. Interessanter ist allerdings der Eingang im Südosten. Hier sind nämlich an der Außenseite der Siedlung vor dem Eingang zwei kleinere Parallelaufschüttungen erhalten, die in einer Länge von 20 m von beiden Seiten den Zufahrtsweg umranden. Dadurch war, wie es scheint, der Eingang noch zusätzlich befestigt. Auch diese beiden Aufschüttungen sind, ähnlich wie der Hauptwall, aus unbearbeitetem Bruchstein errichtet.

Das Siedlungsinere ist groß. In der Mitte erstreckt sich ein flacher Kamm, wo im Osten und Westen zwei größere Karstrichter eingekerbt sind. Hinter der Befestigungsmauer erstreckt sich vornehmlich an der Westseite der Siedlung eine relativ ebene Fläche, die für eine Besiedlung sehr geeignet war. In den Maulwurfshügeln kann man Stücke von vorgeschichtlicher Keramik und Hausverputz finden.

Die vorgeschichtliche Besiedlung reichte offensichtlich auch außerhalb des Befestigungswerks. An der Südseite des Gradec gibt es nämlich auf den Feldern viel Eisenschlacke und durchgebrannte Erde, weswegen an dieser Stelle zweifellos auf Eisenhütten zu schließen ist.

Bisherige Forschungen: Auf dem Gradec führte allem Anschein nach schon Pečnik Ausgrabungen durch. Im Jahre 1885 entdeckte er in der Siedlung in einer Tiefe von 2 m Keramik, Tierknochen, Spinnwirtel und vor allem Schlacke (Pečnik 1889, 97-99; id. 1892).

Dazugehörige Gräberfelder: Das dazugehörige Gräberfeld Gomile bei Vinkov Vrh liegt auf einer kleineren Ebene südöstlich der Siedlung. Das Material wurde von Vida Stare veröffentlicht (Stare 1964-1965). Drei mutmaßliche Grabhügel befinden sich auch in Preloge bei Mačkovec am nördlichen Fuß des Gradec.

Schnitt 1

Lage: Der Schnitt wurde im südwestlichen Teil der Siedlung gelegt, und zwar so, daß das Befestigungswerk, ein Teil des Hanges und die Terrasse im Siedlungsininneren durchschnitten wurden. Er war 14 m lang und 3 m breit. Ins Siedlungsinnerer reichte er 10 m. Die x-Werte steigen gegen Westen und die y-Werte gegen Süden. Alle Höhen wurden von demselben Punkt aus gemessen, dessen absolute Höhe allerdings nicht berechnet wurde.

Befunde: Da die Terrasse, wo der Schnitt gelegt wurde, nahezu eben war, haben wir an dieser Stelle dicke und reiche Schichten erwartet. Unsere Erwartungen wurden leider enttäuscht, denn wir stießen auf dem größeren Teil des Schnittes schon einen knappen Meter unter der Oberfläche auf Felsengrundlage. Die Funde in den oberen Schichten waren stark zerbröckelt. Der Grund dafür ist in der Tatsache zu suchen, daß sich einst auf der Terrasse ein Acker befand und daß durch das Pflügen die Schichten ständig umgewendet wurden.

Die Stratigraphie werden wir anhand des Nordwestprofils zu erklären suchen (*Beil. 3*). Wie schon erwähnt, reichte der Schnitt bis zum gewachsenen Felsen, der im größten Teil des Schnittes zum Vorschein kam. Die Zwischenräume waren mit dunkelbraunem sterilem Lehm angefüllt.

Auf diese ursprüngliche Oberfläche des Hügels, die sanft von Nordosten nach Südwesten hinunterführte, lagerte hellbraune Lehmerde, die schon Kulturreste enthielt. Auf der Profilzeichnung ist sie als *Schicht 1* gekennzeichnet. Darin wurden keine Siedlungsstrukturen entdeckt und auch die Funde (Lehmverputzbrocken und einzelne Scherben) lagen verstreut. Es handelt sich also um eine Schicht, die allmählich entstanden war. Schicht 1 endet bei $x=8$. Abgelöst wird sie von *Schicht 2*, die teils darauf liegt, teils auf dem gewachsenen Felsen. Gerade an der Grenze zwischen den beiden Schichten zieht sich ein schmaler Streifen von zerbröckeltem Lehmverputz. Obgleich er auf der ganzen Schnittbreite zu beobachten war, konnten wir aus seiner Lage und Ausdehnung die Form des Gebäudes nicht ersehen. Mit Sicherheit können wir nur behaupten, daß der Gradec an dieser Stelle besiedelt war, und zwar schon bevor die Siedlung mit einem Befestigungswerk umgeben wurde. Diese Feststellung bestätigen nämlich sowohl das Nordwest- als auch das Südostprofil, denn wir konnten daraus klar entnehmen, daß die Grundsteine des Befestigungswerks auf Schicht 2 lagen.

Im großen Schutthaufen (*Abb. 32*), der sich zwischen den Linien $x=7$ und $x=12$ erstreckte, wurden eigentlich zwei ziemlich gut erhaltene Mauern entdeckt. Mauer 1 lag unmittelbar auf Schicht 2. Ihre Innenfront verlief auf der Linie $x=7,6$, die Außenfront dagegen auf der Linie $x=9,6$ (*Beil. 3*). Beide Mauerfronten wurden aus größeren Steinen errichtet, während das Innere der Mauer mit Schotter und Erde aufgefüllt war. Von der Mauer sind 2-3 Steinlagen erhalten.

Mauer 2 wurde vor der ersten errichtet, so daß sie einen Teil der älteren verdeckte. Ihre Außenfront stand nämlich auf der Linie $x=11,0$ und die Innenfront auf der Linie $x=8,8$ (*Beil. 3* und *Abb. 33*). Sie wurde auf dieselbe Weise gebaut wie die erste Mauer, nur daß für die Außenfront sehr große, unbearbeitete Steinblöcke verwendet wurden. Sie wurden auf gewachsenem Boden errichtet und waren auch bis zu 70×40 cm groß. Mit den glatten Flächen wurden sie nach außen gewendet, so daß die Mauerfront ein schönes Aussehen hatte (*Abb. 34*). Die Spalten zwischen den Blöcken waren mit brauner Lehmerde und kleineren Steinen gefüllt. Die Mauer war 2,5 m breit (*Abb. 35*). Sie blieb in einer Höhe von 2 m erhalten, allerdings war sie infolge des Erddruckes stark nach außen geneigt.

Zur Zeit von Mauer 1 stand im Siedlungsininneren ein Haus. Auf dessen Reste sind wir im Bereich zwischen $x=6$ und $x=7,5$ gestoßen. Hier erstreckte sich nämlich über die gesamte Schnittbreite ein 1 m breiter Streifen durchgebrannten Verputzes (*Abb.*

36), unter dem auf einem Steinpflaster Gefäßscherben, Tonringe, Teile einer Backhaube, eines tragbaren Herdes und ein Schleifstein lagen (*Taf. 21: 1-10*). Dazwischen wurden ziemlich viel Tierknochen entdeckt. Ungeachtet der schlechten Erhaltung handelt es sich bei dem Versturz mit ziemlicher Gewißheit um die Reste eines Gebäudes, das unmittelbar hinter der Mauer gestanden hatte. Es wurde als *Haus A* bezeichnet.

Als auch die zweite Mauer, die, wie bereits erwähnt, zum Teil auf der ersten stand, errichtet worden war, wurde das dahinterliegende Becken mit einer Auffüllung aus brauner Erde ausgeglichen. Darin gab es viel Steinschotter, Lehmverputzbrocken und größere Steine. Die letzteren sind höchstwahrscheinlich die Versturzreste der ersten Mauer. Die Aufschüttung ist auf der Zeichnung des Nordwestprofils als *Schicht 3* gekennzeichnet. Sie erstreckt sich von der Linie $x=5,5$ bis zur Innenfront der zweiten Mauer. Mit dieser Schicht war also die erste Mauer bedeckt, ebenso Haus A, das einst dahinter gestanden hatte.

Auf der Terrasse wurden durch den Schnitt noch zwei höchst interessante Objekte freigelegt, die wir stratigraphisch allerdings nicht mit dem Befestigungswerk in Verbindung bringen können. Das erste Objekt lag in der Südostecke des Schnittes. Es handelte sich um eine in gewachsenen Felsen eingehauene, runde Vorratsgrube, die bis oben mit Humus und dunkelbrauner Erde aufgefüllt war. (*Abb. 37*). Darin fanden wir einige Hausverputzbrocken, Keramik, ein Spinnwirtel und einen Schleifstein (*Taf. 22: 15-16*).

Das zweite Objekt stellte zweifellos ein Gebäude dar. Wir nannten es *Haus B*. Zwischen den Linien $x=2$ und $x=5$ stießen wir nämlich knapp 30 cm unter der Oberfläche auf eine Steinschotterschicht, die sich über die gesamte Schnittbreite zog (*Abb. 38*). Die Pflasteroberfläche war beinahe horizontal und an der Ost- und Westseite deutlich begrenzt, während sie im Norden und Süden in den beiden dortigen Profilen verschwand. Das Pflaster war im Durchschnitt 15 cm dick, was man auch aus der Zeichnung des Nordprofils klar ersehen kann, wo es als *Schicht 4* gekennzeichnet ist. Inmitten des gepflasterten Raumes befand sich ein größerer Steinblock und dicht neben ihm ein 50×30 cm großer Herdstellenrest. Die Herdstelle war mit Lehm überzogen und hatte eine glatte Oberfläche. Nördlich der Herdstelle stießen wir auf einige Scherben, südlich davon stand ein nahezu unbeschädigter Topf (*Abb. 39*). Das Pflaster, die Herdstelle und die Gefäßreste (*Taf. 22: 1-8*) sind als Haus zu betrachten, das 3 m breit war, dessen Länge aber wegen des begrenzten Schnittes natürlich nicht bestimmt werden konnte.

Das Pflaster von Haus B war mit dunkelbrauner Erde bedeckt, die auf der Zeichnung des Nordwestprofils (*Beil. 3*) als *Schicht 5* angegeben wird. Darin befanden sich auf der Linie $x=2$ in einer Reihe einige große Steine (*Abb. 40*), die aber schwerlich einen Mauerrest darstellen. Gewiß ist nur, daß sie auf dem Pflaster des Hauses B lagen und in keinerlei Verbindung dazu gestanden haben. Übrigens war auch Schicht 5 nicht intakt. Darin wurden sowohl hallstatt- und latènezeitliche als auch einige rezente Scherben entdeckt. Sie reichte so weit zur Oberfläche, daß sie durch Pflügen beschädigt wurde.

Am Hang vor der Befestigungsmauer gelang es uns, zwei Schichten zu dokumentieren (*Beil. 3*). In der unteren (*Schicht 6*) gab es viel Schotter, der offensichtlich bei der Errichtung der 2. Mauer entstanden war. Die obere Schicht (*Schicht 7*) ist als Aufschüttung zu betrachten, die das Hinuntergleiten der Mauer am Hang verhindern sollte. Ganz oben ist im Profil der Versturz der 2. Mauer gut zu erkennen.

Zeitbestimmung: Die Datierung der einzelnen Schichten und der Gebäudereste ist schwierig. So können die Schichten 1 und 2 zeitlich nicht bestimmt werden, weil darin keine chronologisch aufschlußreichen Funde vorkamen. Mauer 1 ist schon allein aufgrund der Tatsache, daß sie auf Schicht 2 errichtet wurde, jünger; mit Hilfe der facettierten Scherbe, die zwischen ihren Steinen steckte (*Taf. 20: 3*), können wir sie in den Be-

ginn der Eisenzeit datieren. In die ältere Eisenzeit fällt auch das hinter der Mauer gelegene Haus A. Es kann nur in Anbetracht seiner Lage datiert werden, denn unter dem Inventar (Taf. 21: 1-10) wurde keine einzige charakteristische Scherbe entdeckt.

Schicht 3 und Schicht 6 gehören zur Junghallstattzeit. Das können wir auf der Grundlage des Ziborienrandes (Taf. 19: 12) und der Wandung eines reoxydiertgebrannten Gefäßes (Taf. 18: 6) behaupten, die charakteristische Formen des Schlangenfibel- und Certosafibel-Horizontes darstellen (Dular 1982, 51,56). Im Hinblick auf die Lage beider oben erwähnten Schichten stammt auch die 2. Mauer aus der Junghallstattzeit. Darin wurden zwar einige Scherben gefunden, aber sie hatten keine typischen Formen (Taf. 20: 6-11).

Haus B, das auf der Terrasse hinter der Befestigungsmauer gestanden hatte, wird durch das Fragment eines reoxydiertgebrannten Gefäßes (Taf. 22: 1) in die Zeit nach der Stufe Stična 2 datiert (cfr. Dular 1982, 150 f.). Das Haus stammt demnach zweifellos aus der Junghallstattzeit, etwas Näheres läßt sich über dessen Datierung natürlich nicht sagen.

Die Besiedlung des Gradec in der jüngeren Eisenzeit bestätigen typische latènezeitliche Scherben (Taf. 19: 1,3-5; 22: 9-12). Entdeckt wurden sie vor allem in Schicht 5 sowie im Humus.

Dular

Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol

Lage: Inmitten eines bewaldeten Kammes, der von Westen das Globodolsko polje umrandet, erhebt sich oberhalb des Dorfes Srednji Globodol ein länglicher und schmaler Hügel mit dem Namen Mali vrh (Abb. 41). Seine Hänge sind steil, deswegen ist der Aufstieg von Osten, Norden und Süden relativ ungünstig. Auf den Hügel gelangt man am mühelosesten über den Kamm vom Westen, wo auch ein guter Waldweg hinaufführt.

Bodenbeschaffenheit: Kalk.

Vegetation: Laubwald.

Verkehrsverbindungen: Die Siedlung liegt an einem entlegenen Ort. Daran führt nämlich kein bedeutsamerer Weg vorbei, ziemlich weit entfernt ist sie auch vom Joch bei Jordankal, über den eine Verbindung zwischen Dobrnič und Mirna Peč besteht. Daher ist ihre Lage vor allem mit dem Globodolsko polje in Verbindung zu bringen, das ein genügend starkes Agrarhinterland für ständige Besiedlung darstellt.

Beschreibung: Die Siedlung wurde auf dem Gipfel des Mali vrh errichtet, und zwar so, daß sie sich der Form des Hügels vollständig anpaßte (Abb. 42). Ihre Umfassung ist schlecht erhalten und an einigen Stellen völlig zerstört, weswegen sie nur schwer zu verfolgen ist. Am Nordrand wird die Siedlung durch eine 1 m hohe Steinböschung abgeschlossen, hinter der eine kleinere Terrasse entstanden ist. Eine ähnliche Situation finden wir auch im Südwesten vor, nur geht die Terrasse hier in einen sanften Wall über, der schon nach einigen Metern im Hang verschwindet. An der Ostseite des Mali vrh können wir den Verlauf der Umfassungsmauer nur vermuten. Eine Ausnahme bildet nur der Abschnitt, wo eine schöne Terrasse erhalten ist. Sonst kann man den ehemaligen Rand der Siedlung an dieser Seite nur als sanften Bruch am steilen Hang wahrnehmen, der mehrmals von natürlichen Felsen unterbrochen wird.

Wo sich der Siedlungseingang befand, läßt sich nicht feststellen. In Frage käme vor allem der Zugang über den Kamm von Norden und Süden, also dort, wo auf den Mali vrh auch der jetzige Waldweg hinaufführt.

Das Siedlungsinere ist sehr wellig und felsig. Hinter der Böschung an der Ostseite zieht sich eine kleine, aber schöne Terrasse, mehrere kleinere Terrassen gibt es auch am Nordost-

hang außerhalb der Siedlung. Ob diese Bereiche besiedelt waren, ist ohne Erforschungen nicht festzustellen. In den Maulwurfsaufen kann man Keramik- und Lehmverputzbrocken finden.

Bisherige Erforschungen: Die Siedlung, die noch nicht untersucht worden ist, wurde von Simon Rutar erwähnt (Rutar 1899, 49).

Dular

Schnitt 1

Lage: Für den Schnitt wurde eine sanft geneigte Terrasse an der Ostseite der Siedlung ausgewählt, unter der die Böschung in Richtung Srednji Globodol steil abfällt. Er war 13,5 m lang und 3 m breit, später haben wir ihn wegen eines grauen Fleckes, der sich nach Westen erstreckte, in dieser Richtung noch um 2 x 2 m vergrößert. Alle Höhen wurden von einem Punkt oben auf dem Felsen nordwestlich des Schnittes gemessen, dessen absolute Höhe aber nicht berechnet wurde.

Befunde: Im größeren Teil des Schnittes stießen wir schon 0,3 m unter der Oberfläche auf gewachsenen Felsen, dessen Kämme schräg durch den Schnitt verliefen. Zwischen den Felsen befand sich rötliche sterile Lehmerde. Am Rand der Terrasse lagen zwischen den Kämmen des natürlichen Felsens in einer Breite von 0,9 m Bruchsteine; die Erde, in der sie steckten, war im Unterschied zur sterilen Erde leicht gräulich gefärbt. Ob die Steine den Rest einer Befestigungsmauer darstellen, die einst die Siedlung umgeben hatte, konnten wir nicht feststellen.

Siedlungsreste wurden nur im Westteil des Schnittes entdeckt. Hier erstreckte sich im Boden ein großer Fleck graubrauner Lehmerde, die im Nordprofil als *Schicht 1* gekennzeichnet ist (Abb. 43 A und B). Damit war ein größeres Becken angefüllt. In der Erde fanden wir Hausverputzbrocken, den Teil eines Backhaubengriffs, das Bruchstück eines Tönloffels, Wandungsscherben und drei Hornsteinklingen (Taf. 23: 1-13). Im Südteil des besagten Fleckes befanden sich zwei flache Gruben (Durchmesser 0,6 m und 0,25 m). Zusammen mit dem zerbröckelten Lehmverputz stellen sie mit ziemlicher Wahrscheinlichkeit einen Konstruktionsteil (2 Pfostenlöcher) einer primitiven Wohnstätte dar, die in einem flachen, von Steinen gesäuberten Becken errichtet wurde. Für diese Erklärung sprechen auch die Gegenstände, die in Schicht 1 gefunden wurden, womit das Becken angefüllt war (Backhaube, Tönloffel, Steingeräte).

Die ca. 1 m breite, runde Eingrabung, die man zwischen $y=1,0$ und $y=2,2$ sowohl im Grundriß als auch im Nordprofil sehr deutlich erkennen kann (Abb. 43 A und B), ist jünger und steht mit dem soeben beschriebenen Objekt in keiner Beziehung.

Zeitbestimmung: Den Gegebenheiten in Schnitt 1 nach zu urteilen, besteht die Siedlung auf dem Mali vrh aus einer Schicht. Die Mehrzahl der Funde ist zeitlich undefinierbar oder es gibt solche, die in allen vorgeschichtlichen Epochen vorkommen (z.B. mit angeklebten Fingertupfenleisten verzierte Keramik). So bleibt das einzig greifbare Stück zur Datierung nur das Fragment eines Tönloffels (Taf. 23: 9), der die Siedlung auf dem Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol in die Kupferzeit datiert.

Svoljšak

Plešivica oberhalb von Drenje

Lage: Plešivica ist ein markanter Berg (593 m), der nordwestlich von Drenje steil aus dem Krka-Tal emporragt. Die Südhänge sind sehr steil und gewissermaßen unzugänglich (Abb.

44). Leichter ist er vom Norden und Westen zu besteigen, wo der Zugang flacher ist und die Hänge sich für Wiesen eignen. Von der Nordseite führt auf die Plešivica auch ein neu angelegter Waldweg hinauf.

Bodenbeschaffenheit: Kalk.

Vegetation: Laubwald.

Verkehrsverbindungen: Vom Plešivica-Gipfel hat man einen schönen Ausblick auf alle Seiten. Die Siedlung liegt nämlich hoch über dem Krka-Tal und kontrolliert die wichtige Gabelung von Wegen, die am Fuße des Berges zum Oberlauf der Krka, nach Novo mesto und nach Süden durch das Stare-zage-Tal in die Bela krajina führen.

Beschreibung: Der Gipfel ist kuppelförmig, deswegen gibt es darauf relativ viel Platz. Die Südseite ist ziemlich steil, während die Hänge in Richtung Norden, Osten und Westen relativ sanft geneigt sind. An der Ostseite sind am Hang vier kleinere Terrassen zu beobachten (Größe ca. 4x8 m), die von Menschenhand geschaffen scheinen. Vielleicht handelt es sich um geebnete Bauplätze, was ohne Sondierungen natürlich nicht als gewiß angesehen werden kann.

Am überraschendsten ist die Tatsache, daß die Siedlung keine Wälle hat, deswegen kann auch ihre Umfassung und Größe nicht festgestellt werden (*Abb. 45*). Der Gipfel war also unbefestigt oder hatte nur eine Holzpalisade, denn es wurden dort nicht die geringsten Fortifikationsreste entdeckt.

Die Funde (Hüttenlehm und Keramik) kommen am häufigsten vor in den Maulwurfshäufen auf dem höchstgelegenen Teil der Plešivica (unmittelbar am Fernsender), einzelne Brocken sind auch niedriger am Hang zu finden.

Bisherige Erforschungen: Die Siedlung wurde von Pečnik entdeckt, der dort einige kleine Ausgrabungen durchführte (Pečnik 1889, 96). Tonspinnwirtel von der Plešivica werden auch von Dežman erwähnt (Deschmann, 1888). Laut Pečnik sollen Bauern hier auch Bronzeschmuck (Nadeln, Halsketten) gefunden haben, was allerdings nicht erwiesen ist (Pečnik 1904, 34).

Dular

Schnitt 1

Lage: Der Schnitt wurde auf der westlichen Gipfelhöhe der Plešivica gelegt, und zwar so, daß er parallel zum Südrand des Hanges verlief. Damit wollten wir vor allem die Dicke der Schicht überprüfen, denn die Siedlung hat keinen Rand bzw. kein Befestigungssystem. Der Schnitt war 9 m lang und 3 m breit, wir teilten ihn in zwei Grabungsflächen (in den Größen 3x3 m und 3x5 m), zwischen denen sich ein 1 m breites Zwischenprofil befand.

Befunde: Die Humus- und Erdschicht war, wie die Sondierungen ergeben haben, sehr dünn, denn wir stießen mancherorts schon knapp 10 cm unter der Oberfläche auf gewachsenen Felsen. Die größte Tiefe erreichten wir im Ostteil des Schnittes, aber auch hier reichte der Schnitt nicht tiefer als einen halben Meter. Es gab eigentlich nur eine Kulturschicht. Das war dunkelbraune Erde, die gleich unter dem Waldhumus lag und bis zur Felsengrundlage reichte. Darin gab es ziemlich viel Steinschotter und durchgebrannte Lehmverputzbrocken. Hier und da lagen auch einige Holzkohlebrocken. Die dunkelbraune Erde wurde als *Schicht 1* bezeichnet.

Wie schon erwähnt, war die Kulturschicht im Ostteil des Schnittes am dicksten. Hier wurde er an einer Seite durch einen Steinschotterhaufen begrenzt, auf der anderen Seite reichte sie bis zum Rand des gewachsenen Felsen. In einer 45 cm dicken Aufschüttung lagen Lehmverputzbrocken, Holzkohlestücke, Keramikfragmente und ein Tongewicht (*Taf. 23: 14-20*). Dem Material nach zu urteilen, war der Bereich, wo der Schnitt gelegt wurde, gewiß besiedelt, aber leider war es uns nicht

möglich, aus den festgestellten Strukturen die Siedlungsform zu bestimmen.

Zeitbestimmung: Die Mehrzahl der Funde kann nicht datiert werden, zwei Tonrandfragmente (*Taf. 23: 16-17*) gehören zu den Formen, die von Dular der Spätbronzezeit zugeordnet wurden (Dular 1993, 104 f.). Das ist auch der zeitliche Rahmen, in den wir die Siedlung auf der Plešivica stellen müssen.

Križ

SCHLUSSWORT

Der Aufsatz über die Sondierungen auf den Höhensiedlungen in der Suha krajina ist in kurzer Zeit schon die zweite systematische Veröffentlichung der Befunde und Funde aus den vorgeschichtlichen Fundstellen Dolenjskos. Nach der Vorstellung der Siedlungen in der Mirenska und der Temeniška dolina wurde diesmal die Suha krajina behandelt, also ein Bereich, der ebenso als klassisches Gebiet der Hallstattgruppe Dolenjskos betrachtet wird. In diesem Bereich wurden sieben Siedlungen sondiert. Von den bedeutenderen wurde nur Gradišče bei Valična vas bei den Sondierungen übergangen. Diese Siedlung wurde in der Vergangenheit durch den Abbau von Sand beinahe völlig zerstört, auf der Grundlage von kleineren Forschungseingriffen wurde 1983 und 1984 dort die Grundriß eines vorgeschichtlichen Hauses mit reichem Inventar entdeckt (Breščak 1984; Breščak, Križ 1985). Der Fund wird in einem eigenen Artikel in einer der folgenden Nummern des *Arheološki vestnik* vorgestellt werden.

Zeitbestimmung der Siedlungen

Die Zeitbestimmung der Siedlungen ist klar und ändert hauptsächlich nichts an den bisherigen Erkenntnissen. Zwei Siedlungen, Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku und Veliki vrh oberhalb von Srednji Globodol, waren nur in der Kupferzeit besiedelt. Eine genauere Datierung innerhalb dieser Epoche ist aufgrund der bescheidenen Funde nicht möglich.

Die zweite Gruppe bilden Plešivica oberhalb von Drenje und Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrnič. Diese beiden Siedlungen fallen in die Spätbronzezeit, also in die Zeit, wo es in Dolenjsko in der Besiedlungsstruktur zu größeren Veränderungen kommt. Da diese Ereignisse schon eingehend behandelt wurden, sollen sie an dieser Stelle nicht wiederholt werden (Dular 1993).

Als klassische eisenzeitliche Siedlungen können wir nur Gradec bei Vinkov Vrh und Cvinger oberhalb von Korita bezeichnen. Ihr Beginn reicht zurück in den Horizont Podzemelj, dann waren sie die ganze ältere und am Ende der jüngeren Eisenzeit besiedelt. Dem Zeitraum nach weichen sie in keiner Weise ab von den übrigen bislang erforschten eisenzeitlichen Zentren Dolenjskos.

Etwas Neues wurde nur in der Siedlung auf dem Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj festgestellt. Obwohl die Mehrzahl der Funde von dieser Fundstätte nicht in intakten vorgeschichtlichen Schichten entdeckt wurde, haben sie ein sehr interessantes chronologisches Bild ergeben. Die Anfänge der Siedlung reichen nämlich zurück in die Kupferzeit, höchstwahrscheinlich an deren Ende. Besiedelt war der Korinjski hrib später noch in der jüngeren Bronzezeit, der Spätlatènezeit und der Spätantike. Die wichtigste Neuheit hinsichtlich der Höhensiedlungen Dolenjskos ist auf jeden Fall die Feststellung, daß die Siedlung in der jüngeren Bronzezeit besiedelt war. In den anderen Fundorten wurden bislang keine Funde aus dieser Zeit entdeckt, was bei mehr als 30 Sondierungen gewiß kein Zufall sein kann. In dieser Hinsicht nimmt der

Korinjski hrib unter den Höhensiedlungen Dolenjskos vorerst einen besonderen Platz ein.

Fortifikationen

Befestigungswerke wurden nur in drei Siedlungen festgestellt. Die Umfassungsmauer in Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku war schlecht erhalten, deswegen bringt sie vom Standpunkt der Konstruktion nicht viel Neues. Wichtig ist schon allein die Feststellung einer Befestigungsmauer, denn sie ist neben Gradec bei Mirna schon die zweite Siedlung aus der Kupferzeit, die von einem Befestigungswerk umgeben war. Nach Dimension und Bauweise waren beide Mauern einander ähnlich.

Von größerer Bedeutung war natürlich die Sondierung der Befestigungswerke beider eisenzeitlicher Siedlungen, Gradec bei Vinkov Vrh und Cvinger oberhalb von Korita. Nachdem die Befestigungssysteme von Cvinger oberhalb von Vir pri Stični im einzelnen veröffentlicht und gut analysiert sind (Gabrovec 1994, 144 ff.), können auch die ersten Vergleiche gezogen werden.

Obwohl mit nur einem Schnitt alle Einzelheiten, die die Größe, Datierung und Bauweise der einzelnen Befestigungsmauer betreffen, nur schwer zu erkennen sind, können wir ohne Vorbehalt behaupten, daß bei den Umfassungsmauern von Cvinger und Gradec derselbe Befestigungswerktyp wie in Stična vorliegt. Die beiden älteren Umfassungsmauern sind nämlich auf dieselbe Weise errichtet: aus großen Steinblöcken, die als Fronten verwendet wurden, und aus Steinschotter, der als Auffüllung diente. Auch die Dimensionen der Mauern stimmen mit denen von Stična weitgehend überein.

Der größte Unterschied, der in unseren beiden Fundorten in Erfahrung gebracht wurde, besteht darin, daß das älteste Befestigungswerk nicht auf gewachsenem Boden errichtet wurde, sondern auf eine schon zuvor besiedelte Oberfläche. Beide Siedlungen hatten also zu Beginn keine Befestigungsanlagen. Eine solche Situation war nicht von Dauer. Auf dem Cvinger oberhalb von Korita ist dieser befestigungslose Zustand zweifellos im Horizont Podzemelj anzusetzen, in den auch die älteste Befestigungsmauer fällt. Die Situation auf dem Gradec bei Vinkov Vrh ist weniger deutlich, weil in den ältesten Schichten keine typischen Funde vorkamen.

Im Zusammenhang mit den Konstruktionsunterschieden müssen wir noch auf ein Detail hinweisen, das auf dem Cvinger oberhalb von Korita entdeckt wurde. Es handelt sich um einen horizontalen Schlitz in der ältesten Befestigungsmauer, in dem Reste eines verkohlten Balkens lagen. Ein einziger Fall bestätigt zwar noch keinen Queranker aus Holz, es handelt sich aber trotz allem um ein Detail, das in Stična nur in einem Fall entdeckt wurde, und noch das in Mauer II (ib. 82, Beil. 10).

Eine zweite Befestigungsmauer auf dem Cvinger konnten wir aufgrund des verheerenden Brandes nicht entdecken, auf dem Gradec war sie wie in Stična zu Beginn der Junghallstattzeit errichtet worden und bedeckte zum Teil die ältere. In ihren Fronten gab es keine Schlitz für vertikale Pfosten, was allerdings wahrscheinlich wegen der verhältnismäßig schmalen Schnitte nur zufällig ist.

Eine dritte hallstattzeitliche Mauer wurde weder auf dem Gradec noch auf dem Cvinger entdeckt. Ähnlich ist es uns auf dem Kunkel unterhalb von Vrhtrebnje ergangen, wo wir trotz genauer Grabungen ebenso keine dritte Befestigungsmauer entdecken konnten. Das ist letzten Endes verständlich, denn auch auf dem Cvinger oberhalb von Vir pri Stični wurde Mauer III nur in einigen Schnitten als kümmerlicher Rest gefunden (ib. 146). Wenn wir sie auch in unseren Fundorten dokumentieren wollten, müßten mehrere Schnitte gelegt werden.

Geradezu hervorragend erhalten war die spätlatènezeitliche

Befestigungsmauer auf dem Cvinger oberhalb von Korita. Sie wurde auf dieselbe Weise gebaut wie die hallstattzeitliche, nur war sie schmäler und bei ihrer Errichtung wurden kleinere Steine verwendet.

Gebäude

Obwohl die Schnitte an den Siedlungsrändern gelegt wurden, stießen wir nahezu in allen auf Strukturen, die man als Gebäudereste interpretieren kann. So wurden im ganzen die Resultate der Sondierungen bestätigt, die in den Siedlungen in der Mirenska und der Temeniška dolina durchgeführt wurden. Schon damals gelangten wir zu der Erkenntnis, daß die Bereiche hinter dem Siedlungsrand intensiv bebaut waren (Dular *et al.* 1991, 108), dasselbe Prinzip der Gebäudeverteilung wurde auch in Stična festgestellt (Gabrovec 1994, 148 ff.).

Diese Feststellungen treffen interessanterweise für alle Siedlungen zu, ungeachtet der Zeit, aus der sie stammen. Das Haus auf dem Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku, das in die Kupferzeit fällt, war zwar schlecht erhalten, stand aber gleich hinter der Befestigungsanlage. Dasselbe trifft für den Gebäuderest auf dem Makovec oberhalb von Zagorica zu. Auf sein Inventar, das zur Spätbronzezeit gehört, stießen wir unmittelbar hinter dem Rand an der Südseite der Siedlung.

Die meisten Hausreste stammen aus der Eisenzeit, was verständlich ist, denn die Schichten in den Siedlungen waren dick und die Funde besser erhalten. Interessanterweise standen sie zur Zeit der ältesten Befestigungsmauer sowohl auf dem Cvinger oberhalb von Korita als auf dem Gradec bei Vinkov Vrh an der Umfassungsmauer. Sie schienen daran angelehnt zu sein, denn der Versturz lag bis zu den Steinen der Innenfront verstreut.

Als in beiden Siedlungen die zweite Befestigungsmauer errichtet wurde, waren die Gebäude ins Innere gerückt. So entstand hinter dem Befestigungswerk ein 1-2 m breiter leerer Raum. Ein ähnlicher Gehweg, der offensichtlich eine Verbindung entlang der Befestigungsmauer ermöglichte, war schon von Stična her bekannt (Gabrovec 1994, 150), darauf sind wir auch in Kunkel unterhalb von Vrhtrebnje gestoßen, wo er sogar mit Steinschotter gepflastert war (Dular *et al.* 1991, 73).

Da die Schnittbreiten schon im voraus bestimmt waren, wurden die Grundrisse der einzelnen Gebäude nicht vollständig freigelegt. So läßt sich über ihre Form, Größe und Bauweise nichts Endgültiges sagen. Von dem kupferzeitlichen Haus auf dem Stari grad sind beispielsweise ein ziemlich klarer Umriß und ein Teil einer eingestürzten Wand erhalten, unter der einige Funde lagen. Schlechter erhalten war das Haus auf dem Makovec, das in die Spätbronzezeit gehört. Dokumentiert wurde sie nur auf der Grundlage von verstreutem Hausinventar.

Von Haus A auf dem Cvinger oberhalb von Korita (ältere Hallstattzeit) gelang es uns, eine verhältnismäßig große Brandstätte mit Stücken einer verkohlten Wandkonstruktion zu dokumentieren, worunter zerbröckelter Lehmverputz lag. Haus B, das junghallstattzeitlich ist, hatte ein Steinfundament, an seiner Wand wurde eine Herdstelle gefunden.

Haus A auf dem Gradec bei Vinkov Vrh stand unmittelbar hinter der Befestigungsmauer. Davon ist eine relativ große Oberfläche von zerbröckeltem Hausverputz geblieben, darunter lagen zahlreiche Funde. Das junghallstattzeitliche Haus B war besser erhalten, denn es konnte in seiner Breite begrenzt werden, während seine Länge wegen der beschränkten Ausgrabungen nicht bestimmt werden konnte. Das Haus hatte gepflasterten Boden und in der Mitte eine Herdstelle.

Auf ähnliche Weise war auch das spätlatènezeitliche Haus auf dem Korinjski hrib errichtet worden. Auch hier fanden wir eine ziemlich gut erhaltene gepflasterte Gehfläche und darauf die Reste einer Herdstelle.

Der Erhaltungszustand der Gebäude war, wie wir sehen können, von Fall zu Fall verschieden, im ganzen gesehen war er allerdings schlecht. Auf einen solchen Zustand hatte auch die kontinuierliche Besiedlung Einfluß, während die Qualität der Angaben, die wir bei den Ausgrabungen in Erfahrung bringen konnten, wegen der im voraus bestimmten Schnitt-

größen ziemlich begrenzt war. Wenn wir über die inneren Siedlungskonzepte etwas mehr herausfinden wollten, müßten wir größere Flächen freilegen.

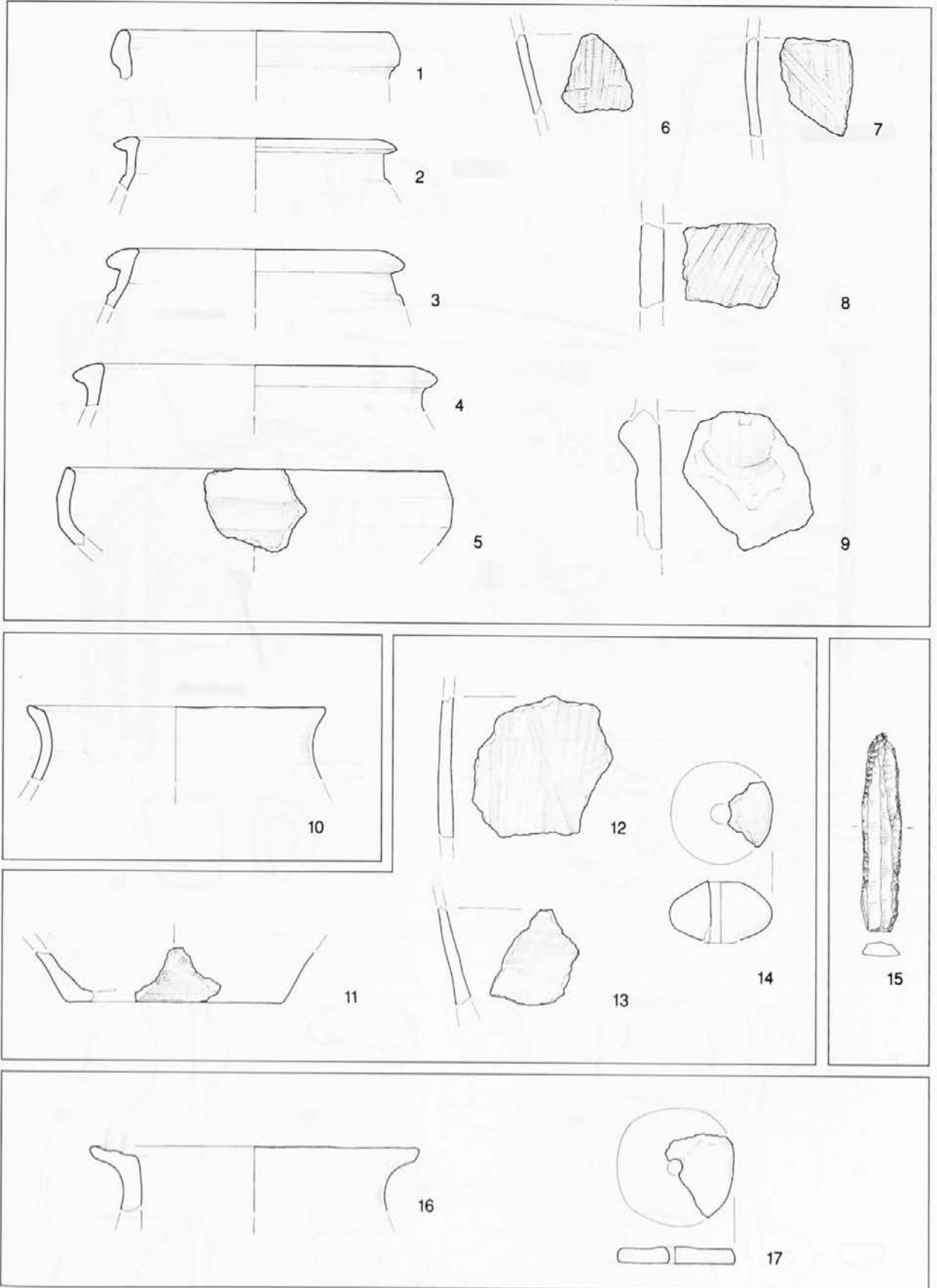
Dular

Dr. Janez Dular
Inštitut za arheologijo
Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU
Gosposka 13
SI-61000 Ljubljana

Borut Križ
Dolenjski muzej
Muzejska 7
SI-68000 Novo mesto

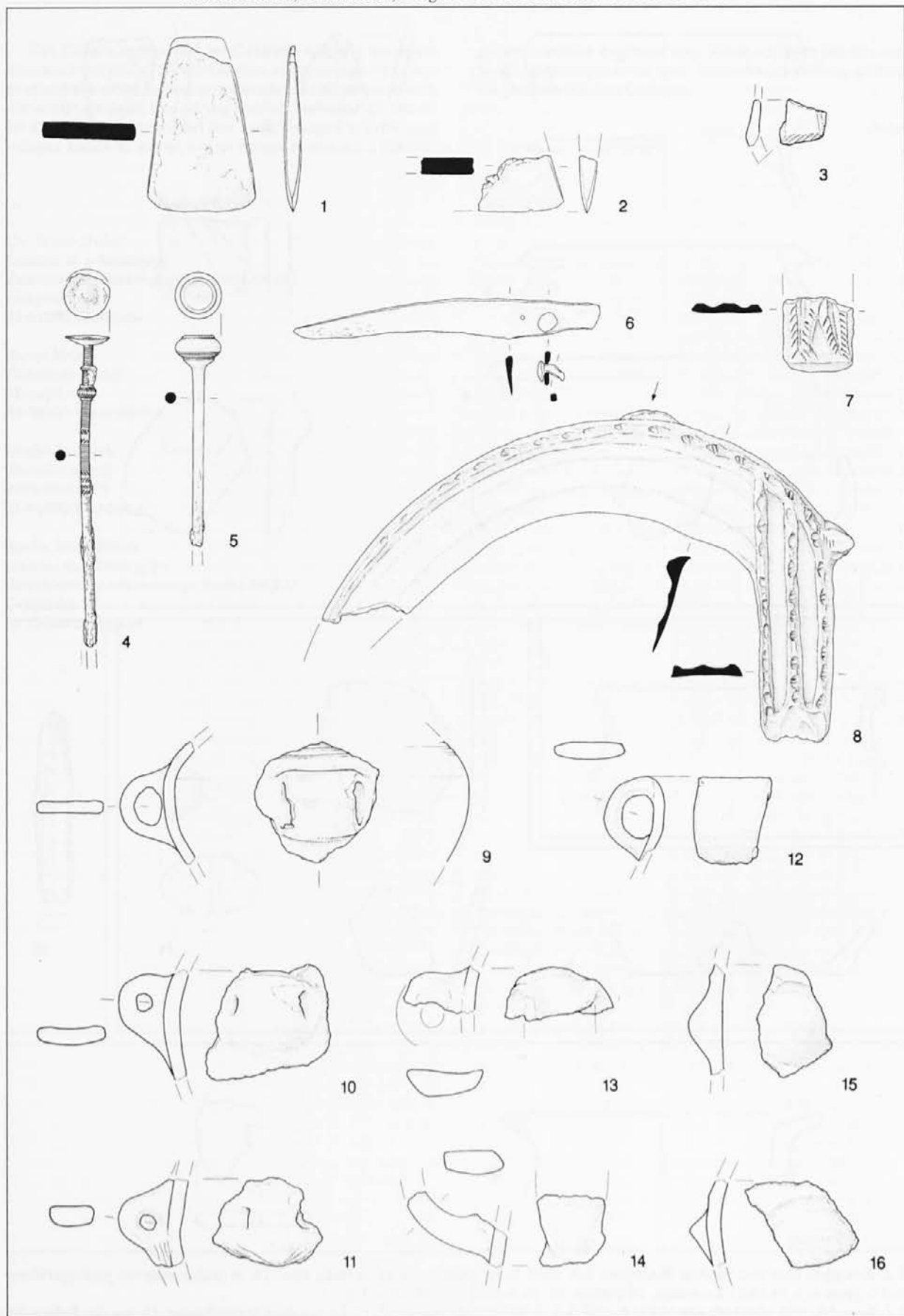
Drago Svoljšak
Narodni muzej
Prešernova 20
SI-61000 Ljubljana

Sneža Tecco Hvala
Inštitut za arheologijo
Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU
Gosposka 13
SI-61000 Ljubljana

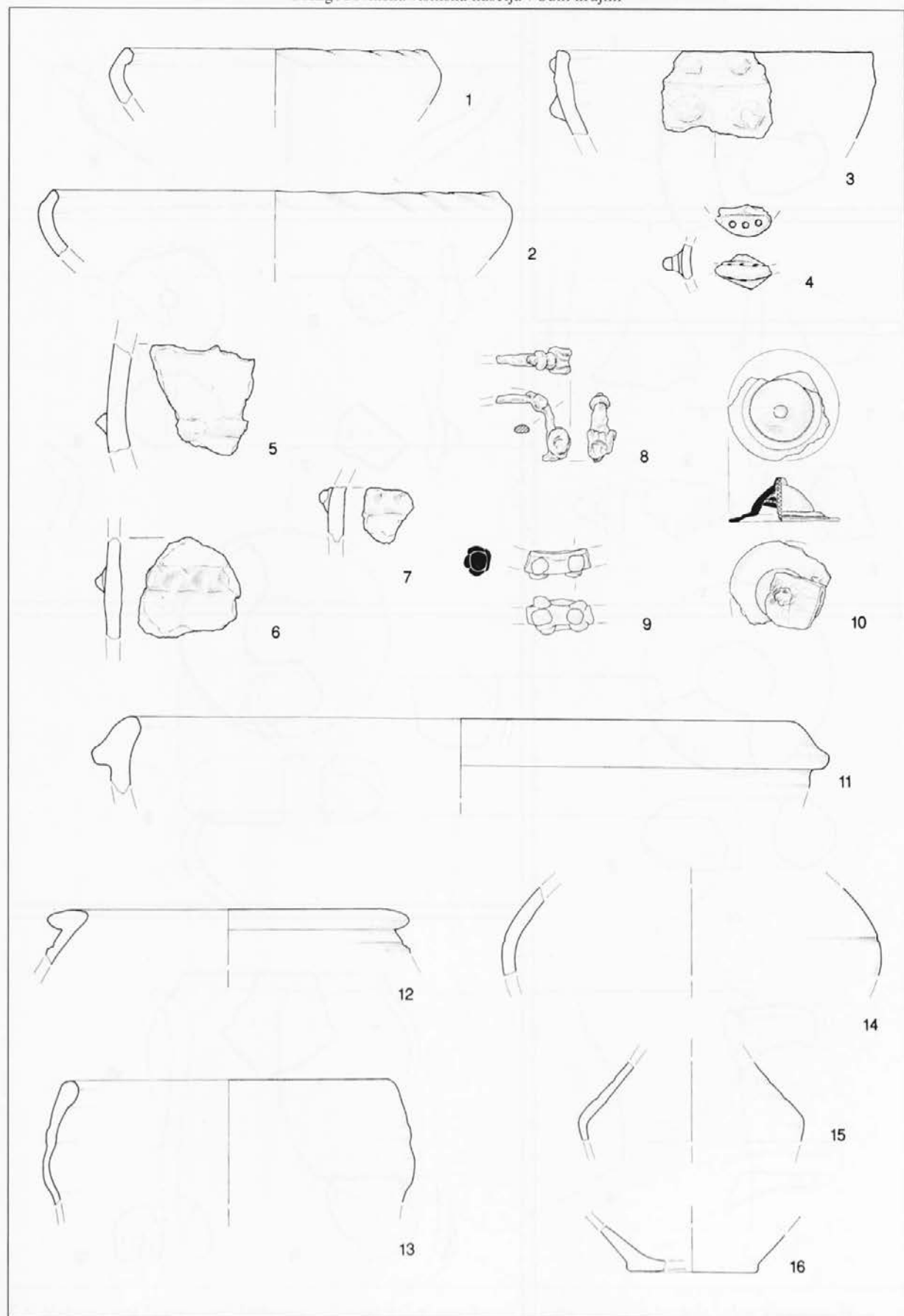
T. 1: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. 1-9: plast 2; 10: plast 3; 11-14: iz tlaka hiše; 15: iz skalne razpoke pod ogniščem; 16,17: plast 4. 1-14,16,17 keramika, 15 kamen. M. 15 = 1:2; 1-14,16-17 = 1:3.

T. 1: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj. 1-9: Schicht 2; 10: Schicht 3; 11-14: aus dem Steinpflaster; 15: aus der Felsspalte unter der Herdstelle; 16,17: Schicht 4.

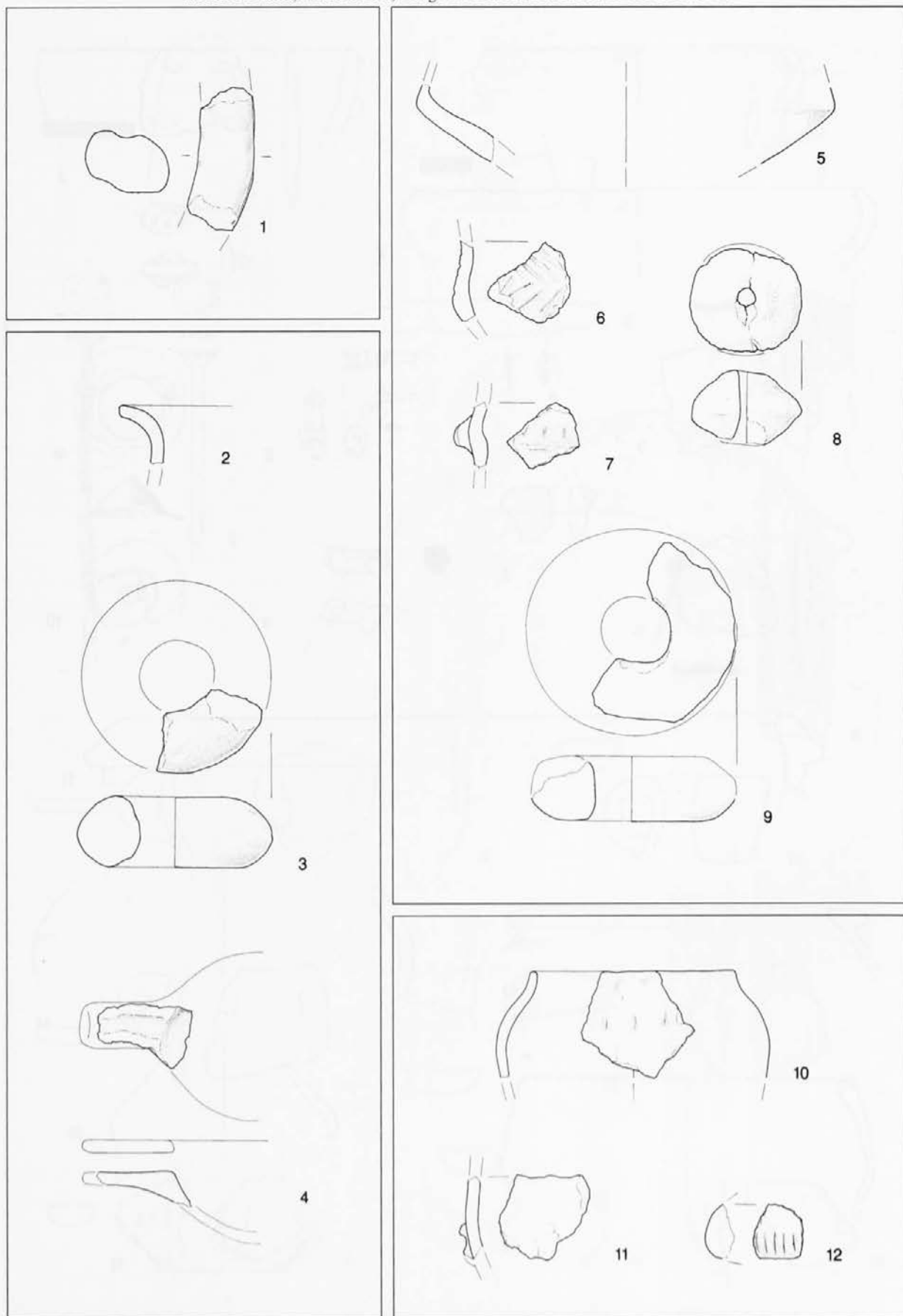
T. 2: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. Iz ruševin poznoantičnih objektov. 1,2 baker, 4-8 bron, 3,9-16 keramika. M. 1,2, 4-8 = 1:2; 3,9-16 = 1:3.

T. 2: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinij. Aus den Ruinen der spätantiken Objekte.

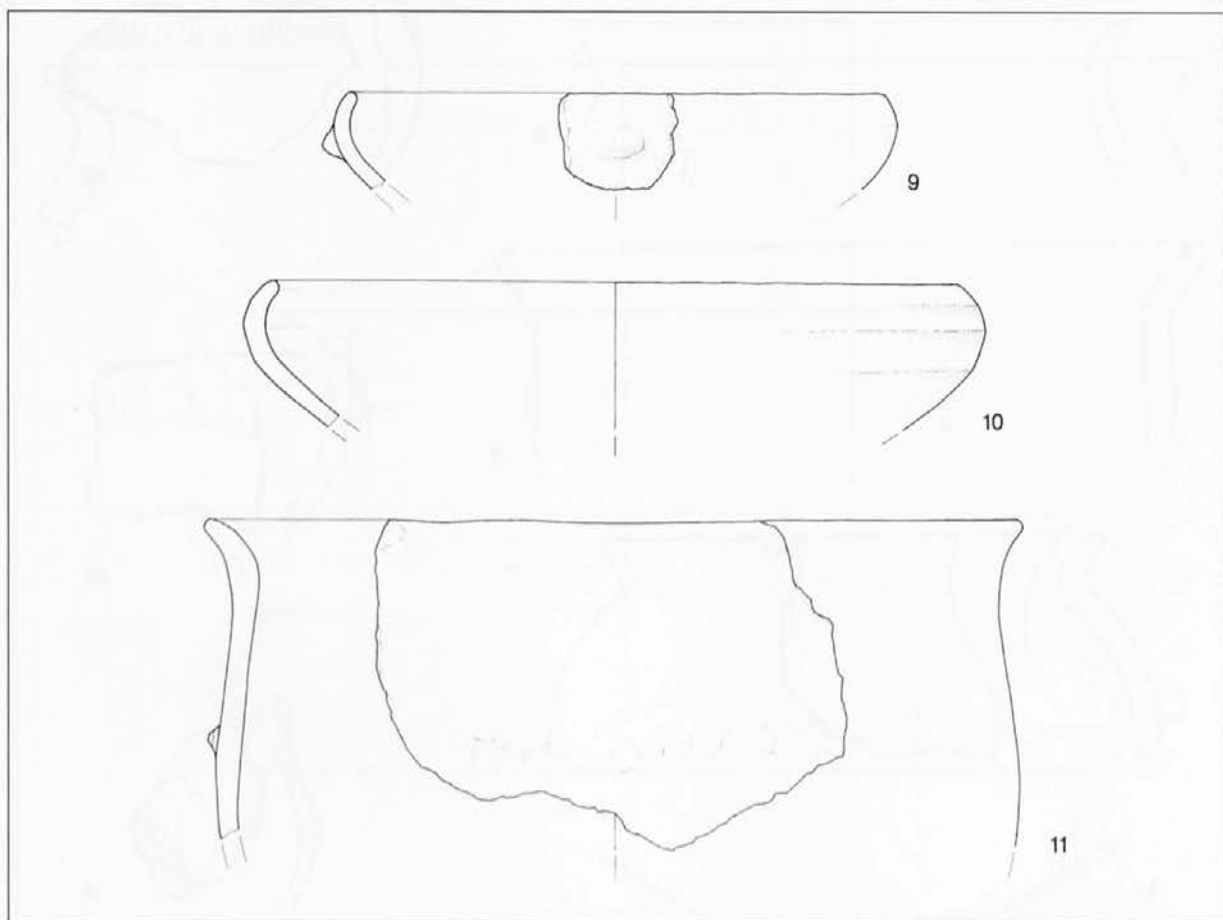
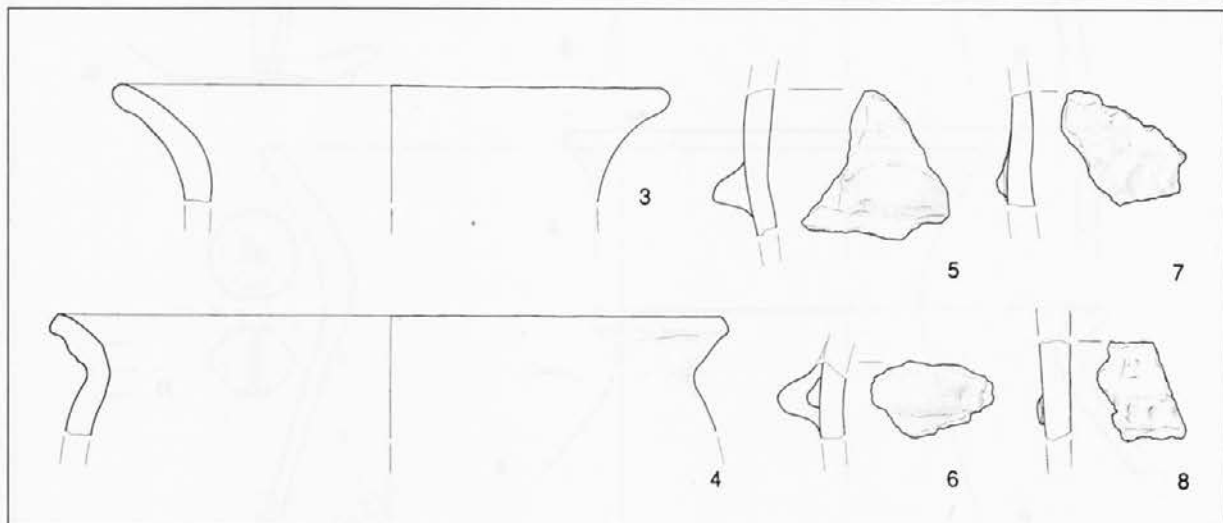
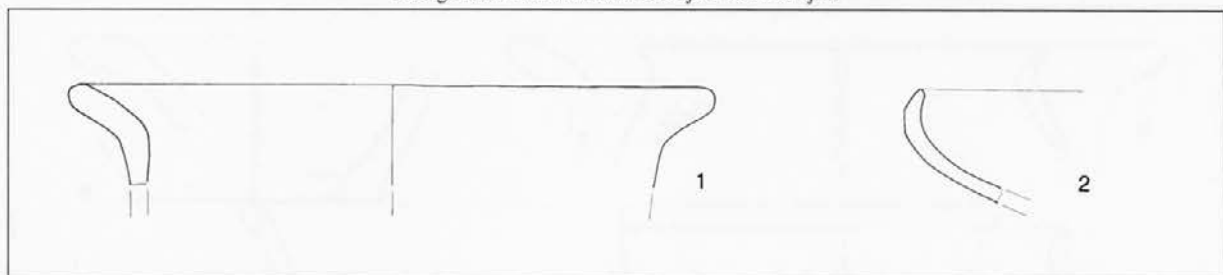

T. 3: Korinjski hrib nad Velikim Korinjem. Iz ruševin poznoantičnih objektov. 1-7,11-16 keramika, 8 železo, 9 bron, 10 bron in železo. M. 8-10 = 1:2; 1-7,11-16 = 1:3.

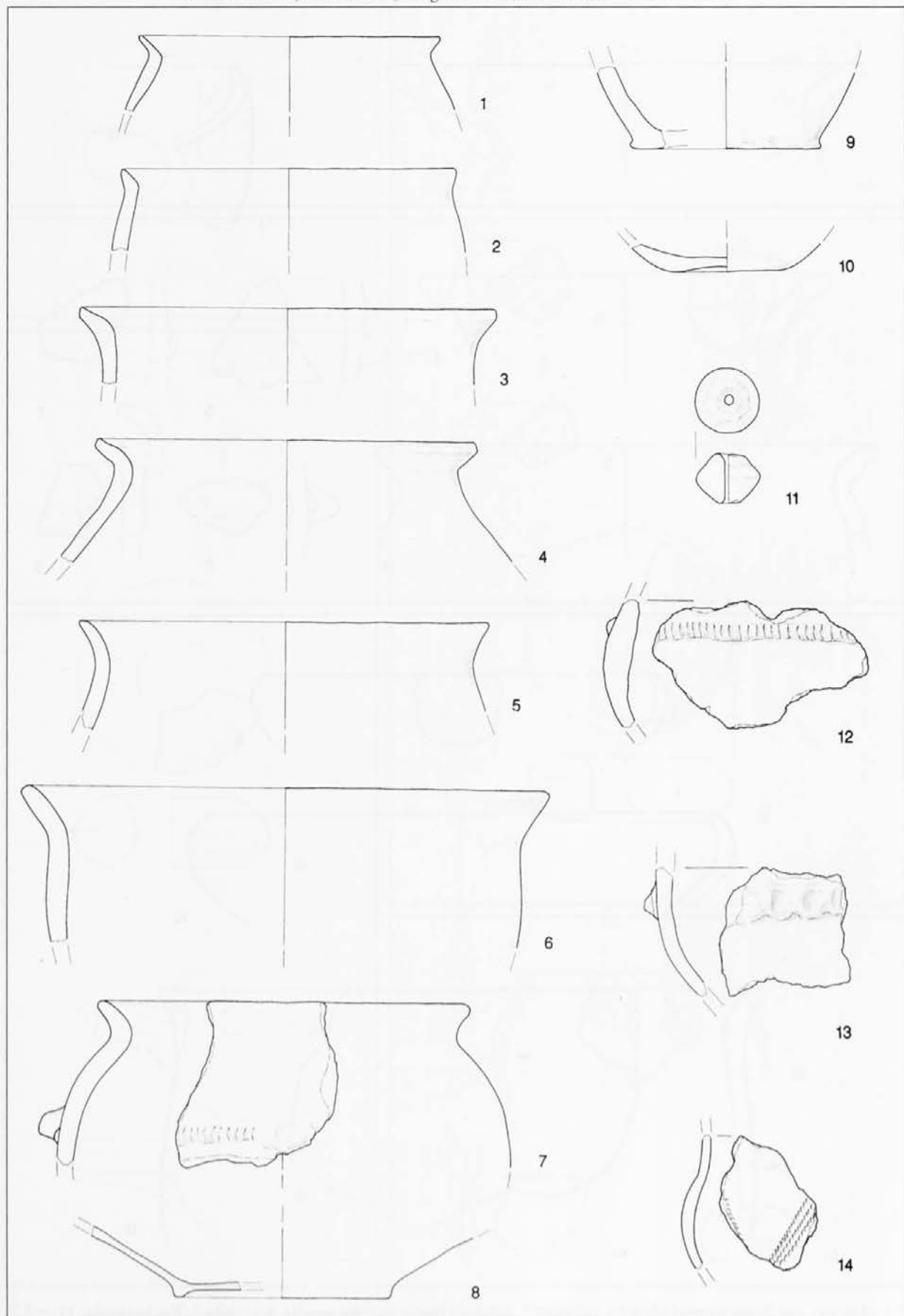
T. 3: Korinjski hrib oberhalb von Veliki Korinj. Aus den Ruinen der spätantiken Objekte.

T. 4: Stari grad nad Seli pri Šumberku. 1: plast 1; 5-9: plast 2; 2-4: plast 3; 10-12: iz zidu. Vse keramika. M. = 1:3.
 T. 4: Stari grad oberhalb von Sela pri Šumberku. 1: Schicht 1; 5-9: Schicht 2; 2-4: Schicht 3; 10-12: aus der Mauer.

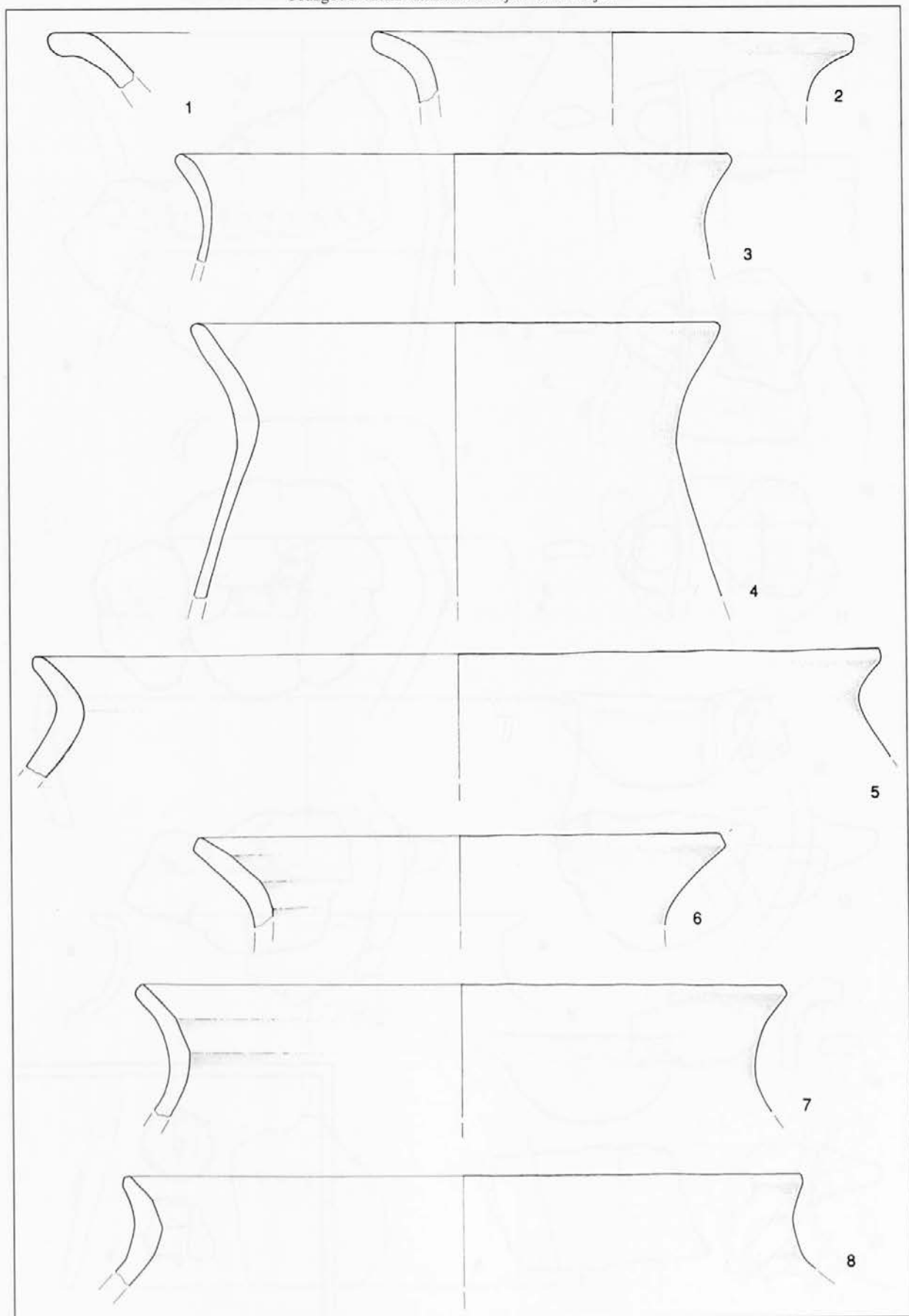

T. 5: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. 1,2: plast 2; 3-8: med kamni na robu naselja; 9-11: hiša 1. Vse keramika. M. = 1:3.
 T. 5: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. 1-2: Schicht 2; 3-8: zwischen den Steinen am Rande der Siedlung; 9-11: Haus 1.

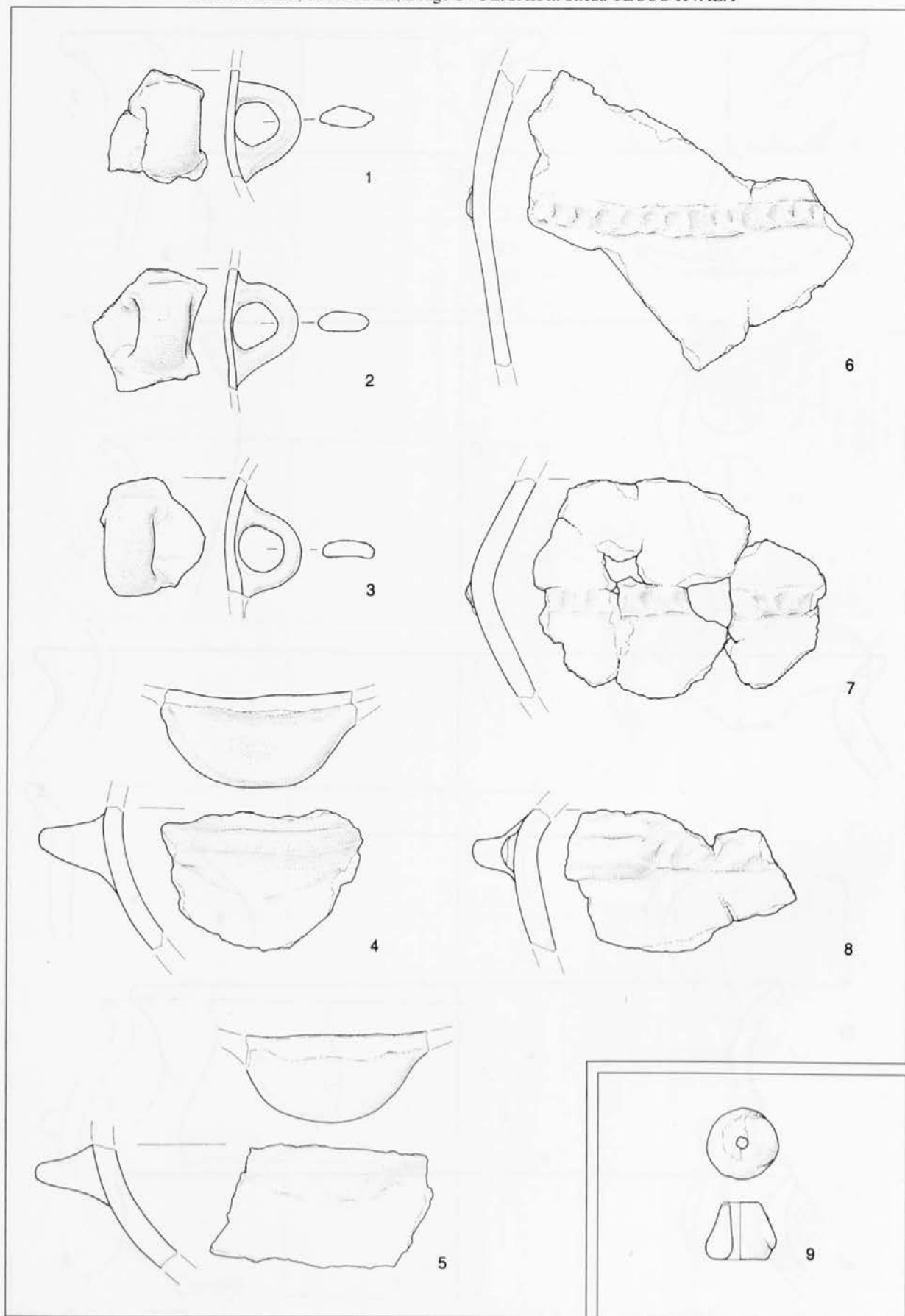

T. 6: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. 1-14: hiša 1. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 6: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. 1-14: Haus 1.

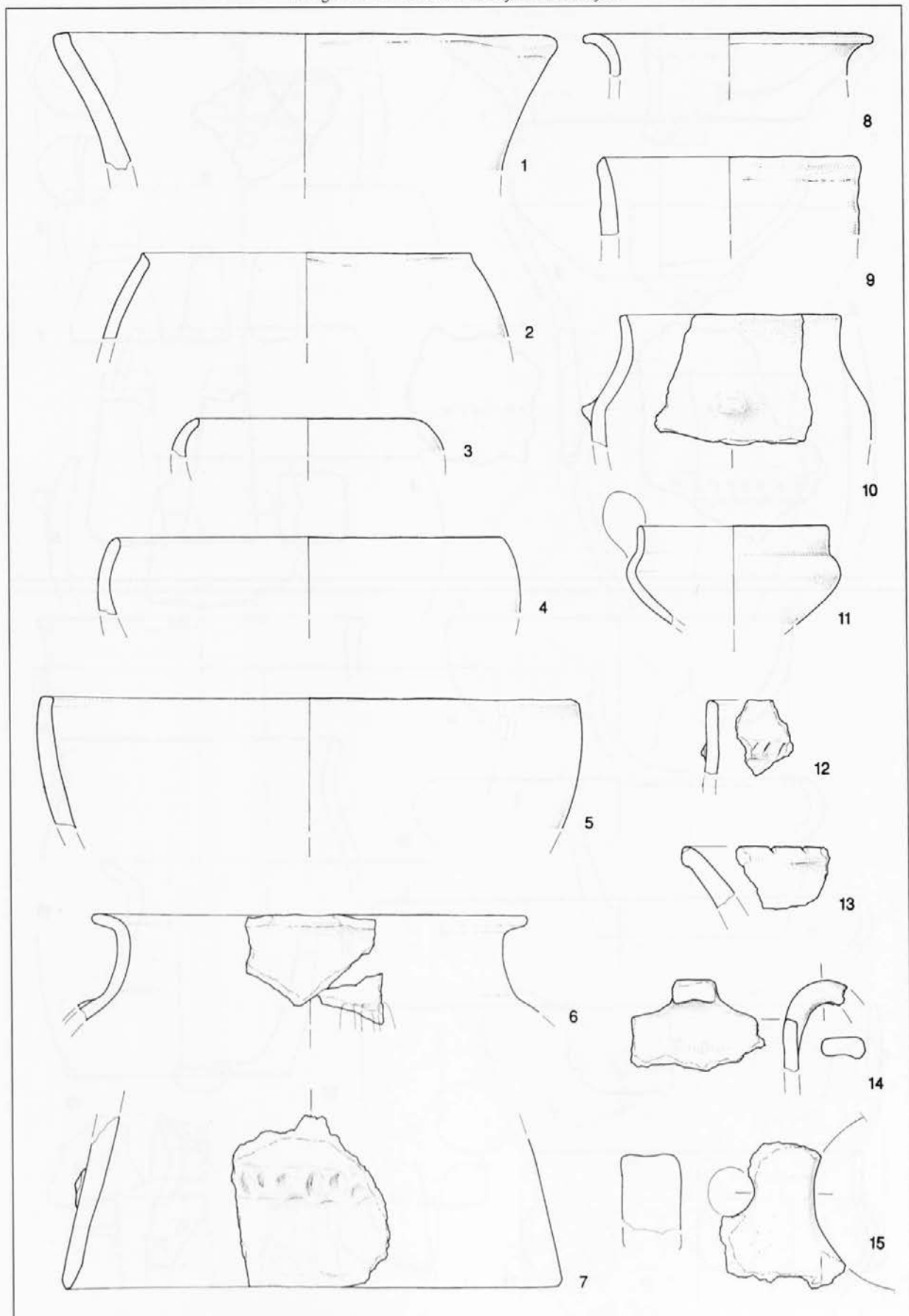

T. 7: Makovec nad Zagorico pri Dobrničju. 1-8: hiša 1. Vse keramika. M. = 1:3.
T. 7: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrničju. 1-8: Haus 1.

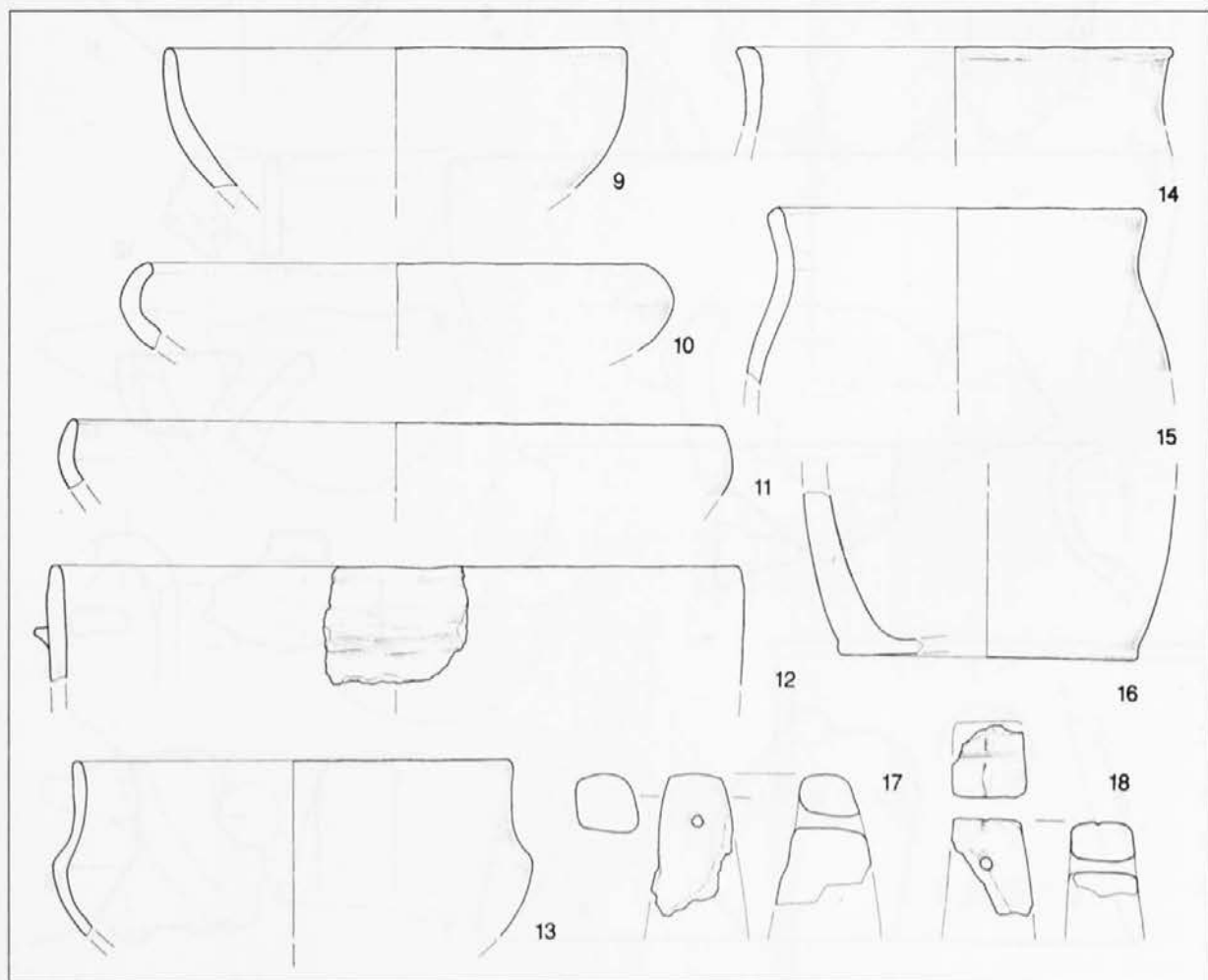
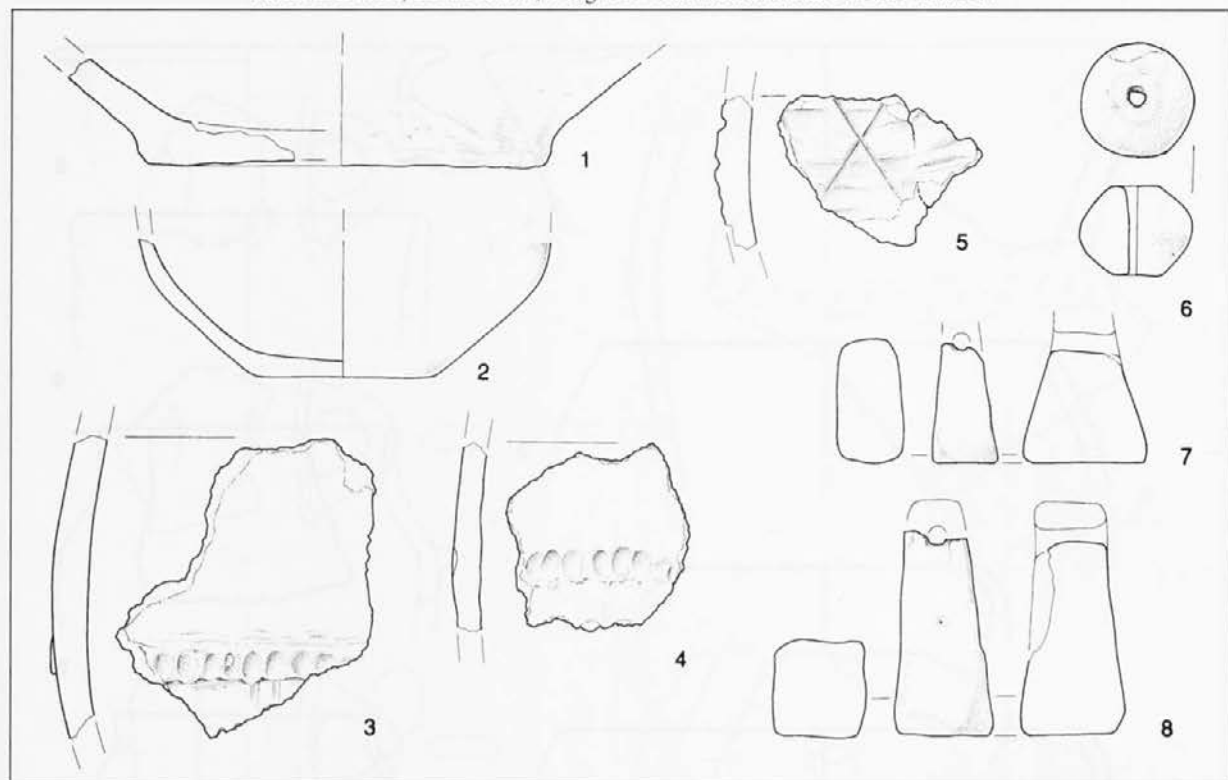
T 8: Makovec nad Zagorico pri Dobrniču. 1-8: hiša 1; 9: plast 3. Vse keramika. M. = 1:3.

T 8: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrniču. 1-8: Haus 1; 9: Schicht 3.

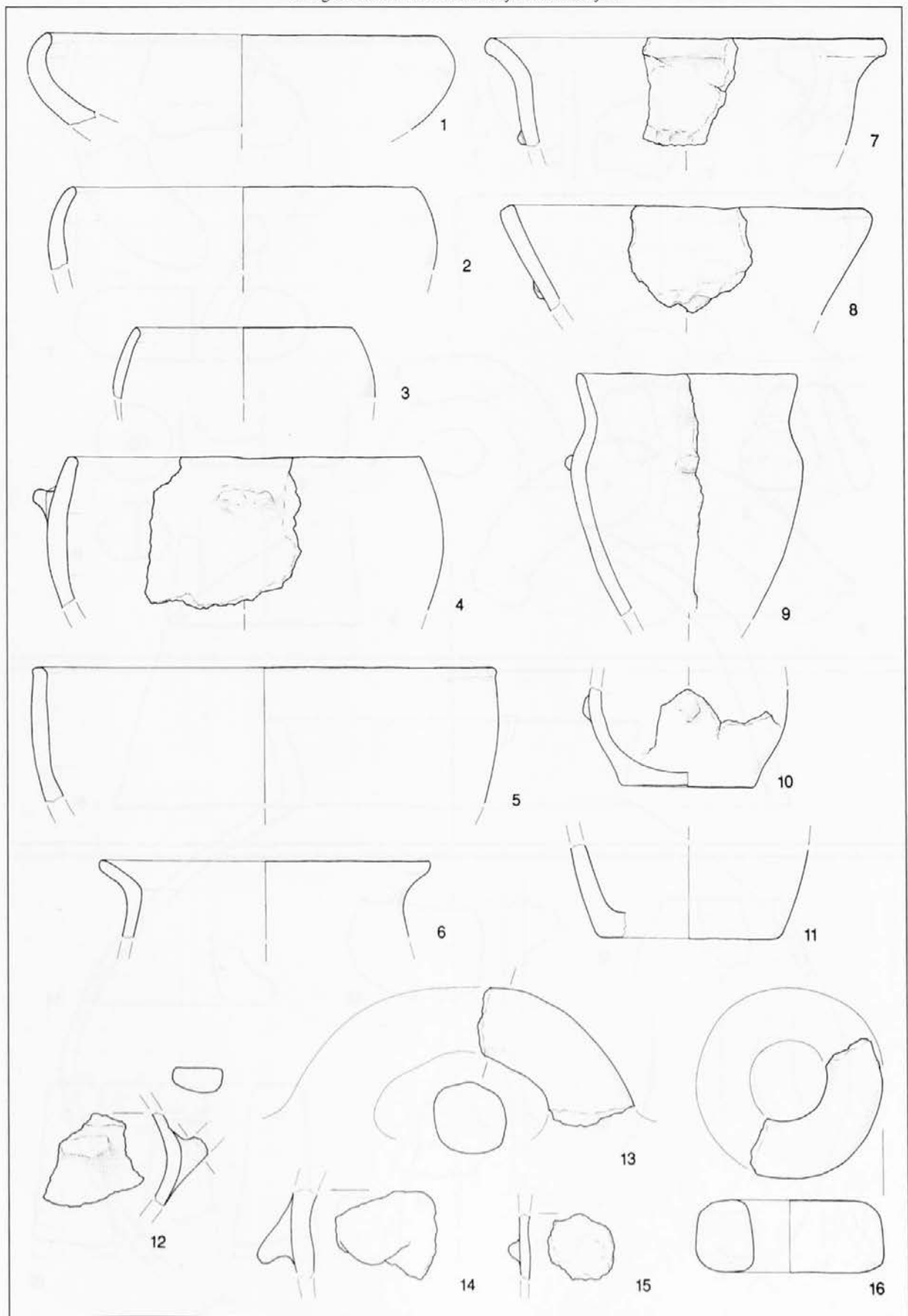
T. 9: Cvinger nad Koriti. 1-15: plast 1. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 9: Cvinger oberhalb von Korita. 1-15: Schicht 1.

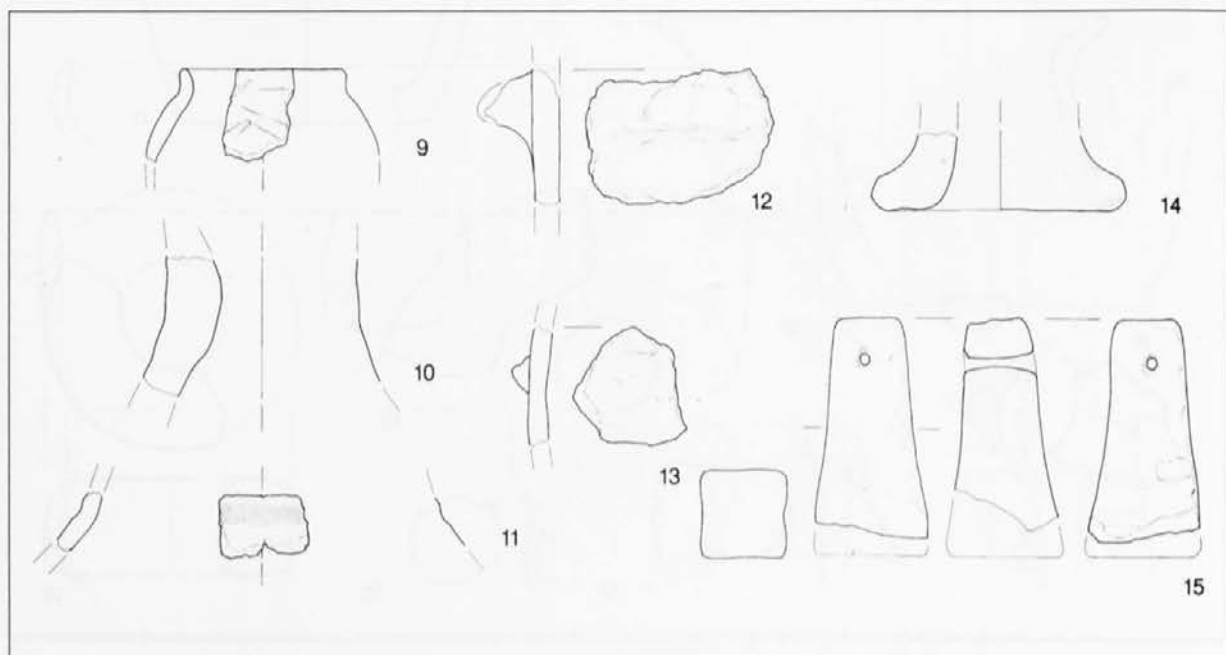
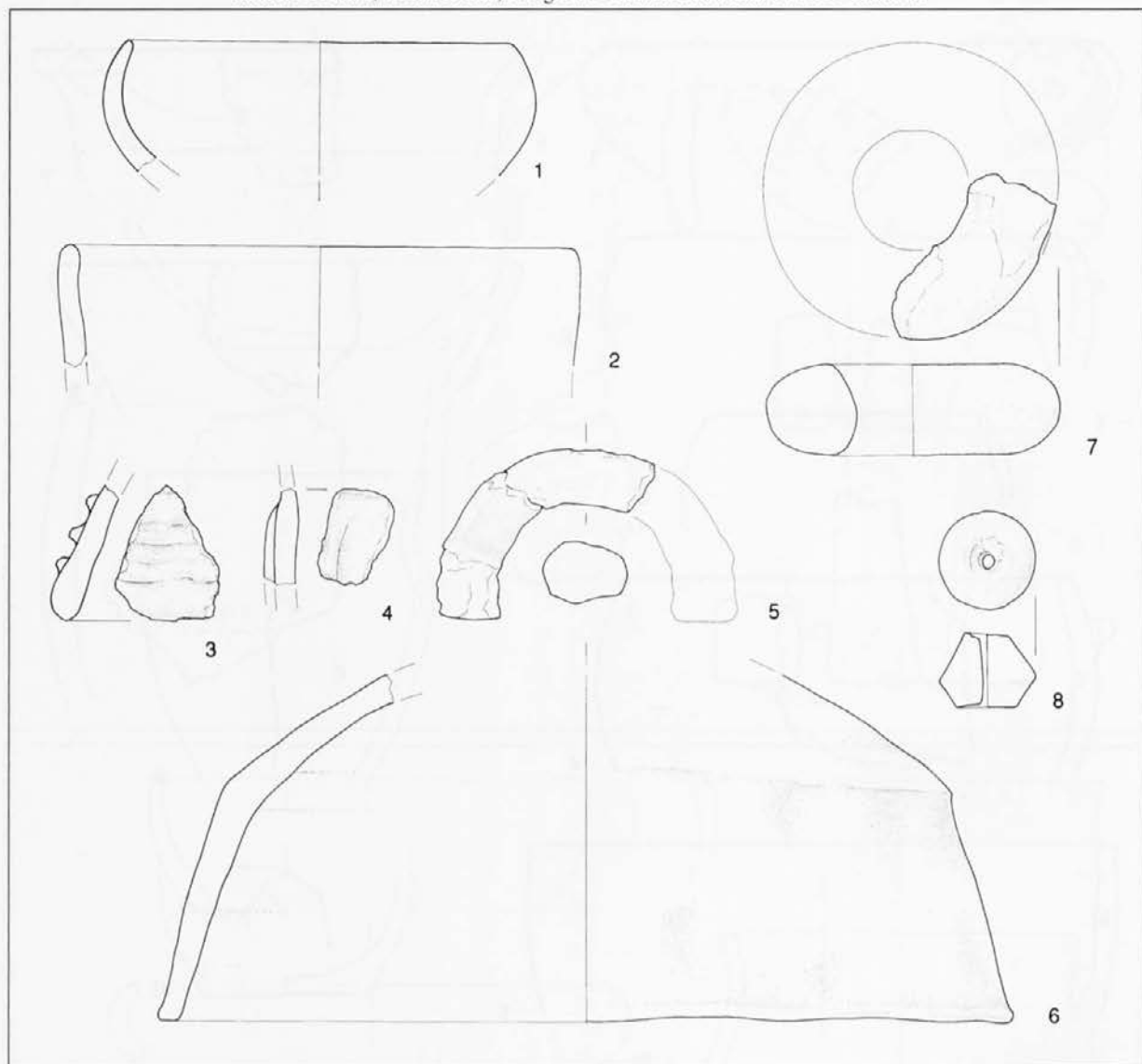

T. 10: Cvinger nad Koriti. 1-8: plast 1; 9-18: iz ruševin halštatskega zidu. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 10: Cvinger oberhalb von Korita. 1-8: Schicht 1; 9-18: aus den Ruinen der hallstattzeitlichen Mauer.

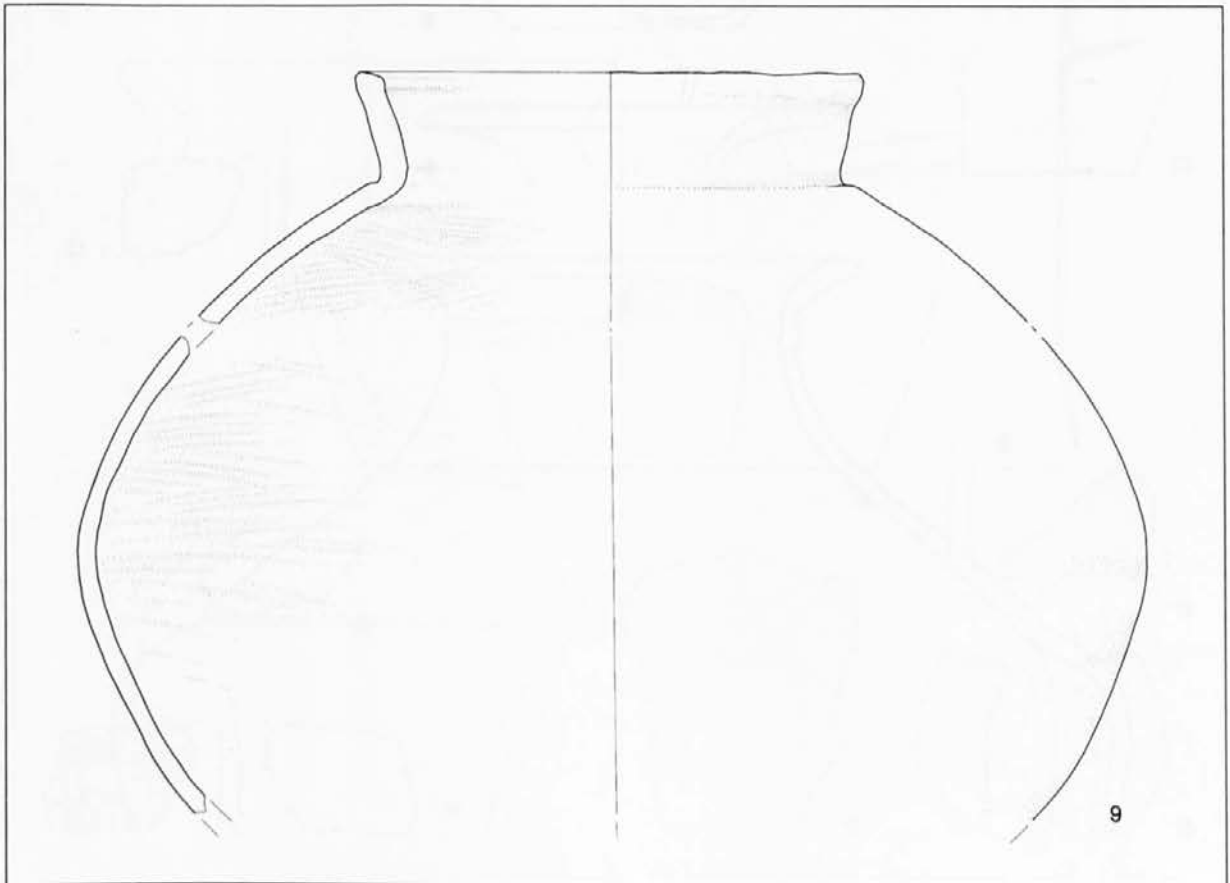
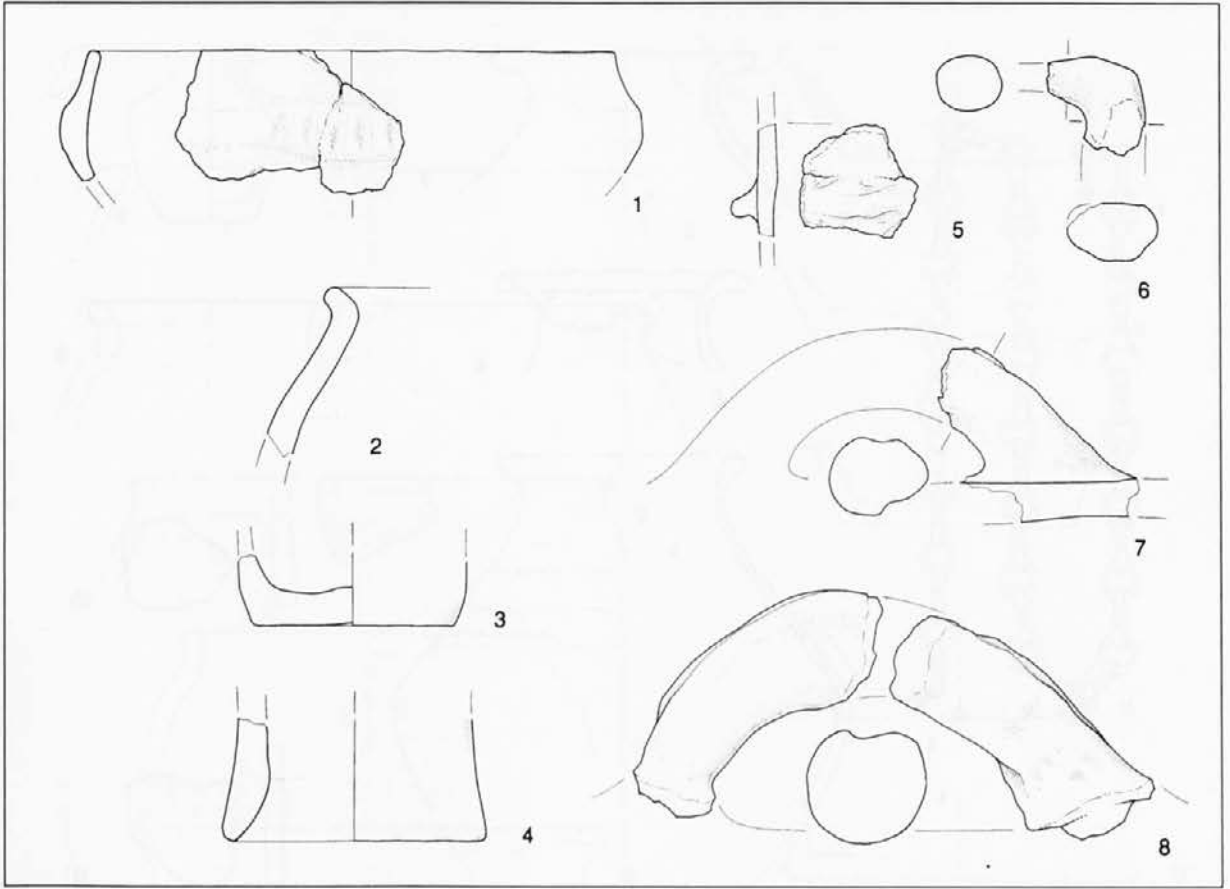

T. II: Cvinger nad Koriti. 1-16: plast 2 (hiša A). Vse keramika. M. = 1:3.
 T. II: Cvinger oberhalb von Korita. 1-16: Schicht 2 (Haus A).

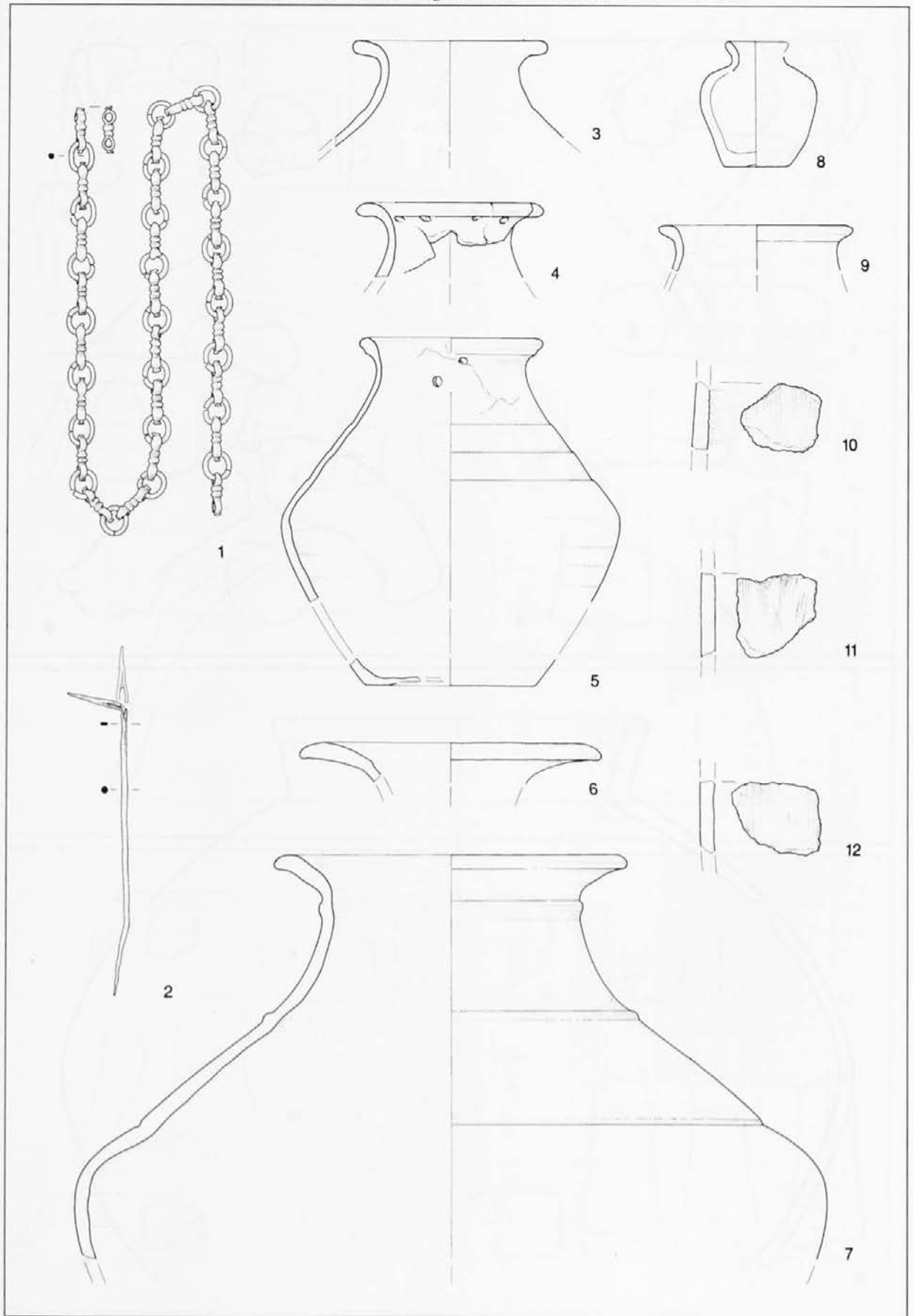
T. 12: Cvinger nad Koriti, 1-8: plast 3; 9-15: plast 4. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 12: Cvinger oberhalb von Korita. 1-8: Schicht 3; 9-15: Schicht 4.

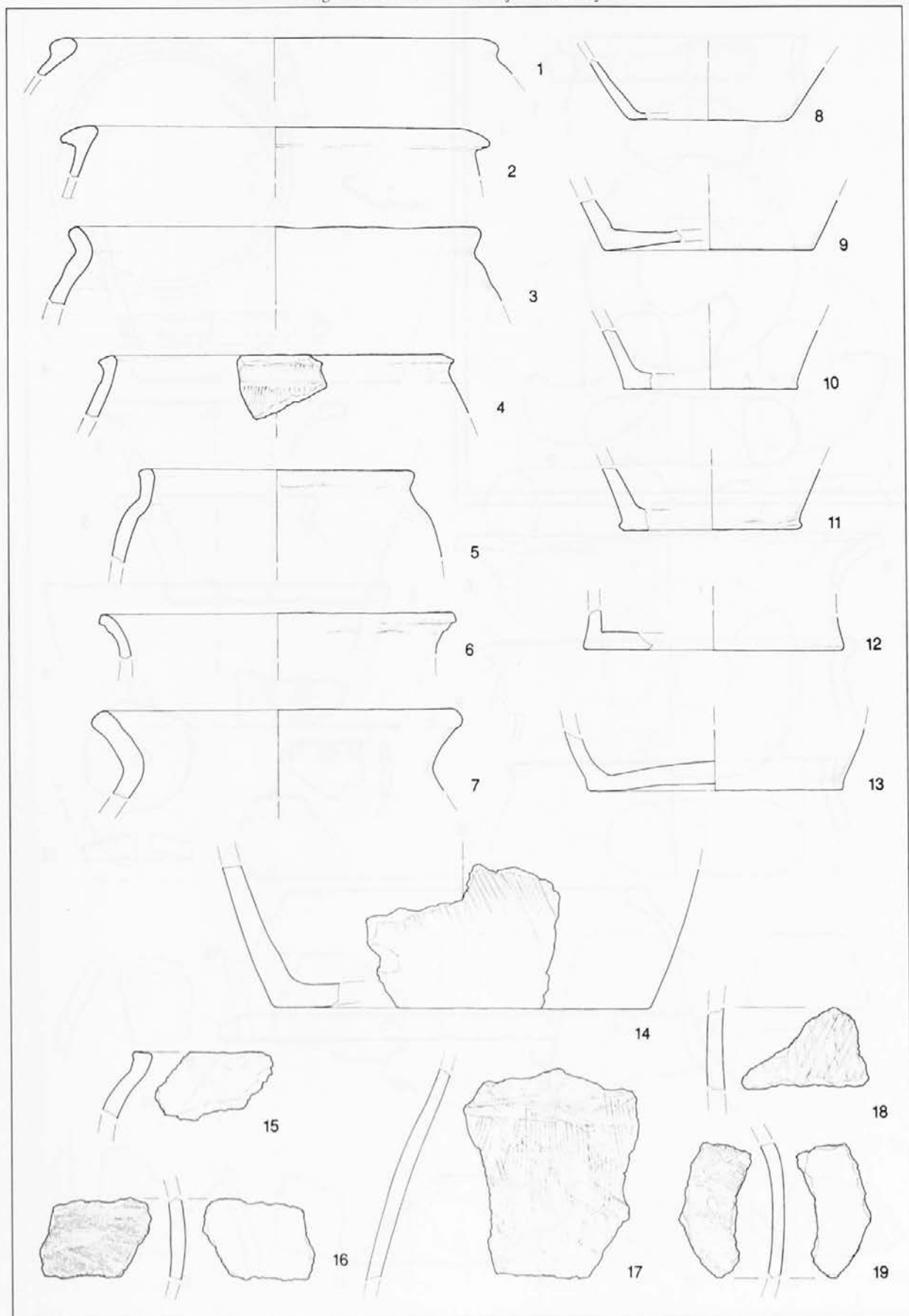
T. 13: Cvinger nad Koriti. 1-8: plast 5 (hiša B); 9: plast 7. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 13: Cvinger oberhalb von Korita. 1-8: Schicht 5 (Haus B); 9: Schicht 7.

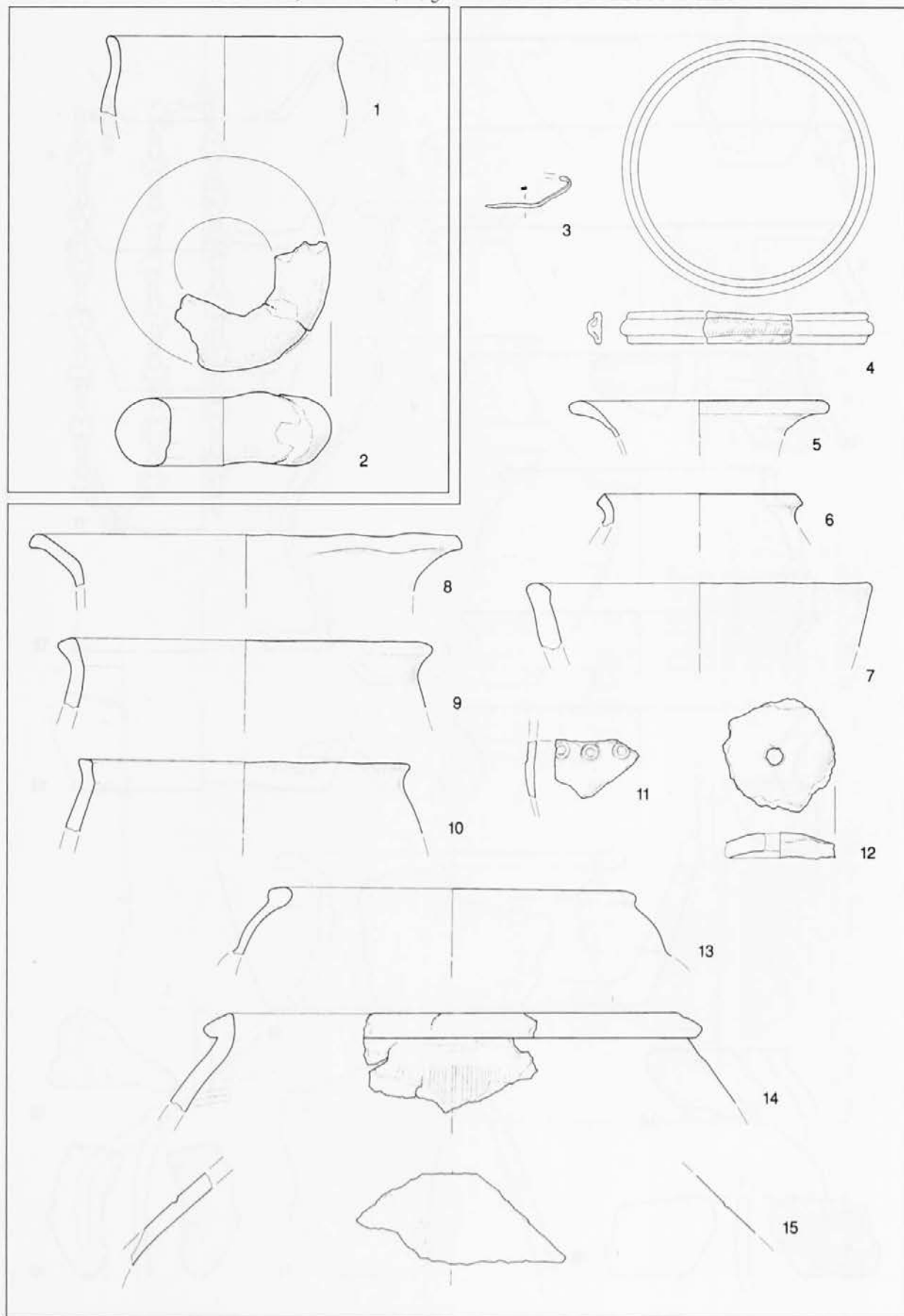
T. 14: Cvinger nad Koriti. 1-12: plast 7. 1-2 bron, 3-7 keramika. M. 1,2 = 1:2; 3-12 = 1:3.

T. 14: Cvinger oberhalb von Korita. 1-12: Schicht 7.

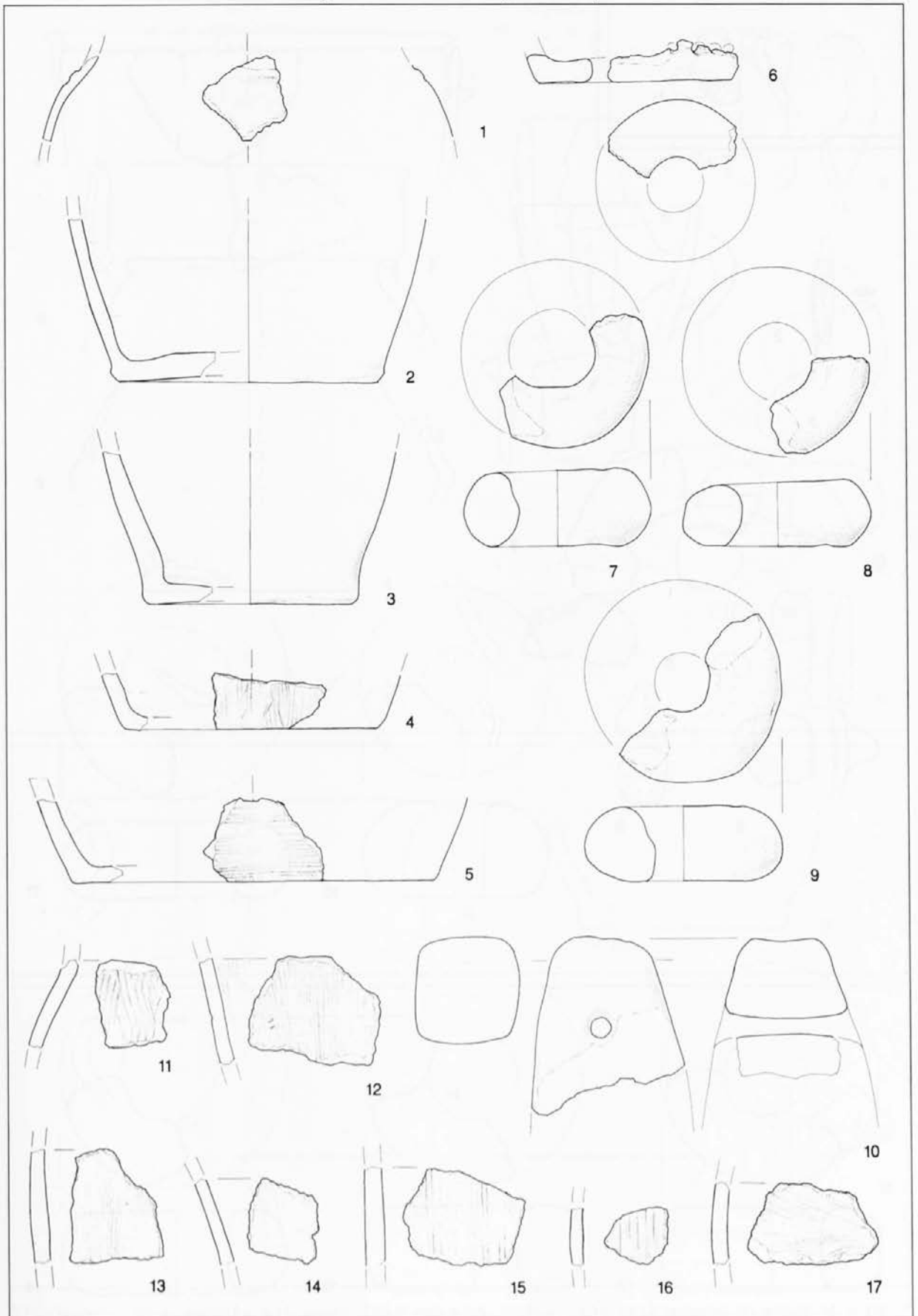
T. 15: Cvinger nad Koriti. 1-19: plast 7. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 15: Cvinger oberhalb von Korita. 1-19: Schicht 7.

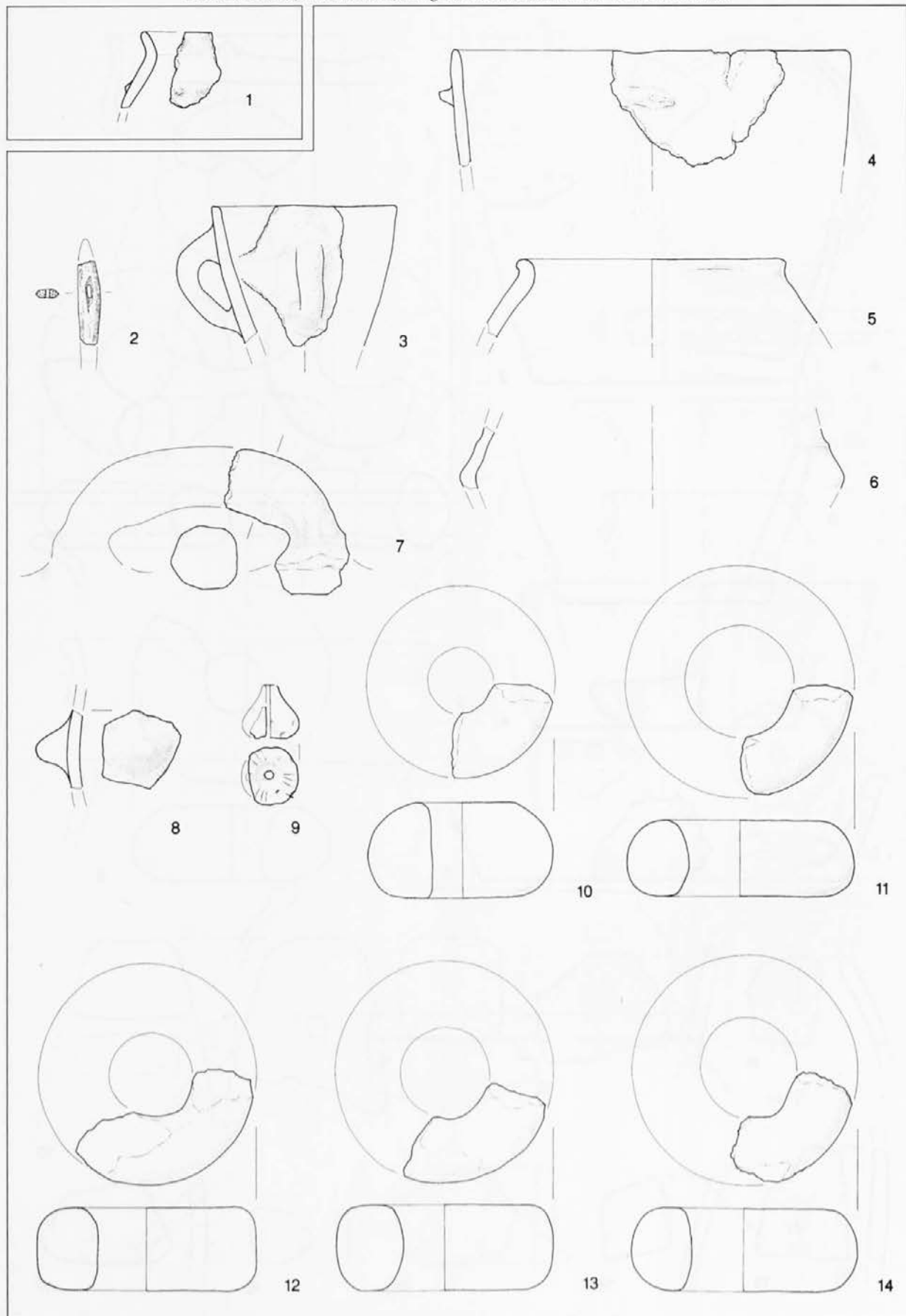
T. 16: Cvinger nad Koriti. 1-2: iz latenskega zidu; 3-15: plast 8. 1,2,5-15 keramika, 3 bron, 4 steklo. M. 3,4 = 1:2; 1,2, 5-15 = 1:3.

T. 16: Cvinger oberhalb von Korita. 1-2: aus der latènezeitlichen Mauer; 3-15: Schicht 8.

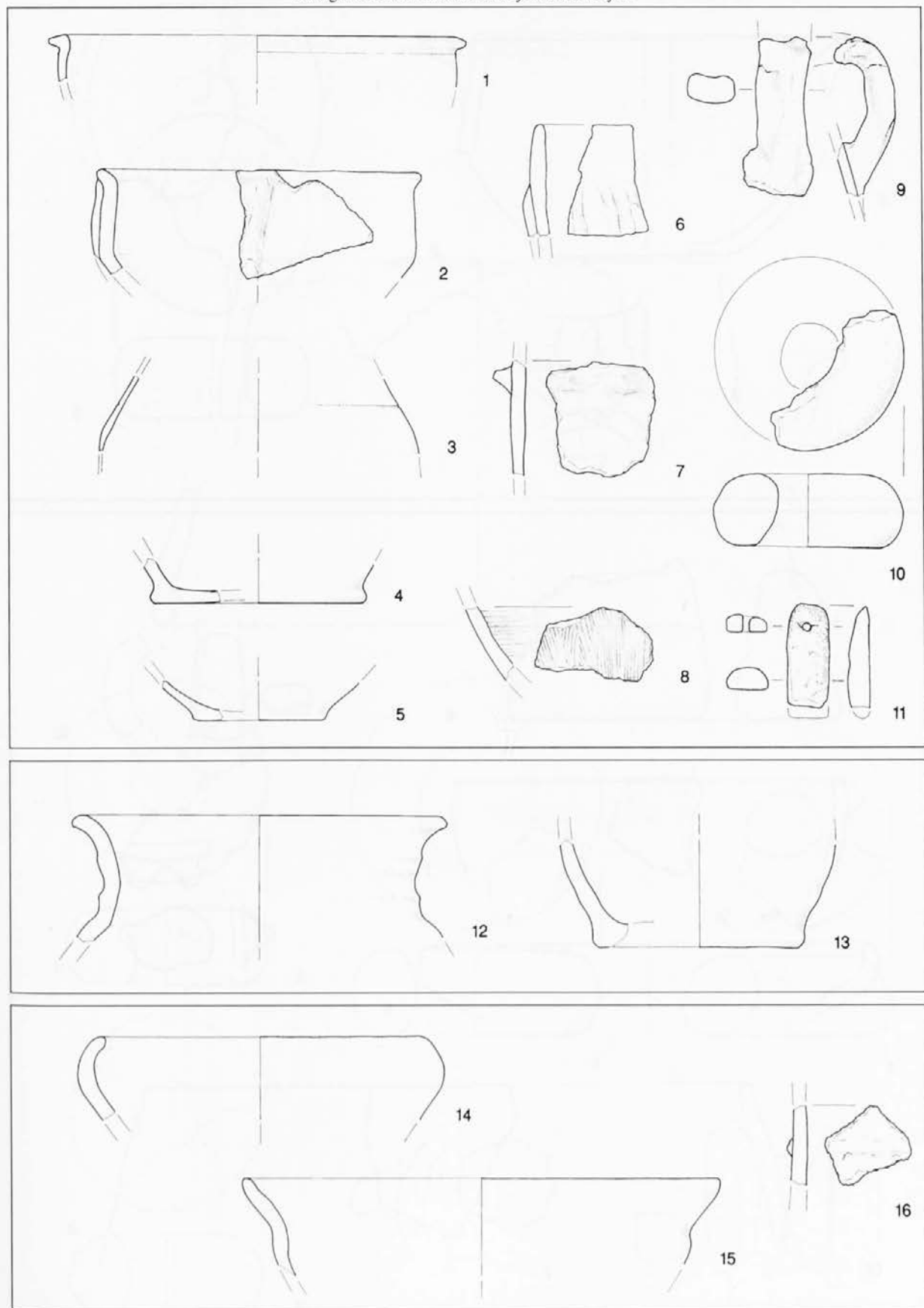
T. 17: Cvinger nad Koriti. 1-17: plast 8. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 17: Cvinger oberhalb von Korita. 1-17: Schicht 8.

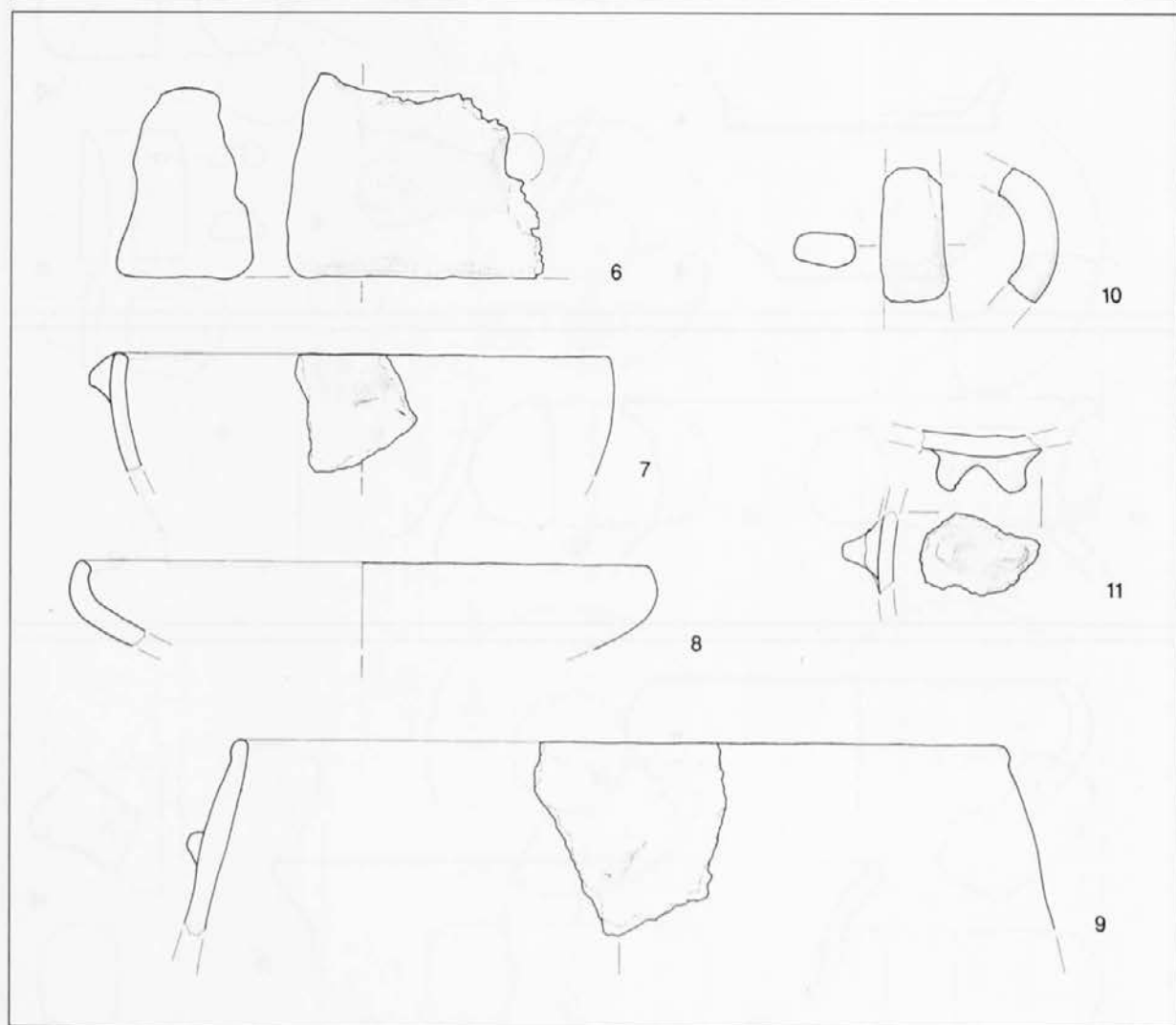
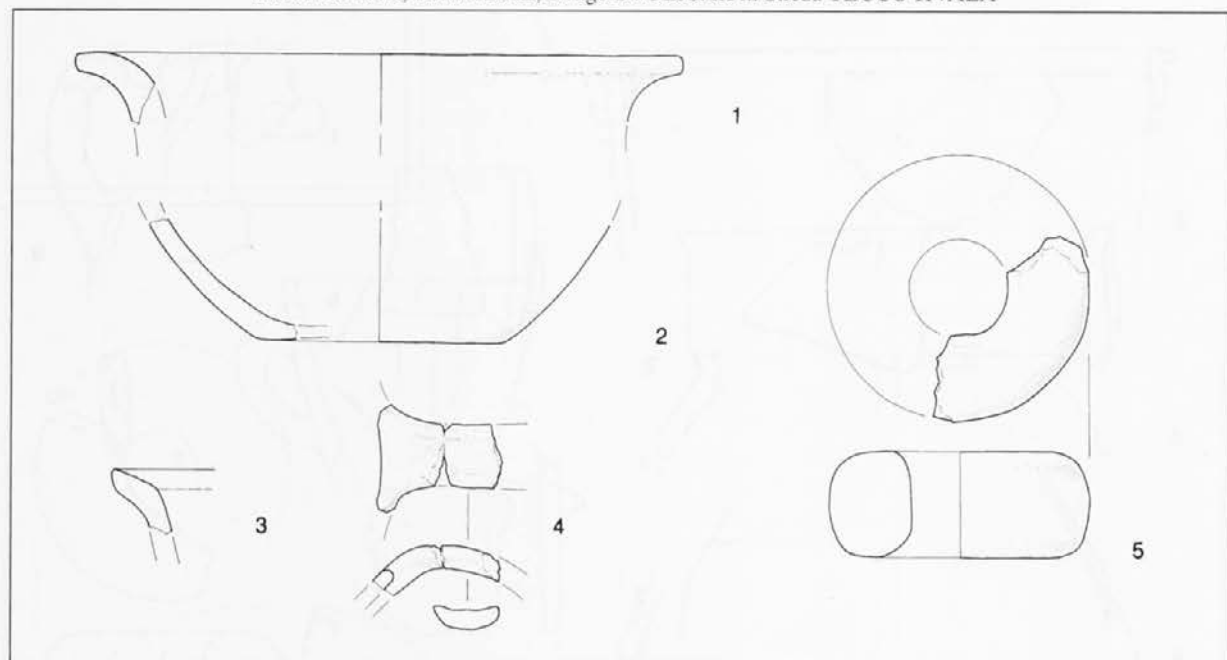

T. 18: Gradec pri Vinkovem Vrhu. 1: plast 1; 2-14: plast 3. 2 kost, 1,3-14 keramika. M. 2 = 1:2, 1,3-14 = 1:3.

T. 18: Gradec bei Vinkov Vrh. 1: Schicht 1; 2-14: Schicht 3.

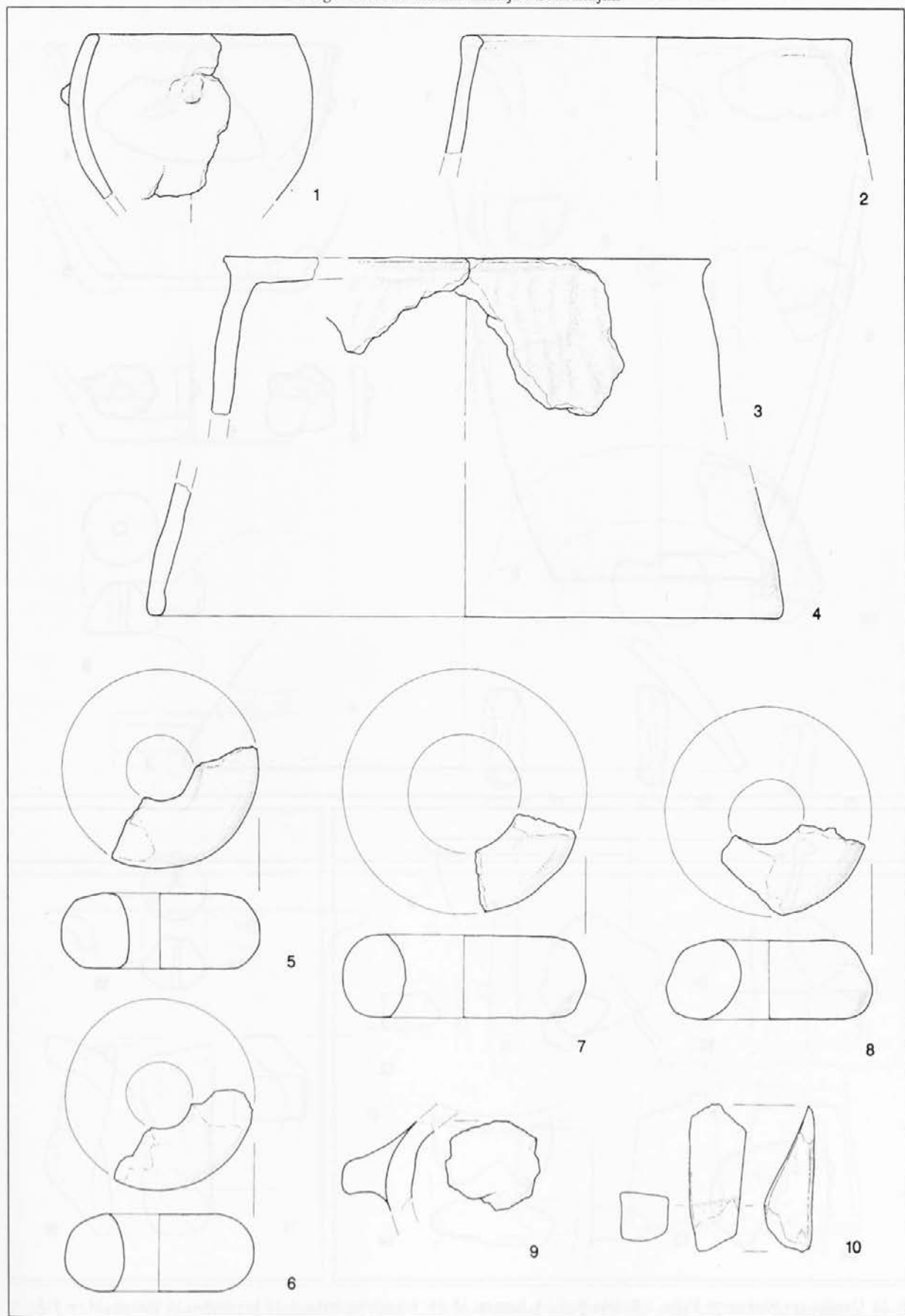

T 19: Gradec pri Vinkovem Vrhu. 1-11: plast 5; 12-13: plast 6; 14-16: plast 7. 1-10, 12-16 keramika, 11 kamen. M. = 1:3.
 T 19: Gradec bei Vinkov Vrh. 1-11: Schicht 5; 12-13: Schicht 6; 14-16: Schicht 7.

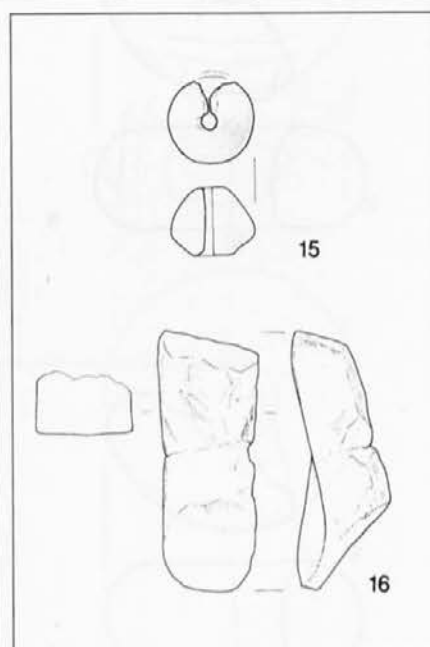
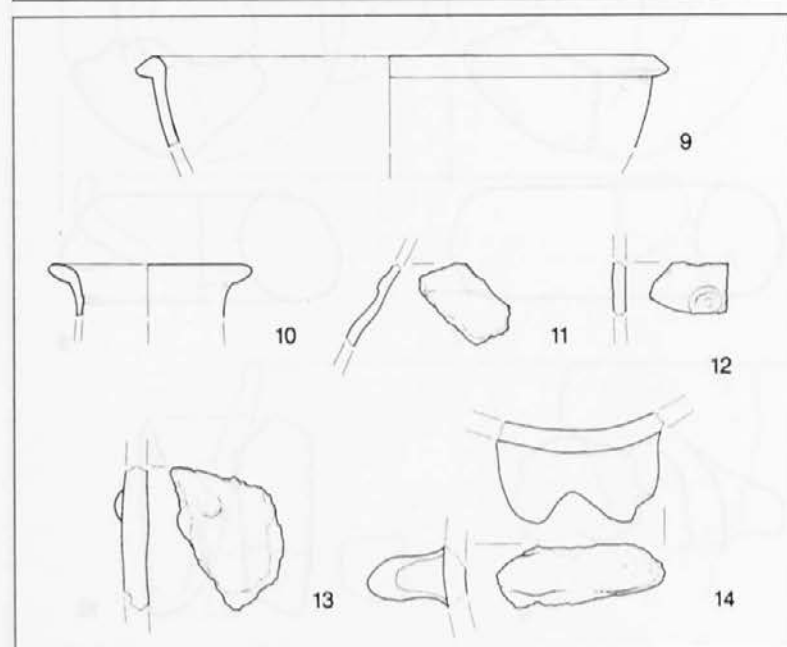
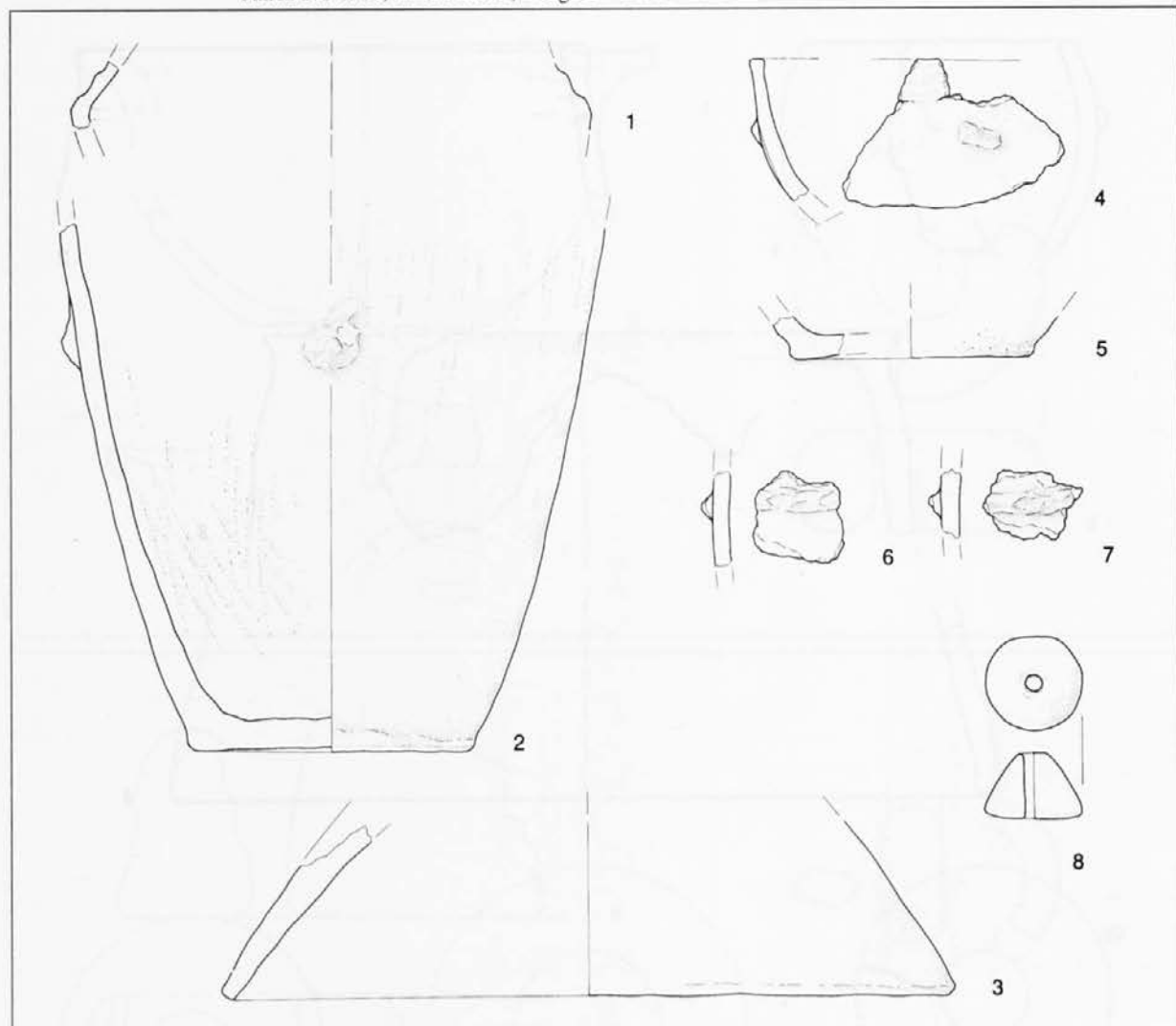
T. 20: Gradec pri Vinkovem Vrhu. 1-5: zid 1; 6-11: zid 2. Vse keramika. M. = 1:3.

T. 20: Gradec bei Vinkov Vrh. 1-5: Mauer 1; 6-11: Mauer 2.

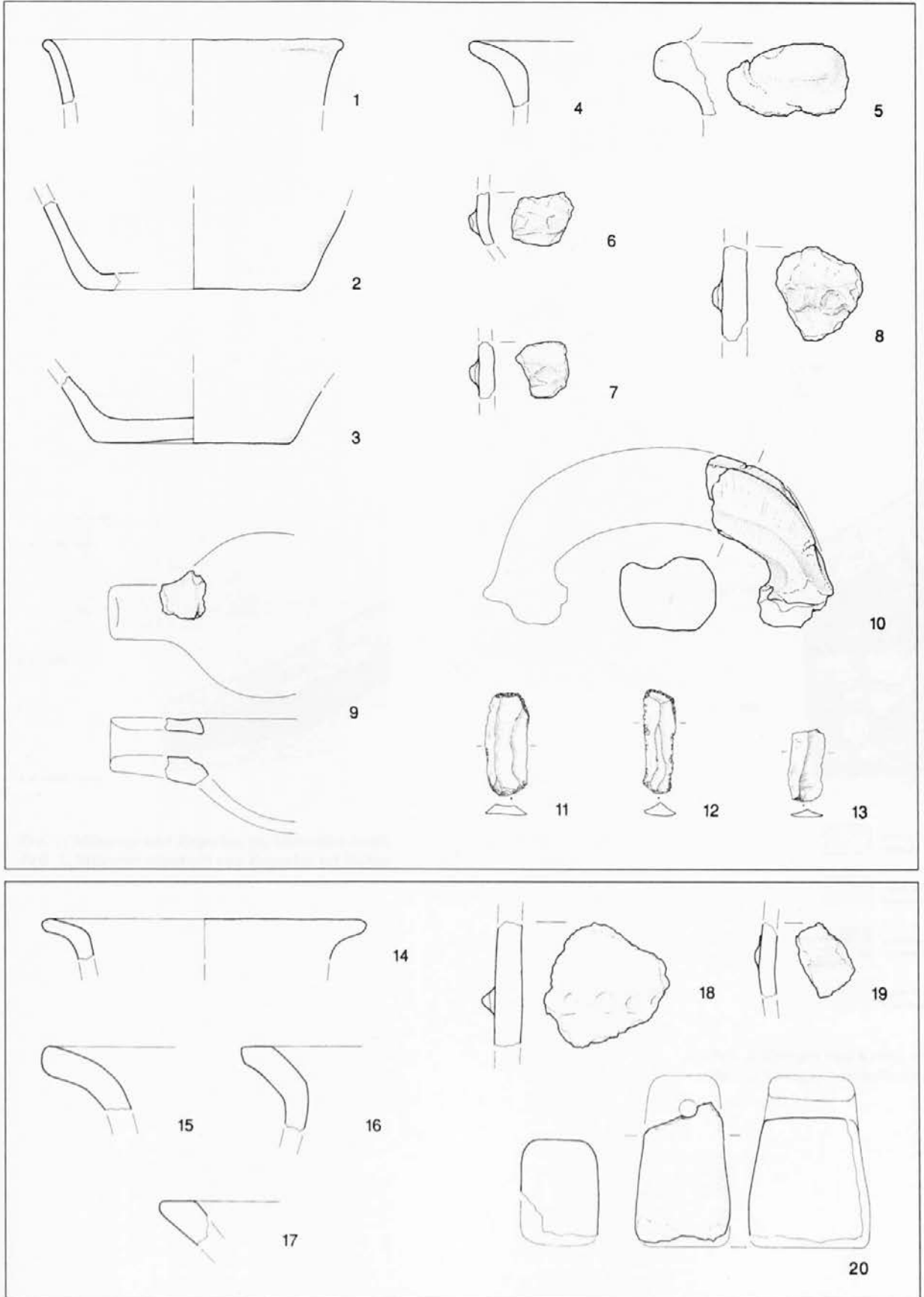

T. 21: Gradec pri Vinkovem Vrhu. 1-10: hiša A. 1-9 keramika; 10 kamen. M. = 1:3.

T. 21: Gradec bei Vinkov Vrh. 1-10: Haus A.

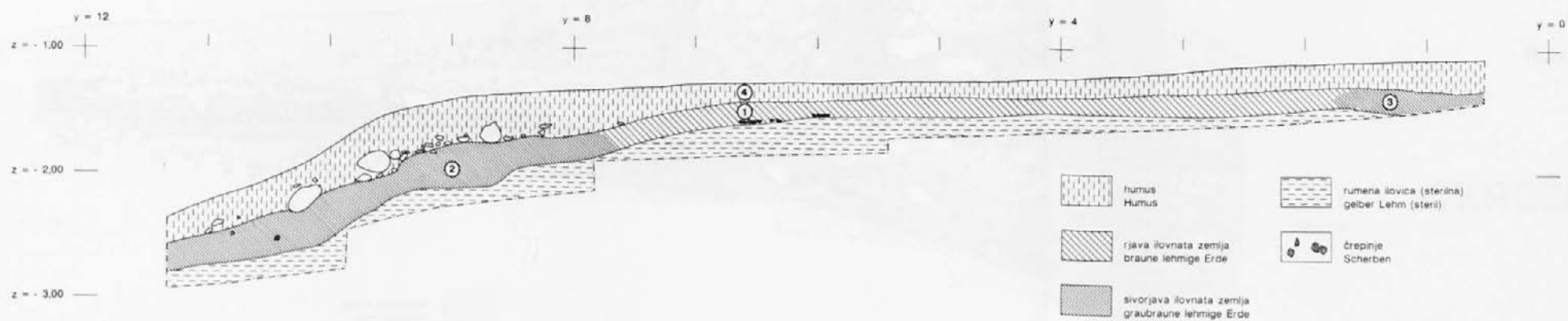

T. 22: Gradec pri Vinkovem Vrhu. 1-8: hiša B; 9-14: humus; 15-16: hrambena jama. 1-15 keramika, 16 kamen. M. = 1:3.
 T. 22: Gradec bei Vinkov Vrh. 1-8: Haus B; 9-14: Humus; 15-16: Vorratsgrube.

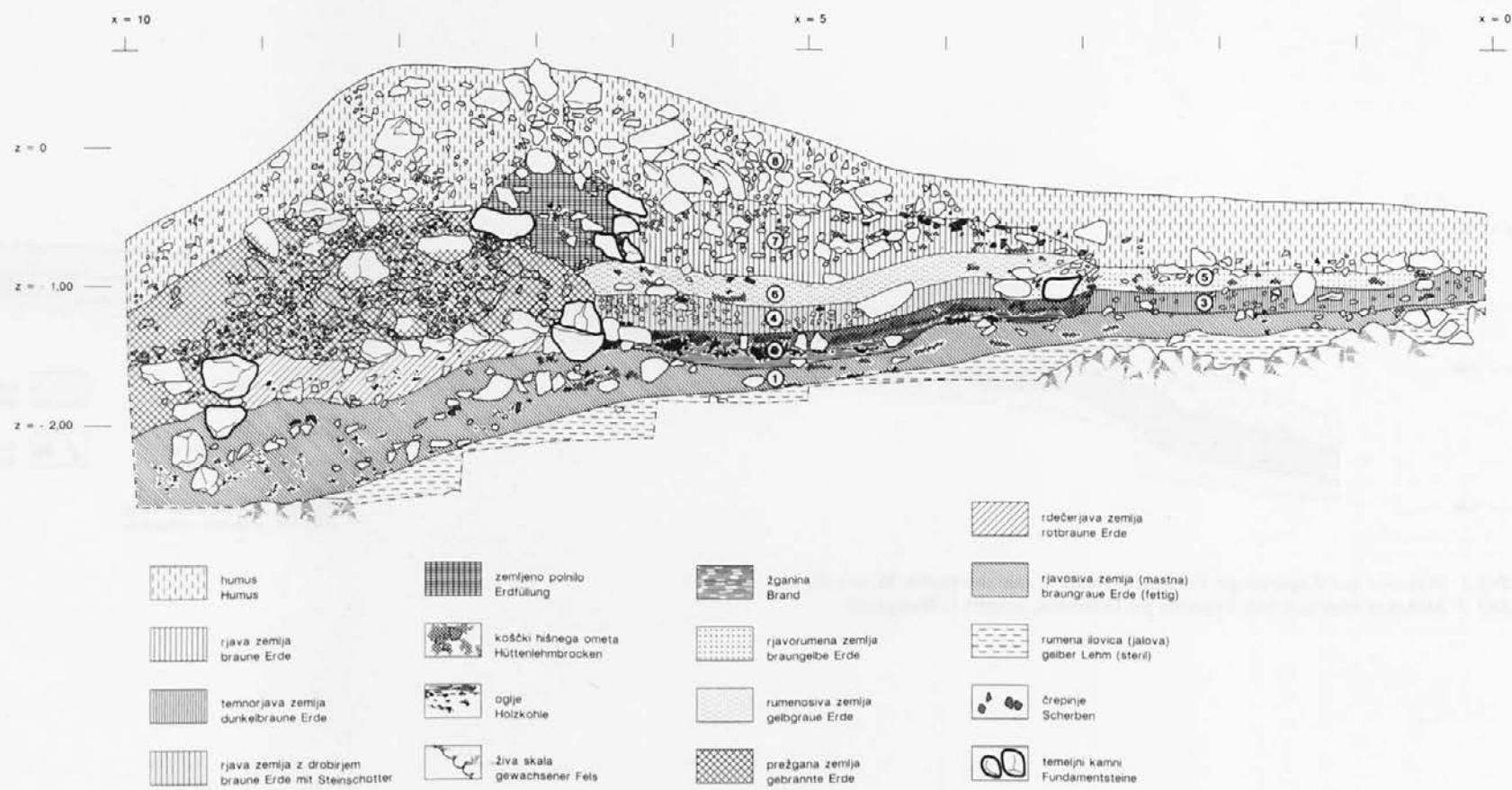

T. 23: 1-13: Mali vrh nad Srednjim Globodolom, plast 1. 14-20: Plešivica nad Drenjem, plast 1. 1-10,14-20 keramika, 11-13 kamen. M. 11-13 = 1:2, 1-10,14-20 = 1:3.

T. 23: 1-13: Mali vrh oberhalb von Srednji Globodol, Schicht 1. 14-20: Plešivica oberhalb von Drenje, Schicht 1.

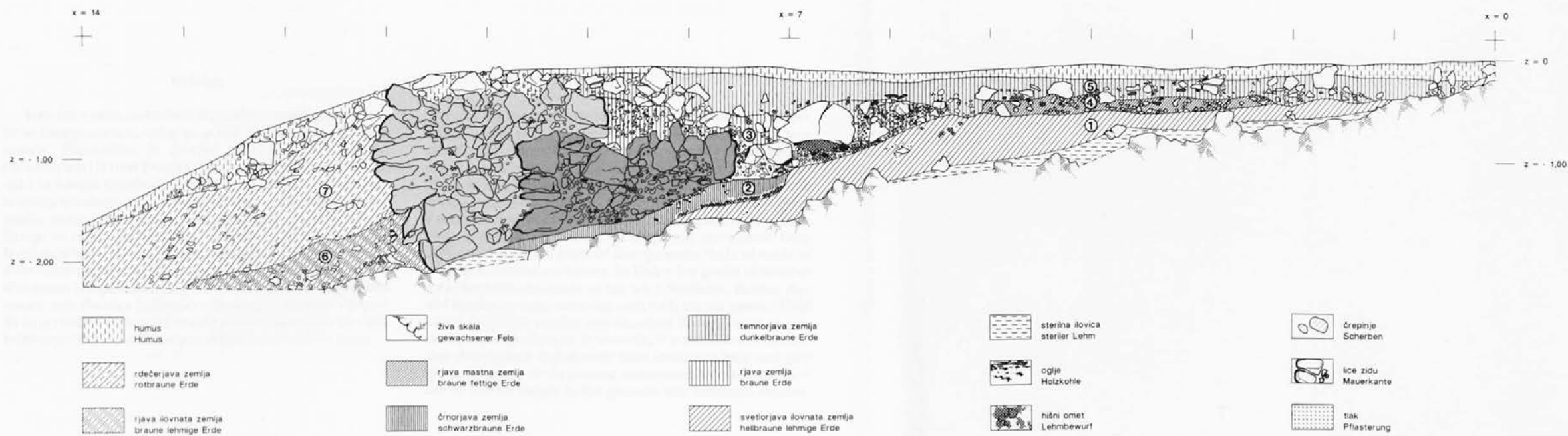
Pril. 1: Makovec nad Zagorico pri Dobrničju, sonda 1, zahodni profil. M. = 1:50.
 Beil. 1: Makovec oberhalb von Zagorica pri Dobrničju, Schnitt 1, Westprofil.

Pril. 2: Cvinger nad Koriti, sonda 1, vzhodni profil. M. = 1:50.
Beil. 2: Cvinger oberhalb von Korita, Schnitt 1. Ostprofil.

Karpološke in arheološke raziskave pri pripravi gradbenih vistiških načrtov za židovsko

muzej pri Vinkovem Vrhu

Pril. 3: Gradec pri Vinkovem Vrhu, sonda 1, severozahodni profil. M. = 1:50.

Beil. 3: Gradec bei Vinkov Vrh, Schnitt 1, Nordwestprofil.